

Π. Π. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

Διευθυντοῦ τοῦ ἐν Ἀθήναις Διδακταλείου.

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ ΚΑΘ' ΟΜΗΡΟΝ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΤΡΑΓΙΚΟΥΣ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ ΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ
ΑΜΦΟΤΕΡΩΝ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ

Ἐγκριθέντα ἐπὶ πενταετίας (1897 1902) ἐκ τῶ διαγωνισμοῦ
τῶν διδακτικῶν βιβλίων.

ΕΚΔΟΣΙΣ ΔΕΚΑΤΗ ΤΕΤΑΡΤΗ ΕΠΙΔΙΩΡΩΜΕΝΗ

Ὅμηρον ἔπη κατὰ θεὸν πικρὸν εἰρημέγα καὶ κατὰ
φύσιν. (ΠΑΛΑΤ. ΝΟΜ. ΠΙ. 682).

Ὡς δ' ἐγὼ τίνος ἤκουσα δεινοῦ καταμαθεῖν ἀνδρὸς
ποιητοῦ διάνοιαν πᾶσα μὲν ἢ ποιήσεις τῷ Ὀμή-
ρῳ ἀρετῆς ἐστὶν ἔπαινος καὶ πάντα αὐτῷ πρὸς
τοῦτο φέρεται δεῖται μὴ πάρεργον.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ Ο ΜΕΓΑΣ

ΕΚΔΟΤΗΣ
ΑΝΕΣΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΩΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ
ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ

1899

E 313

Π. Π. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ

Διευθυντοῦ τοῦ ἐν Ἀθήναις Διδασκαλείου.

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ ΚΑΘ' ΟΜΗΡΟΝ ΚΑΙ ΤΟΥΣ ΤΡΑΓΙΚΟΥΣ

ΠΡΟΣ ΧΡΗΣΙΝ ΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΣΧΟΛΕΙΩΝ
ΑΜΦΟΤΕΡΩΝ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ

*Ἐγκριθέντα ἐπὶ πενταετίας (1897-1902) ἐν τῷ διαγωνισμῷ
τῶν διδακτικῶν βιβλίων.*

ΕΚΔΟΣΙΣ ΔΕΚΑΤΗ ΤΕΤΑΡΤΗ ΕΠΙΔΙΔΡΘΩΜΕΝΗ

Ὅμηρου ἔπη κατὰ θεὸν πως εἰρημένα καὶ κατὰ φύσιν. (ΠΛΑΤ. ΝΟΜ. ΙΙΙ. 682).
Ὡς δ' ἐγὼ τινος ἤκουσα δεινοῦ καταμαθεῖν ἀνδρὸς ποιητοῦ διάνοιαν πᾶσα μὲν ἢ ποιήσας τῷ Ὀμήρῳ ἀρετῆς ἔστιν ἔπαινος καὶ πάντα αὐτῷ πρὸς τοῦτο φέροι δ,τι μὴ πάρεργον.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ Ο ΜΕΓΑΣ

ΕΚΔΟΤΗΣ
ΑΝΕΣΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ ΤΩΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑΤΩΝ
ΑΝΕΣΤΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ

1899

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΤΟ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΤΩΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ
ΚΑΙ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

Πρὸς τὸν κ. **Η. Η. Οικονόμου.**

Ἐχόντες ὑπ' ὄψιν τὸν νόμον „ΒΤΓ“ τῆς 12 Ἰουλίου 1895, τὸ σχετικὸν Βασιλικὸν Διάταγμα τῆς 28 Ὀκτωβρίου 1895, τὴν προκήρυξιν περὶ διαγωνισμοῦ διδακτικῶν βιβλίων τῆς στοιχειώδους ἐκπαιδεύσεως καὶ τὴν ἐκθεσιν τῆς οἰκείας Ἐπιτροπείας δηλοῦμεν ὑμῖν, ὅτι ἐγκρίνομεν τὰ ὑφ' ὑμῶν εἰς τὸν διαγωνισμὸν ὑποβληθέντα «Διηγήματα καθ' Ὀμηρον» ὅπως εἰσαχθῶσιν ἐπὶ πενταετίαν ἀπὸ τοῦ προσεχοῦς σχολικοῦ ἔτους ὡς διδακτικὸν βιβλίον διὰ τοὺς μαθητὰς τῆς Γ' τάξεως τῶν δημοτικῶν σχολείων τῆς στοιχειώδους ἐκπαιδεύσεως δημοσίων, δημοσυντηρητῶν καὶ ἰδιωτικῶν.

Καλεῖσθε δὲ ὅπως ἐκτελέσητε τὰ ὑπὸ τοῦ εἰρημένου νόμου καὶ τοῦ Βασιλικοῦ Διατάγματος ὑπαγορευόμενα καὶ τὰς ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπείας ἀναγορευόμενας παρατηρήσεις.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 22 Ἰουλίου 1897.

Ὁ ὑπουργὸς

ΑΘ. ΕΥΤΑΞΙΑΣ

Σ. Μ. Παρίσης

Πᾶν γνήσιον ἀντίτυπον φέρει τὴν ὑπογραφήν τοῦ συγγραφέως καὶ τὴν σφραγίδα τῶν Καταστημάτων Ἀνέστη Κωνσταντινίδου.

Handwritten signature or initials in ink, possibly reading 'Ανέστη Κωνσταντινίδου'.

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΔΕΥΤΕΡΑΝ ΕΚΔΟΣΙΝ

Ὁ Ἄγγλος ἐκείνος περιηγητής, ὅστις τὰ τῆς Γερμανίας καλῶς ἰδὼν καὶ κρίνας, εἶπεν ὅτι οὐδεὶς τῶν ἡγεμόνων ἐξετελέσειν ἔργον μεγαλείτερον Φρειδερίκου Γουλιέλμου τοῦ Γ', ὅστις κατώρθωσε τὰ μὲν τέκνα τῶν Γερμανῶν πάντα πάσης τάξεως νὰ στείλῃ εἰς τὸ σχολεῖον, νὰ δώσῃ δὲ εἰς αὐτὰ καὶ διδασκάλους καλῶς παρεσκευασμένους εἰς τὸ ἔργον των, εἶπε μεγάλην ἀλήθειαν. Διότι εἰς τὴν τακτικὴν φοίτησιν τῶν μαθητῶν πρὸς καλοὺς διδασκάλους περιείγετο ἐν σπέρματι τὸ μεγαλεῖον τῆς Γερμανίας. Τσοῦτον δὲ ὁ λαὸς οὗτος ἐξωκειώθη μὲ τὴν ὑποχρέωσιν τοῦ νόμου νὰ στέλλῃ τακτικῶς εἰς τὰ τέκνα του εἰς τὸ σχολεῖον καὶ τσοῦτον αὕτη ἐρριζώθη εἰς τὰ ἔθνη καὶ εἰς τοὺς νόμους τῶν Γερμανῶν, ὥστε διὰ τὴν σχολικὴν ὑποχρέωσιν ἔχουσι ἰδίαν λέξιν Schulpflichtigkeit, ὑποχρέωσιν σχολικὴν ὡς ἔχουσι καὶ διὰ τὴν στρατιωτικὴν, ἣν λέγουσι Dienstpflichtigkeit, τ. ἔ. ὑποχρέωσιν πρὸς ὑπηρεσίαν. Αἱ δύο αὗται λέξεις κατὰ τὸν Γάλλον Cousin χαρακτηρίζουσι ὅλην τὴν Γερμανίαν. Εἰς αὐτὰς περιλαμβάνεται τὸ μυστήριον τῆς πρωτοτυπίας τῆς ὡς ἔθνους, τῆς δυνάμεώς τῆς ὡς κράτους καὶ ἡ ἐγγύτης περὶ τοῦ μέλλοντός τῆς. Αὐτὰ ἀηλοῦσι τὰς δύο βάσεις τοῦ ἀληθοῦς πολιτισμοῦ, ὅστις εἶναι φῶς ἅμα καὶ δύναμις.

Τὴν προφητείαν ταύτην τοῦ Γάλλου φιλοσόφου ἀπέδειξαν ἀληθῆ τὰ ἐνδοξα κατορθώματα τῶν Γερμανῶν ἐν τῷ πρὸς τοὺς Γάλλους πολέμῳ. Εἶναι δὲ συγκινητικοί, ἀλλὰ καὶ διδακτικοί οἱ λόγοι τοῦ στρατάρχου Μόλτκε, οὗς εἶπεν, ὅτε προσεφέρετο αὐτῷ ὁ στέφανος τῆς νίκης. «Οὗτος δὲν ἀνήκει εἰς ἐμέ, εἶπεν ὁ ἐνδοξος στρατάρχης, ἀλλ' εἰς τὸν γεροῦ ἀνδρὸς δημοδοῦ ἀσκαλοῦ.» Αἱ νίκαι τῶν Γερμανῶν ἀφύπνισαν τὴν ἀνθρωπότητα καὶ κατέστησαν προσεκτικὴν ἐπὶ τῶν τελουμένων ἐν τῇ γερμανικῇ πολιτείᾳ. Καὶ Γάλλοι καὶ Ἄγγλοι καὶ Ἀμερικανοὶ καὶ Ἴσπανοὶ καὶ Ἴταλοὶ καὶ Σέρβοι καὶ Ρουμῆνοι καὶ Ἀρμένιοι καὶ Ἰάπωνες ἐφιλοτιμήθησαν νὰ βελτιώσωσι τὰ σχολεῖα τοῦ λαοῦ, ἡ δὲ λέξις μόρφωσις κατέστη τὸ ζήτημα τῆς ἡμέρας. Τῆς μεγάλης ταύτης παγκοσμίου κινήσεως φυσικὸν ἦτο νὰ μεταλάβῃ καὶ ἡ Ἑλλάς, ὅπου πρὸ πολλοῦ εἶχον παρατηρηθῆ αἱ ἐλλείψεις τῶν σχολείων. Καὶ ἂν ἀποβλέψωμεν εἰς τὸ μικρὸν χρονικὸν διάστημα, καθ' ὃ τελεῖται παρ' ἡμῖν ἡ ἀναμόρφωσις τῶν σχολείων, ἀφείλομεν νὰ ὑμολογήσωμεν ὅτι αἱ μέχρι τοῦδε ἐργασίαι τιμῶσι τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν καὶ μαρτυροῦσιν ὅτι τῆς δημοτικῆς παιδείσεως προίσταται ἀνὴρ ἐκτιμῶν τὸ μέγεθος τῆς ἀποστολῆς του καὶ πράττων μετ' ἐνθουσιασμοῦ ὅ,τι εἶναι δυνατόν νὰ γίνῃ ὡς ἔχουσι τὰ πράγματα παρ' ἡμῖν. Ὁ ἐνθουσιασμός, ὅταν ἀγῆται μάλιστα ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης, κατορθοῖ μεγάλα ἐν τε τοῖς σχολικοῖς καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ἅπασιν.

'Αλλ' ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον δύναται πάντα Ἑλλήνα νὰ εὐχαριστήσῃ, εἶναι ὅτι καὶ ὁ λαὸς παρ' ἡμῖν ἤρξατο σπουδαίως νὰ σκέπτεται περὶ ἀνατροφῆς. Τοῦτο δηλοῖ ὅτι ὁ λαὸς ἤρξατο νὰ αἰσθάνηται πρῶτον μὲν ὅτι ὑπάρχουσιν ἀγαθὰ τινα, τὰ ὁποῖα δὲν ἔχει καὶ τὰ ὁποῖα πρέπει διὰ τῶν σχολείων νὰ ἀποκτήσῃ, καὶ δεύτερον ὅτι ἀγαθὰ τινα, τὰ ὁποῖα ἔχει, θελεῖ νὰ διαφυλάξῃ ἀπὸ παντὸς κινδύνου ἀέκραια καὶ μεταδόσῃ ἀκριφνῆ καὶ εἰς τοὺς ἐπιγεγομένους. Ἡ ἐσχάτως δὲ μάλιστα γενομένη κίνησις πρὸς βελτίωσιν τῶν σχολείων πανταχοῦ τοῦ Ἑλληνικοῦ τοῦ τε ἐλευθεροῦ καὶ τοῦ ἄλλου μαρτυρεῖ ὅτι τὴν σήμερον εἶπερ ποτὲ καὶ ἄλλοτε καθίσταται ὡς ἐκ τῶν περιστάσεων τῶν τε ἐσωτερικῶν καὶ ἐξωτερικῶν τῆς γῶρας ἡ μόρφωσις τοῦ λαοῦ ἀναγκασιότατη. Ὁ μέγας πολιτισμὸς τῆς Εὐρώπης καὶ ἡ πρόδος αὐτῆς ἐν τῇ τέχνῃ καὶ τῇ ἐπιστῇ, τὰς ὁποίας ἡ Ἑλλάς ὡς ἐκ τῆς θέσεώς της καὶ ὡς ἐκ τῆς ἀποστολῆς της καθήκον ἔχει νὰ καλλιεργήσῃ, οἱ κίνδυνοι, οἵτινες καὶ ἐν τῷ ἐσωτερικῷ καὶ ἐν τῷ ἐξωτερικῷ ὡς πρὸς τὸν βίον καὶ τὴν ὑπαρξίν τοῦ ἔθνους ὑποφαίνονται, ἐπιβάλλουσι τὸ καθήκον νὰ μεριμνήσωμεν σπουδαίως, τοῦτο μὲν πρὸς εἰσαγωγὴν τῶν ἀγαθῶν τῆς προόδου τῆς ἀνθρωπότητος, τοῦτο δὲ πρὸς προφύλαξιν καὶ διάσωσιν τῶν καλῶν τοῦ ἔθνικῷ ἡμῶν βίου. Εἶναι ἀλήθεια ἀνομολογουμένη παρὰ πάντων ὅτι δὲν ἔχομεν σχολεῖα δημοτικὰ ἀνάλογα πρὸς τὴν σημερινὴν πρόδον τῆς ἀνθρωπότητος καὶ σύμφωνα πρὸς τὰς ἀνάγκας τοῦ τόπου. Τὰ κύματα τοῦ ἐν Εὐρώπῃ πολιτισμοῦ, ἅπερ εἰσδύονται καὶ εἰς τὴν γῶραν ἡμῶν ὑπὸ διάφορον μορφήν καὶ σκοπὸν παρουσιαζόμενα, ἀρδεύουσι μὲν καὶ γονιμοποιοῦσι τὸ ἔδαφος τῆς πατρίδος μας, φέρουσι δ' ὅμως μεθ' ἑαυτῶν καὶ δηλητήριον ἀπιστίας καὶ ἀνηθικότητος, ἀπειλοῦσι νὰ ἰσοπεδώσωσι τὸ ἡμέτερον πατριωτικὸν φρόνημα καὶ νὰ συγκεντρώσωσι τὴν προσοχὴν εἰς ἀντικείμενα τῆς ἀλαζονείας καὶ ματαιότητος, ἀπογυμνοῦσιν ἡμᾶς ὡς ἡμέτεροι ἀπλῶν ἐθίμων τιμῶντων τὴν ἑλληνικὴν οἰκγένειαν, στεροῦσι τὸν ἑλληνικὸν λαὸν τῆς ἰδιοφυΐας του καὶ τὰ παρόμοια. Ἄν δὲν λάβωμεν πρόνοιαν, θὰ θρηνησωμεν, ἀλλ' ἀργά, διὰ τὴν ἀπώλειαν καλῶν ἐθνικῶν ἐθίμων, ἀπλῆς διαίτης, καρτερίας ἐν τοῖς πόνοις, ἀγάπης πρὸς τὴν ἐκκλησίαν, πρὸς τὴν οἰκογένειαν, πρὸς τὴν πατρίδα καὶ τὸ χεῖριστον διὰ τὴν ἀπώλειαν δικαίας ἐθνικῆς υπερφανίας. Ἰδοὺ διατὶ τὸ καλὸν δημοτικὸν σχολεῖον πρέπει νὰ θεωρῆται παρὰ πάντων ἡμῶν ἡ πνευματικὴ κολυμβήθρα τῆς ἀναγεννωμένης Ἑλλάδος. Λαός, ὅστις ἔχει καλὰ σχολεῖα, εἶναι ὁ κάλλιστος λαός, καὶ ἂν δὲν εἶναι τὰρα, θὰ γίνῃ κατόπιν. Καλὸν δημοτικὸν σχολεῖον ἄξιον τῶν σημερινῶν χρόνων καὶ ἄξιον τῆς Ἑλλάδος πρέπει νὰ θεωρῆται ὡς ἐν τῶν σπουδαιωτάτων ἐθνικῶν ζητημάτων.

'Αλλ' ὁ μέγας τοῦ δημοτικοῦ σχολεῖου σκοπὸς δὲν ἐπιτυγχάνεται διὰ παντὸς ὀργανισμοῦ καὶ προγράμματος. Ἡ ἀντιγραφή ἀπλῶς ξένου προγράμματος οἰοῦδηποτε ἐλέγχεται ὑπὸ τῆς ἀποστολῆς αὐτῆς τοῦ σχολεῖου μαρὰ. Τὸ πρόγραμμα τοῦ σχολεῖου δὲν πρέπει νὰ ὑπαγορεύῃ μόνη ἡ παιδαγωγικὴ ἐπιστήμη, ἀλλὰ καὶ ἡ γῶρα, ἐν ἣ πρόκειται νὰ ἐφαρμοσθῇ. Καὶ ἰδοὺ ἐνταῦθα ἡ ἀπόκρισις πρὸς ἐκείνους, οἵτινες μὲ μέμφονται ὅτι δὲν εἰσάγω γερμανικὸν σύστημα εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Καὶ ἄλλα μὲν ἀφοραὶ ἐνδέχεται νὰ ὑπάρχωσιν εἰς τὰς ἡμετέρας ἐργασίας, χαρακτηριστικὴ δ' ὅμως καὶ πρωτοφανὴς ἐν Ἑλλάδι εἶναι ἡ πρὸς τὴν ἠθικὴν καὶ ἐθνικὴν παιδείαν παρεχόμενη πρὸς ἀνάγνωσιν εἰς τοὺς παῖδας ὅλη. Κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους καὶ ἐν Κίτῃ καὶ ἐν Ἰνδίας καὶ ἐν Ἑλλάδι καὶ ἐν Ῥώμῃ εἶδικο ἐἶς τοὺς παῖδας πρὸς ἀνάγνωσιν περιεσκιεμένη συλλογὴ τῶν καλλίστων πνευματικῶν προϊόντων τοῦ ἔθνους. Ἡ ποίησις

ἥτις ἀνέβλυζεν ἀπὸ τὰ σπλάγγνα τοῦ λαοῦ καὶ ἥτις ἀπεκαθαίρετο διερχομένη διὰ τῆς μακρᾶς χώρας τῶν αἰώνων, ἀπετέλει ἀνάγνωσμα πρακτικῆς σοφίας καὶ ἀρετῆς διδασκτικώτατον εἰς τὸν λαόν.

Καὶ κατὰ τὸν μέσον αἰῶνα ὑπῆρχον βιβλία ἄξια τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ σχολείου, οἱ Ἑλληνες καὶ Ῥωμαῖοι συγγραφεῖς καὶ ἡ ἱερὰ βιβλος. Ἀλλὰ κατὰ τοὺς τελευταίους χρόνους εἴτε ἐκ ταπεινῆς ἀντιλήψεως τῆς ὑποστολῆς τοῦ σχολείου εἴτε καὶ ἐξ ἄλλου τινὸς λόγου παρεῖχοντο ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰς τοὺς μαθητὰς πρὸς ἀνάγνωσιν ἀσυνάρτητα πλαστῆς ἠθικολογίας ἱστοριῶν, τὰ ὁποῖα ἐπλεον ὡς ναυάγια ἐν τῷ πελάγει τῆς διανοίας καὶ τὰ ὁποῖα ἤταν πάντῃ ἀνίσχυρα νὰ συγκρατήσωσι διαρκῶς τὴν προσοχὴν τοῦ μαθητοῦ καὶ νὰ θερμάνωσι τὴν ἀγάπην αὐτοῦ πρὸς τὸ σπουδαῖον καὶ ὑψηλόν. Κατὰ τὸν Herbart εὐ καὶ αἰσθάνεται ἑαυτὸν μὲ δυσαρτέσκειαν μικρόν, ἐπιθυμῆν νὰ εἶναι ἀνὴρ. Ὁκταετῆς δὲ καὶ δὲν ἐνδιαφέρεται εἰς οὐδεμίαν παιδικὴν ἱστορίαν. Ἀνάγνωσμα διὰ τὸν παιῖδα πληροῦν πάντας τοὺς ὅρους ἀρίστου παιδευτικοῦ βιβλίου εὐρίσκειται ἐν Ἑλλάδι τὸν Ὅμηρον. Ἡ γνώμη αὕτη, ἥτις εἰς ξένα ἔθνη δύναται ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς ἐθνικῆς ἀνατροφῆς νὰ θεωρηθῆ συζητήσιμος, διὰ τὴν Ἑλλάδα ὁμοῦ, ὅπου συμπίπτουσιν αἱ ἀξιώσεις τῆς νῆς ἐπιστήμης πρὸς τὰς ἀξιώσεις τῆς χώρας, εἶναι αὕτη αὕτη ἡ ἀλήθεια. Τὰ ἀναγνώσματα καθ' Ὅμηρον ἀπεδείχθησαν καὶ ἐκ τῆς πείρας, ὅτι δὲν εἶναι βιβλία προκαιρῶς τέροντα, ἀλλὰ βιβλία ἴσασι διὰ τῶν ἀληθειῶν τῶν διδάσκοντα, δὲν εἶναι μὲν βιβλία γεγραμμένα κατὰ τὰς ἀρχὰς τῶν οἰκοκυρίων, καθ' οὓς ὁ ἐφευρετὴς τοῦ κλωστηρίου ὠφέλησε πλεον ἢ ὁ ποιητὴς τῆς Ὀδυσσεΐας, ἀλλὰ βιβλία περιέχοντα καὶ πραγματικὴν καὶ ιδεώδη ἀλήθειαν. Ὅσα δὲ βιβλία διδασκτικὰ ἀποξέουσιν ἐκ τοῦ βίου τὴν ιδεώδη ἀλήθειαν, τὸ θαυμαστόν, τὸ συγκινητικόν, ἀποκτείνουσιν τὰ σπέρματα πλουσίου πνευματικοῦ βίου, τὰ ὁποῖα ἡ φύσις ἔθηκεν ἐν τῷ παιδίῳ.

Ταῦτα ἐνόησα ἀναγκαῖον νὰ προτάξω ἐνταῦθα πρὸς χαρακτηρισμὸν γενικὸν τῶν ἡμετέρων τάσεων. Εὐχόμαι δὲ καὶ πάλιν τὸ βιβλιόριον τοῦτο μὲ τὴν νέαν του χλαῖναν καὶ τὸν νέον χιτῶνα νὰ ἀποβῆ ἀνάγνωσμα προσφιλέως εἰς τοὺς ἑλλήνοπαιδας καὶ νὰ διδάξῃ αὐτοὺς ὅτι πρὸς ταῖς ἀρεταῖς τῆς εὐρήνης ὑπάρχουσι καὶ ἀρεταὶ τοῦ πολέμου, ἡ ἀρετὴ τῆς πειθαρχίας καὶ τοῦ ζήφους.

Ἐν Ἀθῆναις, τῆ 30 Ἰουλίου 1880.

Π. Π. ΟΙΚ.

Εἰς τὴν ὀγδοὴν ἐκδόσιν

Ὁ θρίαμβος ὃν ἤρατο τὸ βιβλίον τοῦτο ἐν τῷ ἀγῶνι τῶν διδασκτικῶν βιβλίων, μοὶ ἐπέβαλεν ὡς καθήκον νὰ καθάρω αὐτὸ ἀπὸ παντοίων τυπογραφικῶν ἀμαρτημάτων καὶ θαρραλέως νὰ προπέμψω πάλιν εἰς τὴν νέαν του περιήγησιν ἐν τοῖς σχολείοις τοῦ λαοῦ, ὅπου πανταχοῦ εὗρε φίλους, οὐδένα δὲ ἐχθρόν. Τοῦτο ἀποδοτέον ἔνθεν μὲν εἰς τὴν μεγαλουργὸν δύναμιν τοῦ Ὁμήρου, εἰς τὸν

ὅποῖον ὅλοι οἱ αἰῶνες εὖρον ἀνύψωσιν καὶ βαθύτητα· ἔνθεν δὲ καὶ εἰς τὴν ἰδεώδη καλῶς ἐννοουμένην ὄθησιν, ἥτις ἐδόθη ἀπὸ τινος χρόνου εἰς τὰ δημοτικά σχολεῖα. Τοῦτο εἶναι καλῶς οἰωνὸς διὰ τὸ μέλλον τοῦ ἔθνους. Εὐχομαι νὰ μὴ ἀποβῶσιν ἀνωφελεῖς αἱ ἐργασίαι μου.

Ἐν Ἀριστῇ τῇ 25 Ὀκτωβρίου 1884.

Π. Π. ΟΙΚ.

Εἰς τὴν ἑνάτην ἑκδοσίν

Ἡ ἑνάτη ἑκδοσις εἶναι κατὰ πολὺ τῶν ἄλλων ἐκδόσεων νύξημένη· διότι ἐν αὐτῇ ἤδη περιελύθησαν καὶ τὰ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἀγαμέμνονος ἀκολουθήσαντα δυστυχήματα εἰς τὸν οἶκον τῶν Ἀτρειδῶν. Ἀνέκαθεν φρονῶν ὅτι τὸ κάλλιστον μέρος τῆς νεότητος εἶναι ἡ ποίησις καὶ ἡ καρδία καὶ ὅτι γινόμεθα μεγάλοι βαδίζοντες μετὰ μεγάλων, εἰργάσθην καὶ ἐργάζομαι νὰ καταστήσω ἅπασαν τὴν μεγάλην ποίησιν τῶν μεγάλων ἡμῶν προγόνων ἐντρύφημα εἰς τὰ τέκνα τοῦ λαοῦ. Εὐχομαι νὰ μὴ ἀποβῶσι μάταιοι οἱ κόποι μου.

Ἐν Ἀθήναις κατὰ Φεβρουάριον τοῦ 1886.

Π. Π. ΟΙΚ.

Εἰς τὴν δεκάτην ἑκδοσίν

Εἶναι εὐλογία, ὅταν τὰ παῖδια εἰς τοὺς κόλπους τῆς μάμμης ἀκροῶνται τῶν παραδόσεων τῆς οἰκογενείας, ὅταν οἱ γέροντες διέρχωνται τὰς τελευταίας τοῦ βίου των ἡμέρας μετὰ τῶν ἐγγόνων ἐν τοῖς αὐτοῖς δωματίοις, ἐν οἷς διπλόθον τὴν νεότητά των! Ἄλλ' ὅποια εὐλογία, ὅταν τὸ βιβλίον, ὅπερ εὐφράνεν ἡμᾶς νέους, ἀκούομεν ἀναγινωσκόμενον παρὰ τῶν παιδιῶν μετὰ τῆς αὐτῆς προθυμίας καὶ ἀφοσιώσεως! Διὰ τοῦτο εἶναι εὐτύχημα εἰς τὸ ἔθνος νὰ ὑπάρχωσι μακρόβια βιβλία! Ἄλλὰ τοῦτο ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ποιότητα τῶν βιβλίων καὶ ἀπὸ τὴν κρίσιν τῶν ἀνθρώπων. Θεωρῶ δ' ἐμαυτὸν εὐτυχῆ ὅτι τὸ πρῶτόν μου βιβλίον, ὅπερ καὶ διὰ τοῦτο μοι εἶναι μᾶλλον

τῶν ἄλλων ἀγαπητόν, ἐορτάζει ἤδη τὴν δεκάτην του ἑκδοσιν ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς ἐποχῇ τῶν ἐφημέρων πραγμάτων ! Τοῦτο ἀποδεικνύει ὅτι τὸν Ὅμηρον δὲν ἐπαλαίωσεν ὁ χρόνος καὶ ὅτι καὶ μετὰ τόσα ἔτη ἀκρώμεθα αὐτὸν εὐλαβῶς ὡς τὸν προσφιλεῖ ἡμῶν προπάτορα καὶ διδάσκαλον ! Εἶθε πάντοτε νὰ ἔχη οὕτως !

Ἐν Ἀθήναις κατὰ Μάιον τοῦ 1887.

Π. Π. ΟΙΚ.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΕΝΔΕΚΑΤΗΝ ΕΚΔΟΣΙΝ

Τεσσαράκοντα χιλιάδες ἀντιτύπων γνησίων ἀνεγνώσθησαν μέχρι τοῦδε ἐκ τοῦ βιβλίου τούτου, περὶ τὰς διακοσίας δὲ χιλιάδας κλεψιτύπων, ἃ κυκλοφοροῦσι πρὸς κατασχύνην τῶν νόμων καὶ τοῦ σεβασμοῦ τῆς ἰδιοκτησίας ἀτιμωρητὶ καὶ ἐν τῇ ἔσω καὶ ἐν τῇ ἔξω Ἑλλάδι ! Τοιοῦτο βιβλίον Ἐθνικὸν πλέον ἐφιλοτιμηθῆ ὁ φιλοκαλώτατος ἐκδότης νὰ προκίση ἤδη μὲ πλῆθος εἰκόνων καὶ νὰ ἀποστειλῆ οὕτω φιλοκάλως τετυπωμένον εἰς τὴν νεάν του περιοδείαν, ἔνθα εὐχόμεθα αὐτῷ φιλόφρονα ὑποδοχὴν καὶ παρὰ τῶν μικρῶν καὶ παρὰ τῶν μεγάλων.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 22 Ὀκτωβρίου 1891.

Π. Π. ΟΙΚ.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΔΩΔΕΚΑΤΗΝ ΕΚΔΟΣΙΝ

Ὅταν βλέπωμεν ὅτι τὸ βιβλίον τοῦτο παρελαύνῃ ἐν θριαμβευτικῷ ἄρματι διὰ τῆς πορείας τῶν ἐνιαυτῶν, αἰσθανόμεθα χαρὰν διὰ τὸ γνήσιον τῶν Ἑλλήνων δημοδιδασκάλων φρόνημα, ἀλλὰ καὶ βαθεῖαν εὐγνωμοσύνην διὰ τὰ εὐγενῆ αὐτῶν πρὸς τὸν συγγραφεῖα αἰσθήματα, ἣν δημοσίᾳ νῦν πρὸς ἅπαντας ὁμολογοῦμεν.

Ἐν Ἀθήναις τῇ 15 Ὀκτωβρίου 1893.

Π. Π. ΟΙΚ.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΔΕΚΑΤΗΝ ΤΡΙΤΗΝ

Οι διδάσκαλοι εὐτυχῶς ἔκοντες ἄκοντες ἔλαβον πείραν καὶ τοῦ συστήματος τῶν ἀναγνωσματῶν. Ἡ πικρὰ αὕτη πείρα ὑποθέτω ὅτι κατέστησε τὸν Ὅμηρον προσφιλέστερον. Παρ' αὐτοῦ ἠντλήσαν ὡς ἐξ ἀκηνώτου πηγῆς πάντες οἱ αἰῶνες φῶς καὶ θερμότητα, διατί νὰ μὴ ἀντλήσωσι καὶ νὰ μὴ ἀντλῶσιν ἀείποτε ταῦτα καὶ οἱ ἡμέτεροι διδάσκαλοι καὶ μαθηταί;

Ἐν Ἀθήναις τῇ 15 Ὀκτωβρίου 1895.

Π. Π. ΟΙΚ.

ΕΙΣ ΤΗΝ ΔΕΚΑΤΗΝ ΤΕΤΑΡΤΗΝ

Τὸ βιβλίον περιεβλήθη δευτέραν ἤδη φοράν παμψηφεί τὴν ἔγκρισιν τῆς ἐπὶ τῶν βιβλίων ἐπιτροπείας καὶ φαίνεται ὅτι κινδυνεύει νὰ ἀληθεύσῃ καὶ ἐπὶ τῆς σήμερον Ἑλλάδος, ὅτι ἐπὶ τῆς παλαιᾶς εἶπεν ὁ Πλάτ. Πολιτ. Χ. σ. 606. «Τὴν Ἑλλάδα πεπαιδευκεν οὗτος ὁ ποιητής».

Ἐν Ἀθήναις τῇ 8 Ἰουλίου 1898.

Π. Π. ΟΙΚ.

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΡΩΙΚΟΥ ΚΥΚΛΟΥ

§ 1. Ἐορήσεις τῆς εὐδαίμονος Τροίας.

Ἡ Τροία πάλαι πόλις εὐδαίμων καὶ ὀχυρὰ ἔκειτο ἐπὶ λοφώδους χώρας μεταξύ τῆς Ἰδῆς καὶ τοῦ Ἑλλησπόντου. Περιβρέεται δὲ ὑπὸ δύο ποταμῶν, τοῦ Σιμόεντος καὶ τοῦ Σκαμάνδρου, οἵτινες διὰ τῆς εὐρείας πεδιάδος ἐκβάλλουσιν εἰς τὴν θάλασσαν. Καὶ τὰ μὲν τεῖχη αὐτῆς ὑπὸ τοῦ Ποσειδῶνος καὶ Ἀπόλλωνος καὶ Αἰακοῦ ἀκοδομημένα ἦσαν πυργωτὰ καὶ ὑψηλὰ καὶ ἀκαθαίρετα. Ἐπὶ δὲ τῆς ἀκροπόλεως τῆς καλουμένης Περγάμου ἦτο ναός, ἐν ᾧ ἐφυλάττετο τὸ Παλλάδιον. Ἐνταῦθα ἦσαν τὰ μεγαλοπρεπῆ τοῦ Πριάμου ἀνάκτορα, ὃν οἱ ἄνθρωποι ἔλεγον εὐδαίμονα διὰ τὸν πλοῦτον καὶ τὰ πολλὰ τέκνα. Ἀλλὰ πόλεμος δέκα ἐτῶν ἔσθαιρε τὴν χώραν, ἀπετέφρωσε τὴν ὑπερήφανον Τροίαν καὶ ἤγαγε τὸν μὲν γέροντα Πρίαμον καὶ πάντας τοὺς υἱοὺς εἰς τὸν θάνατον, τὴν δὲ γηραιὰν γυναῖκα καὶ τὰς θυγατέρας τοῦ βασιλέως εἰς δουλείαν.

§ 2. Οἱ γάμοι τοῦ Πηλεΐως καὶ τῆς Θέτιδος,

Ἐπὶ τοῦ ὄρους Πηλίου ἐνυμφεύετο ὁ Πηλεΐος ὁ Αἰακοῦ μετὰ τῆς καλῆς Θέτιδος τοῦ Νηρέως. Πάντες δὲ οἱ ἀθάνατοι, ὁ Ζεὺς καὶ ἡ Ἥρα, οἱ ἄρχοντες τοῦ Ὀλύμπου, ἡ Ἀθηνᾶ καὶ ὁ Ἄρης, ἀμφότεροι νῦν ἄνευ ὄπλων, ὁ Ἀπόλλων καὶ ἡ Ἄρτεμις, ἡ Ἀφροδίτη καὶ ὁ Ἡραϊστος, αἱ Ὠραι καὶ

αἱ Χάριτες καὶ αἱ Μοῦσαι καὶ σύμπασαι αἱ Νηρηίδες αἱ ἀδελφαὶ τῆς νύμφης, ἤλθον εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Πηλέως νὰ συνορτάσῃσι καὶ νὰ προσφέρωσι δῶρα εἰς τοὺς νυμφευομένους. Ἐνταῦθα πάντες ἐπέδωθησαν εἰς τὴν χαρὰν. Ὁ Γανυμήδης, ὁ νεαρὸς οἰνοχόος τοῦ Διὸς, ἐκίρνα τὸ εὖοσμον νέκταρ εἰς τὰ χρυσᾶ ποτήρια, ὁ δὲ χρυσοκόμος Ἀπολλῶν ἔκρουε τὴν κιθάραν καὶ αἱ Μοῦσαι ἤδον ἐννεάφωνον ᾠδὴν, αἱ δὲ Χάριτες καὶ αἱ Ὠραι καὶ αἱ ἄλλαι νέαι θεαὶ συνάπτουσαι τὰς χεῖρας ἐχώρευον κύκλῳ τὸν χορὸν, εἰς ὃν ἀνεμιγνύοντο παίζοντες ὁ Ἄρης καὶ ὁ Ἑρμῆς καὶ οἱ ἄλλοι νέοι. Ἀλλὰ τὴν εὐθυμον ταύτην συναναστροφὴν ἐτάραξεν ἡ Ἔρις ὑπ' ὀργῆς διὰ τὴν ἀτιμίαν, ὅτι μόνη αὐτὴ δὲν ἐκλήθη εἰς τὴν εὐθυμον ταύτην ἑορτήν. Καὶ διὰ τοῦτο ἀθέατος βάλλει εἰς τὸ μέσον τῶν θεῶν μῆλον χρυσοῦν ἐπιγεγραμμένον «τῆ καλλίστῃ». Καὶ ἀμέσως ἐγείρονται τρεῖς θεαί, ἡ Ἥρα καὶ ἡ Ἀθηναῖα καὶ ἡ Ἀφροδίτη, ἀμφισβητοῦσαι περὶ τοῦ μῆλου. Ἐπειδὴ δὲ καὶ αἱ τρεῖς ἐφιλονίκουν περὶ τοῦ κάλλους καὶ οὐδεμία ὑπεχώρει εἰς τὴν ἄλλην, κατέστησαν κριτὴν τὸν Δία. Ἀλλ' ὁ Ζεὺς φοβούμενος μὴ ἡ ἀπόφασις ὑπὲρ τῆς μίας λυπήσῃ τὰς ἄλλας δύο, παρέπεμψε τὰς θεὰς διὰ τοῦ Ἑρμοῦ πρὸς τὸν Πάριν, ἵνα οὗτος δικάσῃ καὶ δώσῃ τὸ μῆλον τῆ καλλίστῃ.

§ 3. Ἡ κρίσις τοῦ Πάριδος.

Ὁ Πάρις ἦτο υἱὸς τοῦ Πριάμου καὶ τῆς Ἑκάβης. Ὁ Πριάμος φοβούμενος τὸ ὄνειρον τῆς συζύγου, καθ' ἧ Ἡρώα θὰ καταστραφῇ ὑπὸ τοῦ Πάριδος, ἐξέθηκεν αὐτὸν ἅμα γεννηθέντα ἐπὶ τῆς Ἰδῆς τοῦ ὄρους. Ἀλλ' ἄρκτος ἐθήλαζε τὸ παιδίον πέντε ἔτη, ὅπερ εὐρῶν ποιμὴν τις τοῦ Πριάμου Ἀγέλαος ἔθρεψεν ὡς ἴδιον τέκνον καὶ ἐκάλεσε Πάριν. Οὗτος δὲ διέπρεπε μεταξὺ τῶν ἄλλων ποιμένων κατὰ τὸ κάλλος καὶ τὴν βώμην. Ὅλος ὁ κόσμος αὐτοῦ περιωρίζετο ἐντὸς τῶν τερπνῶν τῆς Ἰδῆς ὑψωμάτων καὶ οὐδαμῶς ἐπόθει νὰ καταλίπῃ τοῦτον.

Ἡμέραν τινά, ἐν ᾧ εὐφραίνετο παίζων τὴν σύριγγα ἐπὶ τοῦ ὄρους ὑπὸ λίαν ἐξέχουσαν πέτραν ἐν τῇ σχιᾷ ἐλατῶν

καὶ ὄρουσιν καὶ κύκλιφ ἔβοσκον οἱ βόες καὶ τὰ πρόβατα, αἰφνης βλέπει πρὸς αὐτὸν ἐρχόμενον τὸν ἄγγελον Ἑρμῆν καὶ τὰς τρεῖς μεγάλας θεάς καὶ ὑπὸ φόβου τρέπεται εἰς φυγήν.

Ἄλλὰ τότε ἐφώνησεν ὁ Ἑρμῆς· Θάρρει, ὦ Πάρι, ὁ Ζεὺς σὲ κατέστησε κριτὴν τούτων τῶν θεῶν, μείνον καὶ δὸς τὸ χρυσοῦν τοῦτο μῆλον εἰς τὴν καλλίστην. Καὶ ταῦτα λέγων ὁ Ἑρμῆς ἐνεχείρισεν εἰς τὸν Πάριν τὸ μῆλον καὶ ἀνεχώρησεν. Αἱ δὲ θεαὶ ἤλθον ἤδη πλησιέστερον πρὸς τὸν Πάριν. Ἐφόρουσιν δὲ ἡ μὲν Ἥρα καὶ ἡ Ἀθηνᾶ ἀπλήν ἐσθῆτα,

ἡ Ἀφροδίτῃ ὄμως, θεὰ κατωτέρας τιμῆς, ἠϋξήσε τὸ καλὸν τοῦ σώματος καὶ διὰ λεπτῆς καὶ ποικιλοχρόου ἐσθῆτος, ἀποπνεούσης τὴν εὐωδίαν τῶν ἀνθέων τοῦ ἔαρος, οἱ δὲ πολλοὶ αὐτῆς βόστρυχοι ἦσαν ἐστεφανώμενοι μὲ τὰ κάλλιστα ἄνθη, ἐκοσμοῦντο δὲ καὶ μὲ λάμποντα χρυσοῦν. Ὁ Πάρις γοητευθεὶς ὑπὸ τῆς μεγαλοπρεπείας τῶν θεῶν δὲν ἠδύνατο νὰ δικάσῃ τὸ κάλλος. Καὶ διὰ τοῦτο ἐζήτησε δῶρα. Καὶ ἡ μὲν Ἥρα ὑπέσχετο αὐτῷ τὴν βασιλείαν τῆς Ἀσίας καὶ Εὐρώπης, ἡ δὲ Ἀθηνᾶ σοφίαν καὶ δόξαν καὶ ἀνδρείαν, ἡ δὲ Ἀφροδίτῃ τὴν καλλίστην γυναῖκα. Ὁ δὲ Πάρις ἔδωκε τὸ μῆλον εἰς τὴν Ἀφροδίτην. Ἐκτοτε ἡ Ἥρα καὶ ἡ Ἀθηνᾶ οὐ μόνον ἐμίσησαν τὸν Πάριν, ἀλλὰ καὶ τὴν Τροίαν ἐβούλοντο νὰ καταστρέψωσι.

§ 4. Ὁ Πάρις νικητὴς εἰς τοὺς ἀγῶνας.

Ἡ Ἐκάβη καὶ μετὰ πάροδον χρόνου πολλοῦ δὲν ἐλησμονήσεν τὸ ἐκτεθὲν τέκνον τῆς, ἀλλ' ἐλυπεῖτο καὶ ἐμέμφοτο·

εαυτήν. Ὁ δὲ Πρίαμος πρὸς παρηγορίαν ἐποίησεν ἐπιταφί-
 ους ἀγῶνας εἰς τὸν υἱὸν τοῦ Πάρι, ὃν ἐνόμιζεν ἀποθανόντα
 καὶ ἔταξε βραβεῖον εἰς τὸν νικητὴν τὸν κάλλιστον ταῦρον
 ἐκ τῶν βοῶν τοῦ. Συνέθη δὲ ὁ κάλλιστος ταῦρος νὰ εἶναι
 ἐν τῇ ἀγέλῃ, ἣν ἐφύλαττεν ὁ Πάρις. Ὁ δὲ Πάρις, ὅστις
 ἤγάπα πολὺ τὸν ταῦρον τοῦτον, ἠκολούθησεν αὐτὸν ἀπαγό-
 μενον εἰς τὴν πόλιν. Ἐνταῦθα ὁ Πάρις εἶδε τοὺς υἱοὺς τοῦ
 βασιλέως καὶ τοὺς εὐγενεῖς νέους τῆς Τροίας καὶ τῶν γειτό-
 νων πόλεων ἀγωνιζομένους καὶ ἠθέλησε καὶ αὐτὸς νὰ δοκι-
 μάσῃ τὴν βῶμην τοῦ ἐν τοῖς ἀγῶσιν, οἵτινες ἐγίνοντο ἐπὶ τῷ
 θανάτῳ αὐτοῦ. Καὶ ἀγωνισάμενος ἐνίκησε πάντας τοὺς παῖ-
 δας τοῦ βασιλέως καὶ αὐτὸν τὸν Ἐκτορα καὶ τὸν Διήφορον.
 Ἄλλὰ τοῦτο ἐξώργισεν αὐτοὺς καὶ ὁ Διήφορος σύρει τὸ ξί-
 φος, ἵνα σφάξῃ τὸν αὐτόκλητον ἐλθόντα εἰς τοὺς ἀγῶνας
 ποιμένα. Ὁ Πάρις ὁμως φεύγει εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἐρκειοῦ
 Διὸς (1), ἐνθα ἡ μάντις Κασσάνδρα ἀναγνωρίζει τοῦτον ὡς
 ἀδελφὸν καὶ φανερῶνει εἰς τὸν βασιλέα. Οἱ δὲ γονεῖς χαίρου-
 σιν ὅτι ζῆ ὁ υἱὸς των καὶ λαμβάνουσιν αὐτὸν νῦν εἰς τὰ
 ἀνάκτορα. Ἄλλ' ἡ Κασσάνδρα ὑπομιμνήσκει τὴν εἰμαρμέ-
 νην συμφορὰν καὶ δὲν ἀφίνει νὰ δεχθῶσι τοῦτον. Ἄλλ' αἱ
 συμβουλαὶ τῆς ὡς πάντοτε δὲν ἀκούονται.

§ 25. Ὁ Μενέλαος σύζυγος τῆς Ἑλένης καὶ βασιλεὺς τῆς Σπάρτης.

Ἐν Σπάρτῃ ἦτο ἡ καλλίστη γυνὴ πασῶν τῶν γυναικῶν.
 Διὰ τὸ δαιμόνιον κάλλος καὶ παιδίον ἐτι οὔσα ἦτο ὀνομαστὴ
 ἀνὰ πᾶσαν τὴν Ἑλλάδα. Ἦτο θυγάτηρ τοῦ βασιλέως τῆς
 Σπάρτης Τυνδάρεω καὶ τῆς Λήδας. Οἱ δὲ ἀδελφοὶ αὐτῆς
 ἐκαλοῦντο Κάστωρ καὶ Πολυδεύκης. Πανταχόθεν δὲ τῆς
 Ἑλλάδος ἠθροίσθησαν εἰς τοῦ Τυνδάρεω τὴν οἰκίαν υἱοὶ βα-
 σιλέων καλοὶ καὶ εὐκλειεῖς, μνηστῆρες τῆς Ἑλένης. Ὁ πα-
 τὴρ ὁμως φοβούμενος τὴν ὀργήν, ἣν ἠδύνατο νὰ ἐμβάλῃ εἰς
 τοὺς ἄλλους ἢ προσίμησις τοῦ ἑνός, ἀφῆκε κατὰ συμβου-
 λὴν τοῦ σοφοῦ Ὀδυσσεῶς τὴν Ἑλένην νὰ ἐκλέξῃ. Ὁρκί-
 σθησαν δὲ πάντες οἱ λοιποὶ ὅτι ὁμοῦ θὰ τιμωρήσασσι πᾶν ἀδί-

(1) Προσέκτου καὶ φύλακος τῆς οἰκίας.

κχημα εἰς τοὺς νεογάμους. Ἡ δὲ Ἑλένη ἐξελεξάτο τὸν καλὸν Μενέλαον, τὸν υἱὸν τοῦ Ἀτρέως. Ἀποθανόντος δὲ τοῦ Τυνδάρεω, ἐβασίλευσεν ἐν Σπάρτῃ ὁ Μενέλαος. Ἦτο δὲ ἄνθρωπος πρᾶος καὶ φιλικὸς, τὰ δὲ ἀνάκτορα αὐτοῦ ἦσαν μεγαλοπρεπῆ καὶ ἑλαμπον ὑπὸ τοῦ πλοῦτου.

§ 6. Ὁ Πάρις ἀπειθεῖ εἰς τὰς φρονίμους συμβουλὰς.

Ὁ Πάρις ἦτο υἱὸς τοῦ Πριάμου, κάλλιστος τὴν ὄψιν καὶ ῥωμαλέος. Οὗτος ἀποφασίζει, συνεργούσης καὶ τῆς Ἀφροδίτης, νὰ ἀπαγάγῃ τὴν Ἑλένην ἐκ τῆς Ἑλλάδος, ναυπηγεῖται δὲ ἐν τῇ ὑπαιρείᾳ τῆς Ἰδῆς πλοῖον. Ὁ δὲ μάντις Ἐλενος, ὁ ἀδελφὸς του, ζητεῖ νὰ ἀποτρέψῃ τοῦτον καὶ προλέγει αὐτῷ τὴν συμφορὰν. Ἄλλ' ὁ Πάρις εἰς οὐδένα πείθεται. Ἐλκει τὸ πλοῖον εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἐξοπλίζει τοῦτο καὶ μετὰ τοῦ ἐξαδέλφου του Αἰνείου ἀποπλέει εἰς τὴν ὠραίαν

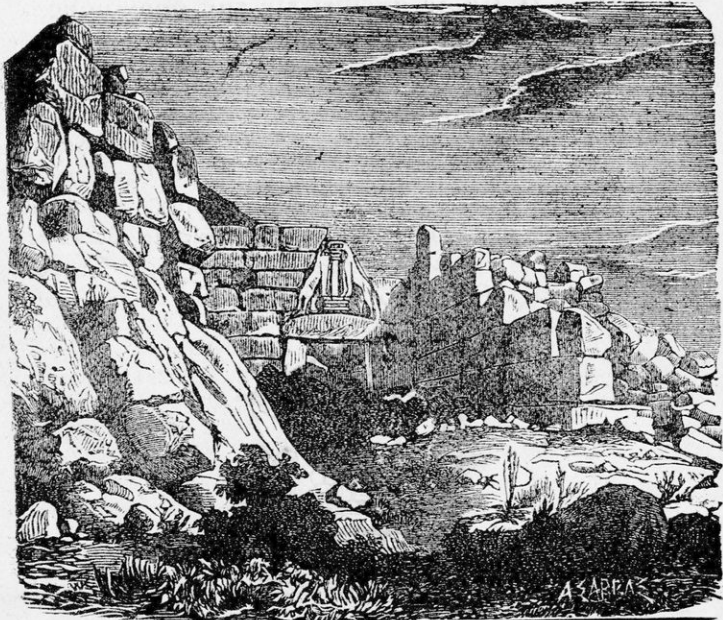

Ἑλλάδα. Ἡ δὲ Κασσάνδρα περιαλγῆς βλέπει τὸ πλοῖον ἀναχωροῦν καὶ λέγει εἰς τὸν Πριάμον καὶ εἰς τοὺς ἄλλους· «ὦ! πόση συμφορὰ γίνεται εἰς τὴν πόλιν καὶ εἰς ἡμᾶς πάντας! Βλέπω τὴν ἱερὰν Τροίαν καιομένην καὶ τοὺς υἱοὺς αὐτῆς ἐν τῇ κόνει ἐξαίμους. Βλέπω τὴν μητέρα καὶ τὰς παρθένους ὑπὸ τῶν ξένων νὰ ἄγωνται ὀδυρόμεναι εἰς τὴν δουλείαν». Καὶ αὕτη μὲν ταῦτα ἔλεγεν, ἀλλὰ δὲν ἐπιστεύετο.

§ 7. Ὁ Πάρις ἀποδίδει κακὸν ἀντὶ καλοῦ.

Δεινὸς χειμῶν ἐπιπίπτει εἰς τὴν θάλασσαν. Ἄλλ' ὁ Πά-

ρις ἀτρόμητος παραπλέει τὰς ἀκτὰς τῆς Ἑλλάδος. Ἐκ τῆς θαλάσσης βλέπει τοὺς ὕψηλους πύργους τῆς Φθίας, τῆς πατρίδος τοῦ Ἀχιλλέως, τὴν Σαλαμίνα, ἔνθα κατῴκει ὁ Αἴας, καὶ τὰς Μυκήνας, ἔνθα κατῴκει ὁ Ἀγαμέμνων, καὶ τέλος καταγεται εἰς τὸν Λακωνικὸν κόλπον, ὅπου ὁ Εὐρώ-
τας ἐκβάλλει εἰς τὴν θάλασσαν. Ἐδῶ ἀφῆκεν ἐπὶ τῆς

Ἐρείπια Μυκηνῶν.

ἀκτῆς τὸ πλοῖον καὶ ἐπορεύθη, μετὰ τοῦ Αἰνείου διὰ τῆς κοι-
λάδος τοῦ Εὐρώτα εἰς τὰς Ἀμύκλας, ἔνθα ἐβασίλευον οἱ Διόσ-
κουροι. Ξενισθέντες δὲ φιλικῶς ὑπὸ τούτων ἀπῆλθον εἰς
Σπάρτην πρὸς τὸν Μενέλαον, ὅστις ὑπεδέχθη τούτους ἐν τῇ
οἰκίᾳ του φιλοφρόνως. Κατὰ τὸ δεῖπνον εἶδεν ὁ Πάρις τὸ
πρῶτον τὴν Ἑλένην, τῆς ὁποίας ἡ θαυμασία ὠραιότης διέ-
καυσε τὴν καρδίαν του καὶ ἐδωρήσατο εἰς αὐτὴν πολὺτιμα
δῶρα. Ἀλλὰ καὶ ἡ Ἑλένη ὑπὸ τοῦ κάλλους καὶ τῆς ἀσια-
τικῆς ἐσθῆτος τοῦ νεανίσκου γοητευθεῖσα πάσχει τὰ αὐτά.

Ὁ δὲ Μενέλαος οὐδὲν κακὸν ὑποπτεύων ἀπῆλθεν εἰς Κρήτην, ἔνθα εἶχεν ἐργασίαν σπουδαίαν. Συνεβούλευσε δὲ τὴν σύζυγόν του νὰ περιποιηθῆ πολὺ τοὺς ξένους. Ἀλλὰ δὲν ἔφρασε νὰ ἀποπλεύσῃ καὶ ἡ Ἑλένη συμφωνεῖ μετὰ τοῦ Πάριδος νὰ φύγῃσι. Τὴν νύκτα ἐγκαταλείπει τὴν οἰκίαν τοῦ συζύγου καὶ τὸ θυγάτριον καὶ συμπαραλαβοῦσα πολλοὺς θησαυροὺς ἀπέπλευσε μετὰ τοῦ ξένου εἰς Τροίαν.

§ 8. Οἱ Ἕλληνας πάντες θεωροῦσι τὴν ἄρπαγὴν τῆς Ἑλένης ὡς ὕβριν τῆς Ἑλλάδος.

Ὁ Μενέλαος μαθὼν ἐν Κρήτῃ ὅσα ἐγένοντο, ἀνεχώρησεν εὐθὺς εἰς Σπάρτην, ἔνθα εὗρε τὴν οἰκίαν ἔρημον καὶ τοὺς θησαυροὺς ἀνηρπασμένους. Μέγα πένθος κατεῖχεν αὐτόν, ἀλλὰ καὶ ὀργὴ διὰ τὴν ἀπιστίαν τῆς γυναικὸς καὶ τὴν ἀσέβειαν τοῦ φιλοξενηθέντος. Καὶ ἀπέρχεται πρὸς τὸν Ἀγαμέμνονα, ἵνα συμβουλευθῆ περὶ τοῦ πρακτέου. Ὁ δὲ Ἀγαμέμνων ἀκούσας τὰ γεγενημένα ἠγανάκτησε σφόδρα ἐπὶ τῇ ὕβρει καὶ μετὰ τοῦ Μενελάου πορεύεται πρὸς τοὺς διαφόρους ἡγεμόνας τῆς Ἑλλάδος, ἵνα καλέσωσι τούτους βοήθους κατὰ τοῦ ἀδικήσαντος. Καὶ κατὰ πρῶτον ἦλθον πρὸς τὸν γέροντα Νέστορα καὶ διηγήθησαν τὸ λυπηρὸν συμβάν. Ὁ Νέστωρ παραινεῖ νὰ τιμωρηθῆ ἡ ὕβρις διὰ κοινῆς ἐκστρατείας καὶ ὑπισχνεῖται ὅτι καὶ αὐτὸς προθύμως θὰ συμπράξῃ μετὰ τῶν υἱῶν του. Βεβαίως, λέγει, ἐμαράνθη ἡ νεότης μου καὶ ἡ βῶμη τοῦ σώματος ἢ προτέρα ἐξέλιπεν. Ἀλλ' ὅμως μένει τὸ θάρρος καὶ ἡ ἀνδρεία ἀκόμη ἀμείωτος. Ἐρχομαι καὶ ἐγὼ πρὸς τοὺς λοιποὺς ἡγεμόνας τῆς Ἑλλάδος, ἵνα προτρέψωμεν αὐτοὺς ἐπὶ κοινὴν ἐκδίκησιν.

Ὁ Μενέλαος ὁ Ἀγαμέμνων καὶ ὁ Νέστωρ ἀποπλέουσι νῦν εἰς Κρήτην πρὸς τὸν Ἴδομενέα. Οὗτος ἄνευ πολλῶν λόγων πείθεται εὐθὺς νὰ συνεκστρατεύσῃ. Ἐκεῖθεν μετέβησαν εἰς τὸ Ἄργος πρὸς τὸν Διομήδη, τὸν πολεμικὸν καὶ θαρραλέον. Καὶ οὗτος εἶναι πρόθυμος νὰ μετάρχη τοῦ ἀγῶνος. Μετὰ ταῦτα ἦλθον εἰς τὴν Σαλαμίνα πρὸς τὸν Αἴαντα, ἔπειτα εἰς τὴν Οἴτην πρὸς τὸν Φιλοκτήτην. Καὶ οὗτοι ὡς πάντες οἱ Ἕλληνας θέλουσι τὸν πόλεμον, ἵνα ἀποπλύωσι τὸ ὄνειδος τὸ προσαφθὲν εἰς τὴν Ἑλλάδα.

§ 9. Δύο Έλληνες ἀποφεύγουσι τὸν πόλεμον.

Ἄλλ' ὁ Ὀδυσσεὺς ἐν Ἰθάκῃ νεόγαμος ὢν καὶ ἔχων καὶ μικρὸν υἱὸν δὲν ἤθελε τὸν πόλεμον. Καὶ διὰ τοῦτο, ὅπως μὴ μετὰσχη τοῦτου, ὑπεκρίνατο μανίαν. Ἐξευξε, παρόντων τῶν ἡγεμόνων, ὄνον καὶ ταῦρον καὶ ἔσπειρεν ἄλας. Ἄλλ' ὁ σαρὸς Παλαμῆδης νοήσας τὴν προσποίησιν ἐνέθηκεν εἰς τὴν αὐλακα πρὸ τῶν βοῶν τὸν μικρὸν Τηλέμαχον, τὸν ὁποῖον ἰδὼν ὁ Ὀδυσσεὺς ἐξεπλάγη καὶ ἐφωράθη ἀπατῶν.

Ἐλειπεν ἀκόμη ὁ Ἀχιλλεὺς, ὃν ἡ μήτηρ ἔκρυπτεν ἐν Σκύρῳ παρὰ τῷ Λυκομήδει, ὅπως διασώσῃ ἐκ τοῦ θανάτου. Ἄλλὰ καὶ οὗτος διὰ πανουργίας ἀποκαλύπτεται ὑπὸ τοῦ Ὀδυσσεῶς καὶ ὑπισχνεῖται προθύμως τὴν σύμπραξίν του. Καὶ ὁ Πάτροκλος καὶ ὁ Μενότιος, οἱ φίλοι τοῦ Ἀχιλλεῶς, μέλλουσι νὰ παρακολουθήσωσι τοῦτον.

Οἱ ἥρωες συνῆλθον ἐν τῷ ναῷ τῆς Ἥρας κειμένῳ μεταξὺ Ἄργου καὶ Μυκηνῶν, ἵνα σκεφθῶσι περὶ τῶν προπαρασκευῶν καὶ ἐκλέξωσιν ἑαυτοῖς ἀρχιστράτηγον. Τοιοῦτον δὲ ἐξέλεξαν τὸν Ἀγαμέμνονα, τὸν ἰσχυρότατον τῆς Ἑλλάδος ἡγεμόνα.

§ 10. Ὁ Ζεὺς προαγγέλλει καλὰ εἰς τοὺς

Ἕλληνας.

Ἄφ' οὗ δὲ πάντα τὰ πρὸς τὴν ἐκστρατείαν παρεσκευάσθησαν, συνῆλθον πανταχόθεν τῆς Ἑλλάδος οἱ ἡγεμόνες μετὰ πλοῖα καὶ μετὰ τοὺς λαοὺς των εἰς τὴν Αὐλίδαν. Ἦτο δὲ αὕτη πόλις παράλιος τῆς Βοιωτίας ἀπαντικρὺ τῆς Χαλκίδος. Συνήχθησαν δὲ περὶ τὰς 100,000 ἀνδρῶν στρατιωτῶν καὶ 1186 πλοῖα.

Περὶ πηγὴν τινα ὑπὸ ὑψηλὴν πλάτανον ἀνήγειραν πολλοὺς βωμοὺς καὶ προσέφερον εἰς τοὺς θεοὺς ἱεράς ἐκατόμβας, εὐχόμενοι νὰ τύχωσιν οὐρίου ἀνέμου καὶ νὰ κατορθώσωσι τὸ ἔργον. Ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐγίνοντο, συνέβη μέγα τι θαῦμα. Φοβερός δράκων αἰμόχρους τὰ νῶτα, ἔρπει ἐκ τινος βωμοῦ καὶ ἀναβαίνει ἐπὶ τὴν πλάτανον εἰς τὴν νεοττιᾶν στρουθοῦ, ἥτις ἐκρέματο εἰς τὸν ἀκρότατον κλῶνα κεκαλυμμένη ὑπὸ

τῶν φύλλων. Εἶχε δὲ αὐτὴ ὀκτὼ στρουθία, ἡ μήτηρ ἦτο ἡ ἐνάτη. Ὁ ὄφις κατέπινε τὰ οἰκτρῶς τερατίζοντα στρουθία, ἡ δὲ μήτηρ περιεπέτετο θρηνοῦσα. Ἄλλ' αἴφνης στρέφει τὴν κεφαλὴν καὶ συλλαμβάνει καὶ τὴν μητέρα. Καὶ ἀφοῦ κατέφαγεν αὐτήν, ἀπείθωσε τοῦτον ὁ Ζεὺς. Οἱ Ἕλληνες ἔμενον ἀναυδοὶ θαυμάζοντες. Τότε ὁ μάντις Κάλχας εἶπε· Τί θαυμάζετε, εὐκομοὶ Ἀχαιοί; ὁ Ζεὺς ἔστειλεν ἡμῖν τὸ θαῦμα. Τοῦτο θὰ πληρωθῇ ὀφεί μὲν, ἀλλ' αἰώνιον θὰ μένη εἰς τὴν μνήμην τῶν ἀνθρώπων. Ὅπως ὁ δράκων κατέφαγε τὰ στρουθία σὺν τῇ μητρὶ, οὕτω καὶ ἡμεῖς θὰ ἀπολέσωμεν τὸ Ἴλιον, ἀλλὰ θὰ πολεμήσωμεν ἐννέα ἔτη καὶ τῷ δεκάτῳ θὰ γίνωμεν κύριοι τῆς πόλεως.

§ III. Οἱ Ἕλληνες ἀφικνοῦνται πρῶτον πρὸς βασιλεῖα ὀμόφυλον.

Οἱ δὲ Ἀχαιοὶ ἀνευφήμησαν καὶ ἔμπλεοι ἐλπίδων καὶ θάρρους κατηρμόνησαν εἰς τὰς ἀκτὰς τῆς Ἀσίας. Ἀπέβησαν δὲ εἰς τὴν Τευθρανίαν τῆς Μυσίας, ἐνθα ἐβασίλευεν ὁ Τήλεφος, ὁ υἱὸς τοῦ Ἡρακλέους καὶ τῆς Αὐγῆς. Οἱ Ἀχαιοὶ ὑπολαβόντες τὴν χώραν ταύτην ὡς τὴν Τροίαν, ἤρχισαν νὰ διαρπάξωσι καὶ τέμνωσιν αὐτήν. Ἄλλ' ἀντεπέστηθε κατ' αὐτῶν μετὰ στρατοῦ ὁ μεγαλοπρεπῆς ἥρωας Τήλεφος. Γενομένης δὲ μάχης, ἠττήθησαν οἱ Ἕλληνες καὶ ὑπεχώρησαν μέχρι τῶν πλοίων. Ἄλλ' ἤδη ὤρμησε κατ' αὐτοῦ ἀκατάσχετος ὁ Ἀχιλλεὺς, καὶ συνεκροτήθη μάχη πεισματώδης ἐκατέρωθεν. Καὶ ἔνθεν μὲν ἐμάχετο ὁ Τήλεφος μετὰ τῶν ἐταίρων, ἔνθεν δὲ ὁ Ἀχιλλεὺς καὶ ὁ Πάτροκλος καὶ ὁ Πρωτεσίλαος καὶ ἄλλοι. Ἄλλὰ καὶ τώρα πάλιν οἱ ἄλλοι τῶν Ἑλλήνων ὑπεχώρησαν. Μόνον ὁ Ἀχιλλεὺς καὶ ὁ Πάτροκλος ἔμειναν, ἐπιτελοῦντες ἔργα ἀνδρείας παράδοξα. Ἐνταῦθα ὁ Ἀχιλλεὺς τὸ πρῶτον ἔλαβε πείραν τῆς ἀνδρείας τοῦ Πατρόκλου, ὅστις μάλιστα καὶ ἐτραυματίσθη λαμπρότατα ἀγωνισάμενος. Ἐκ τούτου δὲ τοῦ χρόνου ἦσαν ἀμφοτέρω ἀχώριστοι συμπολεμισταί. Ἄλλ' ὁ Ἀχιλλεὺς τέλος ἔτρεψε τὸν ἰσχυρὸν ἀντίπαλον εἰς φυγὴν καὶ ἐδίωκε τοῦτον καὶ τοὺς Μυσοὺς ἐν ἀμπελῶνι. Ὁ δὲ Τήλεφος, ἐνῶ ἔφευγε,

συνεποδίσθη ὑπὸ κλήματος τῆς ἀμπέλου καὶ ἔπεσε. Καὶ εὐ-
 θὺς τότε ὁ Ἀχιλλεὺς ἐτραυματίσσε τοῦτον διὰ τοῦ δόρατος,
 πρὶν ἀναστῆ ἀκόμη ὀρθός, εἰς τὸ πλευρόν. Ἄλλ' οἱ ἑταῖροι
 διέσωσαν τὸν τραυματίαν ἀπενεγκόντες αὐτὸν μακρὰν τῆς
 μάχης. Γενομένου δὲ σκότους ἐπανῆλθον εἰς τὴν πόλιν.
 Τῇ ἐπομένῃ δὲ πρωΐᾳ ἐποιήσαντο πρὸς ἀλλήλους ἐκεχει-
 ρίαν, ἵνα θάψωσι τοὺς νεκρούς. Τότε δὲ ἤκουσαν ὅτι ὁ ἄν-
 ὄρετος πολέμιος ἦτο ὁμόφυλος καὶ υἱὸς τοῦ Ἡρακλέους. Οἱ
 Ἕλληνες συνέθεντο πρὸς τοῦτον φιλίαν καὶ παρεκελεύοντο
 ὅπως μεταλάβῃ καὶ οὗτος τῆς στρατείας. Ὁ Τηλέφος
 ἔλεγεν ὅτι πάντα θὰ πράξῃ ὑπὲρ τῶν φίλων Ἑλλήνων. Δὲν
 ἤθελεν ὅμως νὰ πολεμήσῃ καὶ κατὰ τῆς Τροίας, διότι εἶχε
 σύζυγον θυγατέρα τοῦ Πριάμου.

Ἐκ Τευθρανίας οἱ Ἕλληνες ἀπέπλευσαν διευθυνόμενοι εἰς
 Τροίαν. Ἄλλὰ καθ' ὁδὸν ἄνεμος σφοδρὸς ἐπιγενόμενος διε-
 σκόρπισεν αὐτοὺς καὶ μόλις μετὰ πολλὰς περιπλανήσεις ἤδυ-
 νήθησαν νὰ καταπλεύσωσι πάλιν εἰς τὴν Αὐλίδαν.

§ 12. Ὅργη τῆς Ἀρτεμίδος.

Καταπλεύσαντες οἱ Ἕλληνες αὖθις εἰς τὴν Αὐλίδαν ἀνέ-
 σταν τὰ πλοῖα εἰς τὴν ξηρὰν καὶ ἐστρατοπεδεύσαντο. Καὶ
 πολλοὶ μὲν τούτων ἐπανῆλθον εἰς τὴν πατρίδα των ἕκαστος,
 ἀμφιβάλλοντες ἂν ἡ ἐπιχείρησις θὰ ἐπιτελεσθῇ, διότι δὲν
 εἶχον ὁδηγόν. Συνέθη ὅμως νὰ ἔλθῃ ὁ Τηλέφος εἰς τὴν Ἑλ-
 λάδα, ἵνα ζητήσῃ ἱασίν τῆς πληγῆς. Τοῦτον ἰάτρευσεν ὁ
 Ἀχιλλεὺς, ἀνθ' οὗ ἐνόμισεν ὅτι ὤφειλε νῦν νὰ δείξῃ τὴν
 ὁδόν.

Ἦδη πάλιν συνῆλθον εἰς τὸ αὐτὸ οἱ Ἕλληνες, ἵνα ἐπι-
 χειρήσωσι καὶ πάλιν τὸν πλοῦν. Ἄλλ' ἄνεμοι ἐναντίοι ἐκώ-
 λυον αὐτοὺς. Οἱ δὲ στρατιῶται βοθοῦντες τὸν πόλεμον ἐβο-
 ρύβουν καὶ ἐπέκειτο στάσις. Τότε ὁ Κάλχας ἐξέφερεν ὅτι
 ἡ Ἀρτεμις εἶναι ὠργισμένη κατὰ τοῦ Ἀγαμέμνονος, φο-
 νεύσαντος τὴν ἔλαφον, καὶ ὅτι ὁ Ἀγαμέμνων ὀφείλει πρὸς
 ἱλασμόν αὐτῆς νὰ θυσιάσῃ τὴν πρεσβυτέραν κόρην του τὴν
 Ἰφιγένειαν. Τὸ μάντευμα τοῦτο ἦτο γνωστὸν μόνον εἰς τὸν
 Ἀγαμέμνονα, εἰς τὸν Μενέλαον καὶ εἰς τὸν Ὀδυσσεά.

§ 13. Ἀγαμέμνωνος παλιμβουλία.

Ἄλλ' ὁ Ἀγαμέμνων ἐβούλετο μᾶλλον νὰ ἀποστῇ τοῦ ἔργου καὶ νὰ ἀπολέσῃ τὴν δόξαν ἢ νὰ θανατώσῃ κόρην τοσοῦτον προσφιλή. Καὶ διὰ τοῦτο προσέταξε τῷ κήρῳ Ταλθύβιῳ νὰ διαλύσῃ τὸν στρατὸν καὶ νὰ πέμψῃ αὐτὸν οἴκαδε. Ἄλλ' ὁ Μενέλαος ἀντεῖπε καὶ ἐζήτηε νὰ μεταπίσῃ τὸν ἀδελφὸν διὰ πολλῶν λόγων. Ὁ δὲ Ἀγαμέμνων καὶ ἄκων ἐπίσθη καὶ ἔγραψε πρὸς τὴν γυναῖκά του Κλυταιμνήστραν νὰ στείλῃ τὴν κόρην, λόγῳ μὲν ὅπως νυμφεύσῃ αὐτὴν μὲ τὸν Ἀχιλλέα, ἔργῳ δὲ ὅπως θυσιάσῃ αὐτήν. Ἄλλ' εὐθύς μετενόησε καὶ κρύφα ἔστειλε τὴν νύκτα δευτέραν ἐπιστολὴν πρὸς τὴν Κλυταιμνήστραν νὰ μὴ ἔλθῃ ἢ Ἴφιγένεια, τῶν

γάμων ἀναβληθέντων. Ἄλλ' ὁ Μενέλαος, ὃς ἐφοβείτο μεταβολὴν τῆς γνώμης τοῦ ἀδελφοῦ, ἐλόχα ἐκτὸς τῆς σκηπῆς καὶ ἐξήρπασεν ἐκ τοῦ δούλου τὴν ἐπιστολήν. Ἀναγκοὺς δὲ τὸ γράμμα ἔδραμε πρὸς τὸν Ἀγαμέμνονα καὶ ἐμέμφετο τοῦτου τὴν παλιμβουλίαν λέγων· «Πόσον ἀδικον καὶ ἀπιστον ἢ ἀστασία! Ἐνθυμείσαι πόσον ταπεινὸς καὶ εὐπροσήγορος, ὅπως κορέσης τὴν φιλοδοξίαν σου νὰ γίνῃς ἀρχιστράτηγος, ἔτεινες τὴν χεῖρα εἰς πάντα, ὅτι καὶ εἰς τὸν δημότην ἠνοιγες τὰς θύρας καὶ τὸν σιωπηλὸν προσεφώνεις φιλικῶς; Ἀφοῦ ὅμως ἐπέτυχες τοῦ ποθομένου, εὐθὺς μετεβλήθης. Εἰς τοὺς φίλους δὲν ἦσο ὁ παλαιὸς φίλος, ἢ ἐπίσκεψις δὲν ἦτο συγκαχωρημένη εἰς πάντα, καὶ εἰς τὸν στρατὸν σπανίως ἐφαίνεσο. Ἄλλ' οὕτω δὲν πράττουσιν οἱ ἀγαθοὶ ἄνδρες. Τὸν φίλον πρέπει τις πάντοτε νὰ ἀγαπᾷ καὶ βοηθῇ, καὶ μάλιστα ὅταν ὑπὸ θείας εὐνοίας ἀνυψωθῇ εἰς θέσιν τοιαύτην, ὅπως περισσότερον δύναται νὰ ὠφελήσῃ. Ἄλλὰ καὶ ἐν τῇ Αὐλίδι αὐτῇ ἤδη, ὅτε ὁ ἄνεμος δὲν ἦτο οὐριος καὶ ὁ λαὸς ἀποκαμῶν νὰ περιμένη μάτην ἐζήτει νὰ ἀπέλθῃ οἰκαδε, ἐξεπλάγης καὶ ἀπηλπισμένος ἐβόας· Τί ποιήσω; τί συμβουλεύεις ὅπως μὴ ἀπολέσω τὴν στρατηγίαν καὶ τὴν δόξαν; Καὶ ὅτε ὁ οἰωνοσκόπος Κάλχας εἶπε νὰ θυσιάσης εἰς τὴν Ἀρτεμιν τὴν θυγατέρα σου, ἄνευ πολλοῦ ὄκνου συνήνεσας εἰς τοῦτο καὶ πρὸς τὴν σύζυγόν σου ἐπεμψας ἄγγελον, οὐδενὸς ἀναγκάζοντος. Ἄλλὰ τῶρα μετανοεῖς καὶ στέλλεις νέα γράμματα, ὅπως σώσης τὴν κόρην σου. Τῇ ἀληθείᾳ, τοῦτο πράττουσι πολλοί· πρῶτον θηρεύουσι δόξαν, ἀλλ' ὅταν πρόκειται περὶ θυσίας, αἰσχυρῶς υποχωροῦσιν. Ἄλλ' ἡ ἀδυναμία αὕτη συνεπάγεται τὴν πτώσιν. Ὅστις θέλει νὰ εἶναι ὁ πρῶτος τοῦ λαοῦ, πρέπει νὰ ἔχῃ φρόνησιν καὶ νοῦν.»

§ 14. Ὁ Μενέλαος δὲν θέλει νὰ θυσιασθῇ ἢ Ἰφιγένεια.

Ἡ σφοδρὰ αὕτη τοῦ Μενελάου ἐπιτίμησις ἐξώργισε τὸν Ἀγαμέμνονα, ὅστις ὅμως σωφρόνως ἀπεκρίνατο ὑπερασπίζων ἑαυτὸν, ὅτι οὐδαμῶς στέργει νὰ θυσιάσῃ ἀνάστιον τέκνον χάριν γυναικὸς κακῆς καὶ ὅτι καὶ ὁ Μενέλαος, ἂν ἐσωφρόνει,

θά ἔχαιρεν ἐπὶ τῇ ἀπαλλαγῇ ἐκ τοῦ κακοῦ γάμου. Τούτων δὲ γινομένων, ἔρχεται ἄγγελος λέγων ὅτι ἀφίκετο ἡ Ἰφιγένεια καὶ ἡ μήτηρ καὶ ὁ μικρὸς ἀδελφὸς Ὀρέστης καὶ ὅτι ἀναπαύονται παρὰ πηγὴν πλησίον τοῦ στρατοπέδου. Ὁ λαὸς ἀβρότος συνέρρευσε ἐκεῖ καὶ ἐθαύμαζε τὸ κάλλος τῆς κόρης. Τὸν δὲ Ἀγαμέμνονα κατέλαβε λύπη μεγάλη μέλ- λοντα μετ' ὀλίγον νὰ στερηθῇ τῆς θυγατρὸς.

Ἐνῶ δὲ ὁ δυστυχὴς πατὴρ διετελεῖ ἀπεγνωσμένος, ὁ Μενέλαος συνεκινήθη ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ συμφορᾷ καὶ με καρ- δίαν ἀλγοῦσαν πλησιάσας λαμβάνει τὸν Ἀγαμέμνονα ἐκ τῆς δεξιᾶς καὶ λέγει: «Παῦσον νὰ χύνης δάκρυα, ἀδελφέ, μεταμέλομαι δι' ὅσα σοὶ εἶπα πρότερον. Σοὶ ὠμίλησα ὡς ἄφρον παιδίον. Ἄλλ' ἤδη αἰσθάνομαι τί σημαίνει νὰ φο- νεύσῃ τις τὸ τέκνον του. Διάλυσον τὸν στρατόν, ἄς ἐπανέλ- θωμεν οἰκάδε. Χάριν σοῦ παραιτοῦμαι ὅλα τὰ δίκαιά μου».

Οἱ εὐγενεῖς οὗτοι λόγοι τοῦ Μενελάου εὐχαρίστησαν μὲν τὴν καρδίαν τοῦ Ἀγαμέμνονος, ἀλλὰ δὲν διεσκέδασαν τὴν ἀθυμίαν του. Οἱ λόγοι σου, Μενέλαε, εἶπεν, εἶναι ὠραῖοι καὶ ἄξιοι σοῦ. Ἄλλ' ἡ θυσία πρέπει κατ' ἀνάγκην νὰ γίνῃ. Σκέφθητι ὅτι ὁ Ὀδυσσεὺς γινώσκει τὸν χρησμόν, ὅτι οὗτος εἶναι φιλόδοξος καὶ πανουργός καὶ ὅτι ἀφορμὴν ζητεῖ νὰ προσεταιρισθῇ τὸν στρατόν καὶ νὰ φονεύσῃ καὶ ἐμὲ καὶ σέ, καὶ ἔπειτα νὰ θυσιάσῃ καὶ τὴν κόρην μου.

§ 13. Ἡ Κλυταιμνήστρα καὶ ἡ Ἰφιγένεια δέονται τοῦ Ἀγαμέμνονος νὰ θεισθῇ τῆς θυγατρὸς.

Ἐν τούτῳ ἡ Κλυταιμνήστρα ἔμαθεν ὅτι δὲν πρόκειται περὶ γάμου, ἀλλὰ περὶ θυσίας τῆς θυγατρὸς. Ὁ Ἀγαμέ- μνων ἀγνοῶν τοῦτο εἶπεν εἰς τὴν σύζυγον, ὅτι τὰ πάντα εἶναι ἔτοιμα καὶ ὅτι ἡ θυγάτηρ ἔπρεπε νὰ παρῇ ὑπὸ τοῦ πατρὸς νὰ ὀδηγηθῇ εἰς τὸν βωμὸν πρὸς τὸν γαμβρόν. Ἄλλ' ἡ Κλυ- ταιμνήστρα πλήρης ὀργῆς καὶ φρίκης ὑπέμνησε τὸ μέγα πένθος, ὃ θὰ ἔφερεν εἰς τὸν οἶκον τοῦ Ἀτρείδου ὁ φόνος τῆς Ἰφιγενείας, καὶ ὅτι οἱ θεοὶ θὰ τιμωρήσωσι τὸ ἀνόσιον τοῦτο ἔργον δι' ἐπονειδίστου ἐπανόδου εἰς τὴν πατρίδα. Οὐδεμία

δέησις, λέγει, δύναται νὰ μεταβάλῃ τὴν ἀπόφασιν τῶν θεῶν. Οἱ θεοὶ δὲν εἶνε ἄφρονες καὶ τιμωροῦσι πᾶν ἀδίκημα.

Καὶ ἡ Ἰφιγένεια προσπίπτει εἰς τὰ γόνατα τοῦ πατρὸς κλαίουσα. «Εἶθε νὰ εἶχον, λέγει, τὸ στόμα τοῦ Ὀρφέως, πάτερ, ἵνα κινῶ διὰ μαγευτικῆς φωνῆς τοὺς λίθους, καὶ καταπραῦνω διὰ τῶν λόγων, ὅν τινα ἐπεθύμουν. Ἄλλ' ἔχω μόνον θρήνους καὶ δάκρυα. Ἰκέτις προσπίπτω σοι, πάτερ, μὴ με ἀφανίσῃς ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς ἡλικίας. ὦ! πόσον ἠδὺ νὰ βλέπῃ τις τὸ φῶς! ὦ! μὴ με ἀναγκάσῃς νὰ κατέλθω εἰς τὸ σκότος! Τί ἔπταισα ἐγὼ διὰ τὴν φυγὴν τῆς Ἑλένης μετὰ τοῦ Πάριδος, ἵνα τιμωρηθῶ διὰ τοῦ θανάτου; Ἄν οἱ λόγοι μου, πάτερ, δὲν σε συγκινῶσι, μὴ με στερήσῃς τοῦλάχιστον τοῦ πατρικοῦ βλέμματος καὶ φιλήματος, ἵνα ἀποθνήσκουσα ἔχω τοῦτο τοῦλάχιστον πρὸς ἀνάμνησίν σου».

§ 16. Ἀγαμέμνωνος καὶ Ἰφιγενείας μεγαλοφροσύνη.

16-22.10
Ὁ Ἀγαμέμνων ἔμεινεν ἄκαμπτος. «Οἶδα, εἶπε, ποῦ πρέπει νὰ ἔχω οἶκτον καὶ ποῦ οὐχί. Δὲν μαίνομαι, ἀγαπῶ τὰ τέκνα μου. Μὲ καρδίαν τεθλιμμένην, γύναι, ἐκτελῶ πράξιν, ἣν ὅμως δὲν δύναμαι καὶ νὰ ἀποφύγω. Ὅρατε, ὅποιοι οἱ πέριξ ἡμῶν μαχηταὶ καὶ πόσοι ἡγεμόνες εἶναι ἐνταῦθα συνηθροισμένοι. Εἰς ἅπαντας τούτους εἶναι ἡ ὁδὸς ἢ πρὸς τὴν Τροίαν κλειστή, ἂν δὲν θυσιάσω σε, τέκνον μου. Τοῦτο εἶπεν ὁ Κάλχας. Τοὺς δὲ Ἕλληνας κατέχει ἀκατάσχετος πόθος νὰ πλεύσωσιν ἀμελλητὶ εἰς τὴν γῆν τῶν βαρβάρων καὶ νὰ ἐπιθέσωσι τέλος εἰς τὴν ἀρπαγὴν τῶν Ἑλληνίδων. Οὐχὶ χάριν τοῦ Μενελάου, ἀλλὰ χάριν συμπάσης τῆς Ἑλλάδος, πρέπει, τέκνον μου, ἐκὼν ἄκων νὰ σε θυσιάσω. Διὰ σοῦ, θύγατερ, θὰ ἐλευθερωθῇ ἡ γῆ ἡμῶν καὶ εἰς τὸ ἐξῆς δὲν θὰ τολμᾷ ὁ βάρβαρος νὰ καταπατῇ τὰ ἀπαράγραπτα τῶν Ἑλλήνων δικαιώματα».

Αἱ λέξεις αὗται διήγειραν τὴν εὐτολμίαν τῆς Ἰφιγενείας, ἣτις στραφεῖσα πρὸς τὴν μητέρα λέγει: «Μᾶτῆρ, προσφιλῆς μητῆρ, ὀργίζεσαι κατὰ τοῦ πατρὸς. Ἐχω τὴν σταθερὰν ἀπόφασιν νὰ ἀποθάνω. Ἡ περικλεῆς Ἑλλάς βλέπει ἤδη σύμ-

πασα πρὸς ἐμέ. Ἐξ ἐμοῦ ἐξαρτᾶται ἡ εὐπλοία τῶν Ἑλλήνων καὶ ἡ καταστροφή τῆς Τροίας. Καὶ διατί νὰ φεῖδωμαι ἐγὼ τόσον τῆς ζωῆς, ἀφ' οὗ χιλιάδες Ἑλλήνων διὰ τὴν προσβολὴν τῆς πατρίδος εἶναι ἔτοιμοι νὰ χύσωσιν ὑπὲρ αὐτῆς τὸ αἷμά των ; Ὑπὲρ τῆς πατρίδος θνήσκω ἰκουσίως. Θυσιάσατε ἐμὲ καὶ καταστρέψατε τὴν Τροίαν. Τῆς Τροίας τὰ ἔρεπια ἔστωσάν μοι μνημεῖον αἰώνιον».

Ταῦτα εἰπούσα ἡ μεγαλόθυμος κόρη ἐπορεύθη μὲ βῆμα ἀσφαλὲς καὶ ἀφοβὸν εἰς τὸν βωμὸν τῆς Ἀρτέμιδος καὶ ἐστάθη πρὸ τοῦ Ἀγαμέμνονος. Ἐκπληκτὸς θεωρεῖ αὐτὴν ὁ λαὸς ἰστάμενος περίξ τοῦ βωμοῦ. Ὁ δὲ Ἀγαμέμνων προσπαθεῖ νὰ κρύψῃ τὰ λειβόμενα δάκρυα ὑπὸ τὰς πτυχὰς τῆς ἐσθῆτος. « Ἦλθον, λέγει ἡ Ἰφιγένεια. Ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τῆς θεᾶς προθύμως προσφέρω τὸ σῶμά μου θυσίαν ὑπὲρ τῆς χώρας καὶ τῶν Ἑλλήνων ἀπάντων, ἀφ' οὗ οὕτω διέταξεν ὁ Θεός. Τὸ κατ' ἐμὲ, ἔστε Ἕλληνες εὐτυχεῖς καὶ νικηταὶ καὶ ἐπιστρέψατε ταχέως εἰς τὴν πατρίδα σας. Οὐδεὶς θελω νὰ μὲ

βοηθήση. Μόνη τὸν τράχηλον θά προσφέρω εἰς τὴν μά-
χαιραν».

Ἐκπληξίς κατέλαβε τὸν στρατὸν διὰ τὸ θάρρος καὶ τὴν
εὐτολμίαν τῆς κόρης. Τότε ὁ κῆρυξ Ταλθύβιος διάταξε σι-
γὴν εἰς ὄλους καὶ προσευχὴν. Ὁ δὲ μάντις Κάλχας ἐξειλ-
κυσεν ἐκ τῆς θήκης ξίφος κοπτερὸν καὶ τελέσας τὰ νομοι-
σμένα κατέφερε κατὰ τοῦ τραχήλου πληγὴν ἰσχυράν. Ἄλλ'
αὕτη ἀπέκτεινεν ἔλαφον, διότι ἡ Ἰφιγένεια ἀναρπασθεῖσα ὑπὸ
τῆς Ἀρτέμιδος μετηνέχθη εἰς Ταύρους (1) ἱέρεια εἰς τὸν ἐκεῖ-
νόν τῆς θεᾶς.

Τὴν εὐφρόσυνον ταύτην ἀγγελίαν ἔφερον ὁ Ἀγαμέμνων εἰς
τὴν Κλυταιμνήστραν, ἧτις περιχαρῆς ἐπανήλθεν εἰς Μυκή-
νας. Οἱ δὲ Ἕλληνες παρασκευασθέντες ἀπέπλευσαν εἰς
Τροίαν.

§ 17. Ὁ Φιλοκτήτης εἰς τοὺς ἀξένους βοάχους τῆς Λήμνου.

Οἱ Ἕλληνες ἔφθασαν ἤδη πάντες ἀσφαλῶς εἰς τὰς ἀκτὰς
τῆς Τροίας. Μόνον τὸν Φιλοκτῆτην, τὸν βασιλέα τῶν Μα-
λιέων, κατέλαβε συμφορὰ μεγάλη. Ἐπάρχει παρά τὴν Λή-
μνον νῆσος ἀκατοίκητος ὀνόματι Χρῦσα. Ἐνταῦθα εἶχεν
ἰδρύσῃ ὁ Ἴάσων βωμὸν κατὰ τὸν εἰς Κολχίδα πλοῦν. Κατὰ
τὸν χρησμόν, ἂν δὲν ἐγίνετο θυσία ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τούτου
πρότερον, ἦτο ἀδύνατον νὰ κυριευθῇ ἡ Τροία. Ὁ Φιλοκτῆ-
της ἐγίνωσκε ποῦ ἦτο ὁ βωμὸς καὶ ἤθελε νὰ δείξῃ τοῦτον
εἰς τοὺς ἐταίρους. Τὸ χωρίον ἐκαλύπτετο ὑπὸ ἀκανθῶν καὶ
ὁ βωμὸς ἦτο καταπεπτωκὸς ὑπὸ ταύτας. Ἄλλ' ἐνῶ κατε-
πάτει τὰς ἀκάνθας, ἵνα φανερώσῃ τὸν βωμὸν, ἰσθόλος ἐφίς
ἔδακεν αὐτὸν εἰς τὸν πόδα. Τὸ τραῦμα ἐποίησεν ἀλγηδόναν δεινὰς
εἰς τὸν ἥρωα. Ὠδύρευτο νύκτα καὶ ἡμέραν, καὶ διὰ τῶν στε-
ναγμῶν καὶ τῶν οἰμωγῶν ἐτάραττε πᾶσαν θυσίαν. Διεδίδετο
δὲ καὶ ἀποφορὰ ἀνυπόφορος ἐκ τοῦ πυώδους ἔλκου. Ἐπειδὴ
δὲ ὁ στρατὸς ἠγανάκτει διὰ τοῦτο, συνεσκέφθησαν οἱ δὲ
Ἄτρεῖδαι καὶ ὁ σοφὸς Ὀδυσσεὺς τί νὰ πράξωσι καὶ ἀπεφά-
σισαν νὰ ἀπομακρύνωσι τὸν εὐγενῆ ἥρωα ἐκ τοῦ στρατοῦ,

(1) Εἰς τὴν Κομμαίαν.

ὅς ἔπαθε τῶν κοινῶν πραγμάτων ἐπιμελούμενος. Παραπλέοντες λοιπὸν τὰς ἐρήμους τῆς Λήμνου ἀκτὰς, ἔθηκαν τὸν δυστυχῆ Φιλοκτήτην εἰς πλοιάριον, καθ' ὃν χρόνον ἐκοιμάτο βαθέως καὶ κατέλιπον αὐτὸν ἐδῶ εἰς τοὺς ἀξένους βράχους. Παρέθηκαν δ' αὐτῷ τὸ τόξον του καὶ τὰ βέλη του καὶ ὀλίγην τροφήν καὶ ἐνδύματα καὶ ἀπῆλθον παραδόντες αὐτὸν εἰς τὴν τύχην. Ἐνταῦθα ὁ ἥρωα διέτριβεν ἀθλίως ὑπὸ ἓνα βράχον μέχρι τοῦ δεκάτου ἔτους, κακουχούμενος ὑπὸ τοῦ τραύματος, τὸ ὅποιον καθ' ἡμέραν προεχώρει περισσότερον, ἐρημος καὶ ἐν λήθῃ ὢν τῶν ἀνθρώπων.

§ 18. Ὁ Πρωτεσίλαος θνήσκει ἐκουσίως ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων.

Ὅτε δὲ ἔφθασεν εἰς τὰς Τρωϊκὰς ἀκτὰς ὁ στρατὸς τῶν Ἑλλήνων, πλῆθος Τρώων προσέδραμον ἐκεῖ, ὅπως ἐμποδίσωσι τὴν ἀπόβασιν. Ὁδῆγει δὲ τούτους ὁ Ἐκτωρ, ὁ πρεσβύτατος υἱὸς τοῦ Πριάμου, διαφέρων πάντων τῶν Τρώων κατὰ τε τὴν ῥώμην καὶ τὴν μεγαλοφυχίαν. Ὁ Πριάμος αὐτὸς δὲν μετέλαβε τοῦ πολέμου γέρων πολὺ ὢν.

Ἔιχε δὲ δοθῆ εἰς τοὺς Ἕλληνας χρησμός, καθ' ὃν ὁ πατήτων πρῶτος τὴν Τρωϊκὴν χώραν ἐμελλε νὰ ἀποθάνῃ. Τοῦτο ἐγίνωσκεν ὁ Πρωτεσίλαος ὁ Ἴφικλέους, Θεσσαλός, ὅστις εἶχεν ἀρτίως συζευχθῆ μετὰ τῆς Λαοδαμείας. Καὶ ὁμοίως ἀτρόμητος πρῶτος ἠθέλησε νὰ πηδήσῃ εἰς τὴν Τρωϊκὴν χώραν ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἀπειλούντων πολεμίων, θῦμα ἑαυτοῦ προσφέρων ὑπὲρ τῶν πολλῶν. Καὶ ὄντως τὸ δόρυ τοῦ Ἐκτορος διετρύπησε τὸν εὐγενῆ ἥρωα, ὅστις παραυτίκα ἔπεσε νεκρός. Ὅτε δὲ ὕστερον ἔμαθεν ἡ νεαρὰ σύζυγος Λαοδάμεια τὸν θάνατον τοῦ ἀνδρός, κατελήφθη ὑπὸ λύπης μεγάλης καὶ ἦτο ἀπαρηγόρητος. Καὶ ἐδέετο πρὸς τοὺς χθονίους (1) θεοὺς τρεῖς ὥρας νὰ συγχωρηθῆ αὐτῇ νὰ ἴδῃ πάλιν τὸν σύζυγον. Οἱ θεοὶ ἐπήκουσαν τῆς εὐχῆς καὶ ὁ Ἔρμης ὠδήγησε τὸν Πρωτεσίλαον εἰς τὸν ἐνθάδε βίον. Ὅτε οὗτος ὁμοίως ἐμελλε νὰ καταβῆ πάλιν εἰς τὸν Ἄδην, ἀπέθανεν ἀσμένως καὶ ἡ σύζυγος μετ' αὐτοῦ. Οἱ δὲ Ἕλληνες ἐτίμησαν τὸν Πρωτεσίλαον

(1) Τοὺς θεοὺς τοῦ Ἄδου.

ἀνεγείραντες αὐτῷ τάφον παρὰ τὸν Ἑλλησποντον ἐν τῇ Θρακικῇ ἀκτῇ καταντικρὺ τῆς Τροίας, ὅπου ἐφύτευσαν καὶ πολλὰς πετελέας, Ἄλλὰ περιέργον! Αἱ πετελέαι αἱ ἐπὶ τοῦ τάφου ἔθαλλον εἰς τοὺς κλώνας τοὺς ἐστραμμένους πρὸς τὸ Ἴλιον, εὐθὺς ὡς ἤρχιζεν ἡ ἄνοιξις, ἀλλὰ καὶ εὐθὺς ἐμαραίνοντο καὶ τὰ ἄνθη καὶ τὰ φύλλα, ὡς ἂν καὶ ταῦτα νὰ ἐπένθουν διὰ τὸν ἄκαιρον θάνατον τοῦ Πρωτεσιλάου.

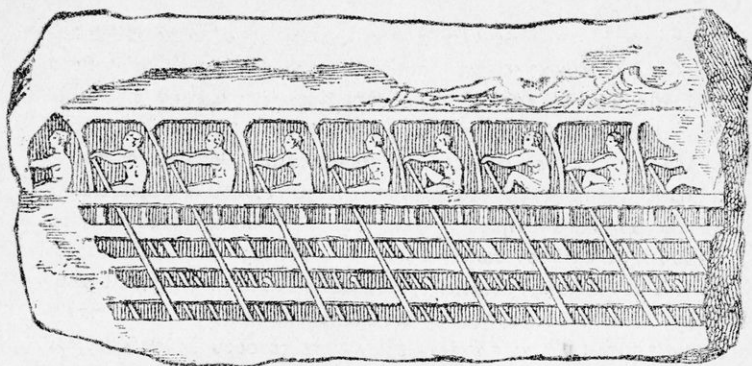
§ 19. Ὁ Ἀχιλλεὺς ἀποκτείνει τὸν ἄτρωτον Κύννον.

Πεσόντος τοῦ Πρωτεσιλάου, οἱ λοιποὶ Ἕλληνες θαρραλέοι ἐπήδησαν ἐκ τῶν πλοίων εἰς τὴν ἀκτὴν, ἵνα ἐκδικήσωσι τὸν νεκρὸν. Καὶ νῦν συνέστη μάχη φοινική, ἐν ἣ ἔπεσον ἑκατέρωθεν πολλοὶ ἄνδρες πολεμισταί. Καὶ τῶν μὲν Ἑλλήνων διέπρεπεν ὁ Ἀχιλλεὺς κατὰ τε τὴν τόλμην τὴν ἄμαχον καὶ τὴν ῥώμην τὴν ὑπὲρ ἄνθρωπον, τῶν δὲ Τρώων ὁ Ἔκτωρ καὶ ὁ σύμμαχος αὐτῶν Κύννος. Οὗτος ἐβασίλευε τῶν Κολωνῶν καὶ ἦτο γαμβρὸς τοῦ Πριάμου. Εἶχε δὲ σῶμα γιγαντώδες καὶ ἄτρωτον, ῥώμην δὲ ἀκαταμάχητον. Καὶ σφαγὴν πολλὴν ἐποίει εἰς τοὺς Ἕλληνας, οἵτινες προτροπάδην ἔφευγον πρὸ αὐτοῦ. Μόνον ὁ Ἀχιλλεὺς ἐπὶ τοῦ ἄρματος ἰστάμενος ὤρμησε κατ' αὐτοῦ μὲ σειόμενον δόρυ καὶ πλησίον ἐλθὼν βάλλει αὐτὸν λέγων: «Ὅσος καὶ ἂν εἶσαι, στρατιῶτα, ἀποθνήσκων ἔχε τοῦτο παρηγορίαν, ὅτι ἐφονεύθης ὑπὸ τοῦ Ἀχιλλεῶς τοῦ υἱοῦ τῆς Θέτιδος». Τὸ βαρὺ δόρυ ἔτυχε τοῦ Κύννου εἰς τὸ στήθος, ἀλλ' ἡ ὄξεϊα αἰχμὴ ἤμβλύθη χωρὶς νὰ βλάψῃ μηδαμῶς αὐτόν. Ὁ Ἀχιλλεὺς ἐξεπλάγη διὰ τοῦτο. Τότε ὁ Κύννος εἶπε: «Μὴ ἐκπλήττεσαι, τέκνον τῶν θεῶν· οὔτε τὸ κράνος οὔτε ἡ ἀσπίς μου φυλάττει τὸ σῶμα, καὶ τὰ ὄπλα φέρω μόνον πρὸς κόσμον. Καὶ γυμνὸς ἂν εἶμαι, δὲν τραυματίζομαι. Σημαίνει πολὺ νὰ μὴ εἶναι τις υἱὸς Νηρηΐδος, ἀλλὰ τοῦ Θεοῦ, ὅστις ἄρχει καὶ τοῦ Νηρέως καὶ τῶν θυγατέρων αὐτοῦ καὶ τῆς θαλάσσης ἀπάσης». Καὶ ταῦτα λέγων ἀφῆκε τὸ δόρυ κατὰ τοῦ Ἀχιλλεῶς, ὅπερ διήλασε διὰ τῶν ἐννέα βοείων δερμάτων τῆς ἀσπίδος καὶ ἐστάθη εἰς τὸ δέκατον. Ὁ Ἀχιλλεὺς ἐτίναξε τὸ δόρυ ἐκ τῆς ἀσπίδος καὶ

εὐθύς ἔρριψε μὲ χεῖρα εὐτόνον καὶ πάλιν αὐτὸ κατὰ τοῦ ἐναντίου. Ἀλλὰ καὶ τώρα δὲν ἔβλαψε τὸν Κύκνον. Ἐπειτα ἐπειράθη καὶ τὸ τρίτον. Ἄλλ' ὅτε εἶδεν ὅτι μάτην ἀγωνίζεται, διότι οὐδεμίαν πληγὴν ἀνοίγεται εἰς τὸν ἀντίπαλον, ὑπέλαβεν ὅτι τὸ δόρυ πταίει, καὶ πρὸς δοκιμὴν σφενδονᾶ τοῦτο πλήρης ὀργῆς κατὰ τοῦ Μενoitίου τοῦ Λυκίου. « Ἄς ἴδωμεν, λέγει, μὴ ἐξησθένησεν ἡ χεὶρ μου. » Ἀλλὰ τὸ δόρυ τώρα διετρύπησε καὶ τὸν θώρακα καὶ τὸ στήθος τοῦ Μενoitίου. Τότε ὁ Ἀχιλλεὺς ἠλλάλαξε καὶ εἶπεν. « Αὕτη εἶναι ἡ χεὶρ μου, τοῦτο εἶναι τὸ δόρυ μου. Ἄς δοκιμάσω λοιπὸν καὶ πάλιν κατὰ τούτου. » Καὶ ταχέως ἐξείλκυσε τὸ δόρυ ἐκ τοῦ θερμοῦ αἵματος τοῦ νεκροῦ καὶ ἔβαλε τοῦτο κατὰ τοῦ Κύκνου. Ἀλλὰ τὸ δόρυ ἀπεπήδησεν ὡς νὰ ἐκτύπησεν ἐπὶ σκληρᾶς πέτρας. Τοῦτο ἰδὼν ὁ Ἀχιλλεὺς κατήντησεν εἰς ὀργὴν μακρῶν καὶ πηρόσας ἐκ τοῦ οἴφρου ἐπέπεσε κατὰ τοῦ ἐχθροῦ μὲ γυμνὸν ξίφος καὶ πλησιάσας αὐτὸν διετρύπησε τὴν ἀσπίδα. Ἀλλὰ τὸ ξίφος φθᾶσαν εἰς τὸ ἄτρωτον σῶμα ἠμβλύθη καὶ δὲν διεπέρα τοῦτο. Τότε ὁ Ἀχιλλεὺς διὰ τῆς ἀσπίδος, ἣν ἔφερεν εἰς τὴν ἀριστερὰν χεῖρα, ἐκτύπησεν αὐτὸν κατὰ τοῦ προσώπου, ὥστε ὁ Κύκνος ἀναίσθητος πίπτει κατὰ γῆς. Καὶ ἀπέθανε πνιγὴς διὰ τῶν ἰμάντων τοῦ κράνου.

§ 20. Ἡ ἐν τῷ στρατοπέδῳ θέσις τῶν λογάδων τοῦ Ἑλληνικοῦ στρατοῦ.

Ὁ θάνατος τοῦ Κύκνου ἐνέβαλε τοὺς Τρῶας εἰς φόβον καὶ πάντες εὐθύς ὑπεχώρησαν ἐκ τοῦ πεδίου. Ἐπειτα ἐποίησαντο ἐκχειρίαν καὶ ἔθαψαν τοὺς νεκρούς. Οἱ δὲ Ἕλληνες ἐπιτελέσαντες τὸ πρὸς τοὺς νεκρούς καθήκον ἀνείλκυσαν τὰς ναῦς εἰς τὴν ξηρὰν καὶ ἐστρατοπέδευσαν ἐν τῇ πεδιάδι μετὰ ξυ Ροιτίου καὶ Σιγείου. Καὶ τὰ μὲν ἄκρα τοῦ στρατοπέδου εἶχον οἱ λογάδες τοῦ στρατοῦ, ὁ Ἀχιλλεὺς τὸ Σίγειον καὶ ὁ Αἴας τὸ Ροίτιον. Ὁ Ὀδυσσεὺς δὲ μὴ ἐξέλεξε τὸ μέσον τοῦ στρατοπέδου, ἐνθα εἶχε κατασκηνώσῃ καὶ ὁ Ἀγαμέμνων. Ἐνταῦθα ἦτο τὸ χωρίον ἐλεύθερον, ἐνθα συνήρχοντο πρὸς σύσκεψιν. Πέριξ δὲ τοῦ στρατοπέδου πρὸς τὴν ξηρὰν δι' ἀσφάλειαν ἔσκαψαν τάφρον.

§ 21. Ἡ ἐν Ἰλίου διχογνωμία περὶ
ἀποδόσεως τῆς Ἑλένης.

Οἱ Ἕλληνες ἤδη στέλλουσι τὸν Μενέλαον καὶ τὸν Ὀδυσσεὰ εἰς τὴν πόλιν ὡς πρέσβεις, ἵνα ζητήσωσι τὴν Ἑλένην καὶ τοὺς ἀρπασθέντας θησαυροὺς. Ὁ Ἀντήνωρ, γέρων φρόνιμος καὶ ἐκ τῶν πρώτων ἀνδρῶν τῆς Τροίας, ὑπεδέχθη τοὺς ἐν τῇ οἰκίᾳ καὶ ἐξένισεν. Ὁ δὲ Πρίαμος ἀκούσας τὴν πρότασιν τῶν Ἑλλήνων, συνεκάλεσε τοὺς πολίτας, ὅπως συσχεφθῶσι περὶ τούτου. Καὶ πρῶτος μὲν ὠμίλησεν ὁ Μενέλαος εἰς τοὺς Τρῶας λόγον σύντομον καὶ συνακτικόν (1). Ἐπειτα ἀνέστη ἐκ τῆς ἑδρας καὶ ὁ Ὀδυσσεύς. Οἱ λόγοι αὐτοῦ ἐξήρχοντο ὡς πυκναὶ νιφάδες ἐκ τοῦ στόματος καὶ ὁ λαὸς διετέθη καλῶς ἀκούσας. Ἄλλὰ καὶ ὁ Ἀντήνωρ συνηγόρησεν ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων. Οἱ δὲ Τρῶες ἀνεβόησαν νὰ ἀποδοθῇ ἡ γυνὴ καὶ οἱ θησαυροὶ καὶ νὰ παύσῃ ὁ ἐπικίνδυνος πόλεμος. Τοῦτο ἐπόθει καὶ ἡ Ἑλένη, ἣτις τώρα μετενόησε φυγούσα μετὰ τοῦ ἀσεβοῦς Πάριδος. Ἄλλ' ὁ Πάρις ὑποστηρίζομενος ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν του τῶν πολεμικῶν καὶ τοῦ Ἀντιμάχου, ἐν διέφθειρε διὰ πολλῶν χρημάτων, ἠγναντιώθη πάσῃ δυνάμει εἰς τὴν ἀπόφασιν τοῦ λαοῦ. Καὶ ὅμως θὰ ὑπερίσχυον οἱ φρονιμώτεροι καὶ ἡ Ἑλένη θὰ ἀπεδίδοτο τῷ Μενελάῳ, ἂν ὁ μάντις Ἐλενος δὲν ὑπισχνεῖτο εἰς τοὺς Τρῶας

(1) Καλῶς συνδεσμένον, πείθοντα.

ἐν τῷ πολέμῳ τὴν βοήθειαν τῶν θεῶν. Οἱ Τρῶες λοιπὸν μεταπεισθέντες ἀποπέμπουσι τοὺς πρέσβεις καὶ ἄρχονται χαίροντες ἀπὸ τοῦδε ἐπὶ τῇ μελλούσῃ νίκῃ.

§ 22. Λεηλασία καὶ διαρπαγὴ τῆς Τρωάδος.

Οἱ Ἕλληνες ἤρξαντο τῶρα νὰ πολιορκῶσι τὴν πόλιν. Ἄλλ' εἰ καὶ τρεῖς ἐπειράθησαν νὰ εἰσβάλωσιν εἰς αὐτὴν παρὰ τὴν συκὴν, ἔνθα ἦτο τὸ τεῖχος ἀδύνατον, ὅμως δὲν ἐπέτυχον τούτου. Καὶ ὁ πόλεμος ἐφαίνετο ὅτι θὰ γίνῃ χρόνιος. Διότι οἱ μὲν Ἕλληνες δὲν εἶχον τόσους ἄνδρας, ὥστε νὰ κατακλείσωσι πανταχόθεν τὴν πόλιν, οἱ δὲ Τρῶες πάλιν δὲν ἐτόλμων βλέποντες τὸν φοβερὸν Ἀχιλλεὺς νὰ ἐπεξέλθωσιν ἐν τῇ πεδιάδι εἰς μάχην κρίσιμον. Καὶ διὰ τοῦτο οἱ Ἕλληνες ἐξήλθον εἰς λεηλασίαν καὶ ἀρπαγὴν τῆς Τρωάδος. Ἐν ταύτῃ ὑπερέβη πάντας ὁ Ἀχιλλεὺς. Οὗτος ἐπῆρχετο νῦν μὲν κατὰ θάλασσαν, νῦν δὲ κατὰ γῆν κατὰ τῶν κωμῶν τῆς Τροίας καὶ τῶν συμμαχίδων πόλεων. Καὶ δώδεκα μὲν τούτων ὑπέταξε κατὰ θάλασσαν, ἔνδεκα δὲ κατὰ γῆν. Καὶ τὰς μὲν οἰκίας διαρπαζῶν ἔκαϊε, τοὺς δὲ ἄνδρας ἐφόνησε, τὰς δὲ γυναῖκας καὶ τὰ παῖδια ἀπῆγεν εἰς δουλείαν. Τὴν πλουσίαν ταύτην λείαν φέροντες διενέμοντο οἱ Ἀχαιοὶ ἐν τῷ στρατοπέδῳ, καὶ ἔδιδον γέρας εἰς τοὺς ἀρίστους τῶν ἡρώων τὰς εὐγενεῖς θυγατέρας τῶν ἡγεμόνων. Οὕτως ἔλαβεν ὁ μὲν Νέστωρ ἐκ τῆς Τενέδου τὴν Ἑκαμήδαν, ὁ δ' Ἀχιλλεὺς τὴν Ἴπποδάμειαν ἢ Βρισηίδα ἐκ Λυρνησοῦ, ὁ δ' Ἀγαμέμνων τὴν Ἀστυνόμην ἢ Χρυσήδα.

Ἄλλὰ καὶ οἱ Τρῶες καὶ οἱ υἱοὶ τοῦ Πριάμου ἀπομακρυνόμενοι τοῦ τεύχους δὲν ἦσαν ἐν ἀσφαλείᾳ ὑπὸ τοῦ Ἀχιλλεὺς. Οὗτος συνέλαβε τὸν Ἄντιφον καὶ τὸν Ἴσον ἐπὶ τῆς Ἰδης, υἱοὺς τοῦ Πριάμου, οὓς ὅμως ἀπῆκεν ἀντὶ λύτρων ἐλευθέρους. Ἐτερον δὲ υἱὸν τοῦ Πριάμου τὸν Λυκάονα ἐπώλησεν εἰς τὴν Λῆμνον. Τὸν δὲ νεαρὸν Τρωΐλον, ὃς ἐξῆλθε τῶν τειχῶν ἐφιππος, ἀπέκτεινεν ἀνηλεῶς ἐν τῷ βωμῷ τοῦ Ἀπολλωνος, ἔνθα κατέφυγεν ἰκέτης. Τὸν νεκρὸν αὐτοῦ ὅμως ἔσωσαν οἱ ὀραμόντες πρὸς σωτηρίαν τρεῖς ἀδελφοὶ του, ὁ δὲ Ἐκτωρ ἐπὶ τῶν ὤμων ἐκόμισε τοῦτον εἰς τὴν πόλιν.

§ 23. Ὁ Παλαμῆδης καταδικάζεται
εἰς τὸν διὰ λιθοβολίας θάνατον ὡς προδότης
τῆς Ἑλλάδος.

Κατὰ τὰ πρῶτα ἔτη τοῦ πολέμου συνέβη καὶ ὁ θάνατος τοῦ Παλαμῆδου, ὅστις παντοτρόπως καὶ διὰ λόγων καὶ δι' ἔργων ὠφέλησε τοὺς Ἕλληνας. Ὅτε παρεσκευάζετο ἡ ἐκστρατεία, οὗτος ἐπεισε διὰ τῆς εὐγλωττίας του τοὺς περισσότερους τῶν Ἑλλήνων νὰ συνεκστρατεύσωσιν. Ἐπειτα ἐν τῇ Αὐλίδι τὸ μὲν διὰ τῶν διασκεδαστικῶν παιγνιδίων, τὰ ὅποια ἐφεύρισκε, κατεπράυνε τὸν δυσηρεστημένον διὰ τὴν μακρὰν ἀναβολὴν τοῦ ἀπόπλου στρατόν, τὸ δὲ διὰ τῶν ἱατρικῶν του γνώσεων διετήρει ὑγιεῖς τοὺς στρατιώτας. Οὗτος ἐδίδαξε τὴν χρῆσιν τῶν φάρων καὶ τοῦ φρουροῦ.

Ὁμοιάζε δὲ πρὸς τὴν ἐλευθεριότητα τῆς ψυχῆς τὸν Ἀχιλλέα, μεθ' οὗ εἶχε στενὴν φιλίαν. Ὁ εὐγενὴς οὗτος ἀνὴρ προθύμως συνεμερίσθη τὴν τύχην τῶν λοιπῶν Ἑλλήνων χάριν τοῦ κοινῆ συμφέροντος. Ἐπειδὴ δὲ ὡς σοφὸς ἄνθρωπος προέβλεπεν ὡς ἐκ τῆς φύσεως τῶν πραγμάτων ὅτι ὁ μὲν πόλεμος θὰ παραταθῆ, οἱ δὲ Ἕλληνες ἐν τῷ μεταξύ θὰ πάθωσι πολλά, συνεβούλευσεν αὐτοὺς νὰ διαλλαχθῶσι πρὸς τοὺς Τρῶας. Ἀλλὰ τοῦτο παρῴργισε τὸ φιλοπόλεμον καὶ ἀποφασιστικὸν κόμμα, μάλιστα δὲ τὸν Ὀδυσσεά, ὅστις ἐκστρατεύσας ἀπαξέπεθύμει νὰ ἴδῃ καὶ τὸν σκοπόν του κατορθωθέντα. Ὁ Ὀδυσσεὺς ἐμίσει τὸν Παλαμῆδην, πρῶτον μὲν διότι ἤλεγε τὴν προσποιητὴν μανίαν, ἔπειτα δὲ, διότι ὁ Παλαμῆδης εἰς πᾶσαν περίστασιν διεκρίνετο ὡς πρὸς τὴν σοφίαν καὶ ἐπεσκοτιζε τὴν δόξαν τοῦ Ὀδυσσεύς. Ὑπὸ τοιοῦτου ἀγρίου μίσους κατεχόμενος ὁ Ὀδυσσεὺς ἔκρινε κακῶς τὰς ἀγαθὰς καὶ φιλοφρονὰς τοῦ Παλαμῆδου σκέψεις καὶ δι' ἐπενειδίστου σκευωρίας κατώρθωσε νὰ καταδικασθῆ ὡς προδότης τῆς πατρίδος εἰς τὸν διὰ λιθοβολίας θάνατον. Μάτην διεμαρτύρετο ὁ ἀνάκτιος ἦρωας διὰ τὴν συκοφαντίαν. Ὁ εὐγλωττος Ὀδυσσεὺς ἤξευρε νὰ ἀποδείξῃ τόσον ἐναργῆ τὴν πρᾶξιν, ὥστε οὔτε ἡ ἀπολογία, οὔτε ἡ ἀνάμνησις τῶν μεγάλων αὐτοῦ ἐκδουλεύσεων ἠδυνήθησαν νὰ τὸν ὠφελήσωσιν. Ἀπαχθεῖς δὲ δεσμώτης εἰς τὸν τόπον τῆς

καταδίκης «ὦ Δαναοί, εἶπε, φρονεῦτε ἀδίκως μελωδικῆν ἀηδῶνα.» Καὶ ταῦτα εἰπὼν ὑπέμεινεν ἀγογγύστως καὶ γενναίως τὸν μαρτυρικὸν θάνατον. Ἀποθνήσκων δὲ εἶπεν· «ὦ ἀλήθεια, σὲ θρηνῶ, ἀπέθανες πρὸ ἐμοῦ». Καὶ οὕτως ἀπέθανεν ἀδίκως ὁ εὐγενέστατος καὶ κάλλιστος τῶν Ἑλλήνων. Ὁ Ἀγαμέμνων διέταξε νὰ μὴ ταφῆ τὸ σῶμα τοῦ προδότου, ἀλλὰ νὰ τεθῆ βρά τῶν κυνῶν καὶ τῶν ὀρνέων. Ἄλλ' ὁ εὐθύς καὶ χρηστὸς Αἴας, ὅστις δὲν παρεδέχετο τὸ προσαφθὲν εἰς τὸν Παλαμῆδην ἔγκλημα, ἔθαψεν αὐτὸν εὐκλεῶς.

§ 24. Ὁ Ἀγαμέμνων λέγει λόγους σκληροῦς πρὸς τὸν γέροντα Χρῦσον ἱερέα τοῦ Ἀπόλλωνος. 30.10-5.11

Εἶχον ἤδη παρέλθῃ οἱ ἐννέα χαλεποὶ ἑνιαυτοὶ τοῦ πολέμου καὶ ἐπεφάνη ὁ δέκατος, καθ' ὃν ἐμελλον οἱ Ἕλληνες νὰ κυριεύσωσι τὸ Ἴλιον, ὅπως αὐτοῖς εἶχε χρησιμοδοτήσῃ ὁ Κάλυκας. Καὶ ὅμως καὶ τώρα δὲν ἐφαίνετο τοῦτο εὐκατόρθωτον. Ἐκτὸς τῶν δεινῶν τοῦ πολέμου, ὅστις ἀπεμάκρυνε τοὺς Ἕλληνας τῶν φιλτάτων, καὶ τῆς πατρίδος καὶ τῆς συζύγου καὶ τῶν τέκνων, καὶ πολλοὺς ἀνδρείους μαχητὰς ἐπεμψε προῶρως εἰς τὸν Ἄδην, ἐπέσκηψε κατὰ τὸ ἐτος τοῦτο καὶ ἕτερον μέγα κακόν.

Ὅτε ὁ Ἀχιλλεὺς ἐκυρίευσεν τὴν Θήβην, ἐλήφθη αἰχμαλωτός ἢ Χρυσῆς ἢ ὠραία θυγάτηρ τοῦ ἱερέως Χρῦσου. Ἐδόθη δὲ αὕτη γέρας εἰς τὸν Ἀγαμέμνονα. Ὁ δὲ γηραιὸς πατὴρ τῆς αἰχμαλωτίδος, ἔχων εἰς τὰς χεῖρας χρυσοῦν σκῆπτρον καὶ τὸ στέμμα τοῦ ἐκηθόλου Ἀπόλλωνος, ἐπορεύθη νῦν εἰς τὸ στρατόπεδον τῶν Ἑλλήνων διὰ νὰ λυτρώσῃ ἀντιἀπείρων λύτρων τὴν θυγατέρα του καὶ ἰκέτευεν πάντας τοὺς Ἀχαιοὺς, μάλιστα δὲ τοὺς δύο Ἀτρεΐδας, τοὺς ἄρχοντας τῶν λαῶν. «ὦ Ἀτρεΐδαι, εἶπε, καὶ ἄλλοι εὐκνήμιδες Ἀχαιοί, εἶθε οἱ θεοὶ νὰ δώσωσι νὰ πορθήσῃτε τὴν πόλιν τοῦ Πριάμου καὶ νὰ ἐπανέλθῃτε καλῶς εἰς τὴν πατρίδα σας. Λυτρώσατέ μου τὴν φίλην θυγατέρα καὶ δέξασθε τὰ λύτρα σεβόμενοι τὸν Ἀπόλλωνα, οὗ ἐγὼ εἶμαι ἱερεὺς.» Τότε δὲ ὅλοι οἱ Ἀχαιοὶ συνήνεσαν νὰ σεβασθῶσι τὸν ἱερέα

καὶ νὰ δεχθῶσι τὰ πολύτιμα δῶρα. Ἄλλ' εἰς τὸν Ἄγαμέμνονα δὲν ἤρесе τούτο, ἀλλ' ἀπέπεμψε κακῶς τὸν γέροντα μὲ λόγους σκληροῦς. «Μὴ σὲ ἀπαντήσω, γέρον,»

εἶπε, «πλησίον τῶν κοίλων νεῶν ἢ τώρα βραδύνοντα ἢ ὑστερον ἐλθόντα πάλιν, διότι δὲν θὰ σὲ βοηθήσῃ πολὺ οὔτε τὸ σκῆπτρον οὔτε τὸ στέμμα τοῦ θεοῦ. Ταύτην ἐγὼ δὲν θὰ λυτρώσω. Αὕτη θὰ εἶναι αἰχμάλωτός μου ἐν Ἄργει καθ' ὄλον τὸν βίον της. Ἄλλὰ πήγαινε, μὴ με ἐρεθίζε, ἂν θέλῃς νὰ φύγῃς ἀβλαβής.»

§ 25. Δοιμὸς ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῶν Ἑλλήνων.

Ὁ γέρον ἐφοβήθη καὶ ἀπεμακρύνθη. Σιωπηλὸς δὲ ἐπορεύθη εἰς τὴν ἀκτὴν τῆς πολυφλοίσβου θαλάσσης. Ἐκεῖ δὲ μακρὰν ἐλθὼν προσηυχῆθη εἰς τὸν Ἀπόλλωνα ταῦτα· «Ἐπάκουσόν μου, ἀργυρότοξε. Ἄν ποτέ σοι κατεσκεύασα ναὸν χαριέντα ἢ σοὶ ἕκαυτα παχέα μηρία ταύρων καὶ αἰγῶν, ἐπέλεσόν μοι ταύτην τὴν ἐπιθυμίαν, νὰ ἀποτίσωσιν οἱ Δαναοὶ τὰ δάκρυά μου διὰ τῶν βελῶν σου.»

Οὕτως ηὔχθη. Τοῦτο ἀκούσας ὁ Φοῖβος Ἀπόλλων ὀργισμένος σφόδρα βαδίζει ἐκ τῶν κορυφῶν τοῦ Ὀλύμπου ἔχων ἐπὶ τῶν ὤμων τὸ τόξον καὶ τὴν φαρέτραν, ὁμοίος μὲ νύκτα, τὰ δὲ βέλη ἐν τῇ φαρέτρᾳ καθὼς ἐκίνησε θυμωμένος ἔκλαγ-

ξαν. Ἐπειτα ἐκάθισε μακρὰν τῶν πλοίων καὶ ἀφῆκε βέλος. Δεινῶς δὲ ἤχησε τὸ ἀργυροῦν τόξον. Καὶ πρῶτον μὲν ἐφόνευε τοὺς ἡμιόνους καὶ τοὺς ταχεῖς κύνας, ἔπειτα δὲ κατηύ-

Ἀπόλλων μὲ τὴν φόρμιγγα.

θυνε τὰ βέλη του καὶ κατ' αὐτῶν τῶν Ἀχαιῶν. Ἀδιαλείπτως δὲ ἐκαίοντο πυραὶ νεκρῶν. Καὶ ἐπὶ ἑννέα μὲν ἡμέρας ἐφέροντο τὰ βέλη τοῦ θεοῦ εἰς τὸ στρατόπεδον. Τῇ δὲ δεκάτῃ συνεκάλεσεν ὁ Ἀχιλλεὺς τὸν λαὸν εἰς ἐκκλησίαν.

§ 26. Ὁ Κάλχας ἀποκαλύπτει τὴν αἰτίαν τοῦ λοιμοῦ.

Ἄφ' οὗ δὲ συνηθροίσθη ὁ λαός, ἀνέστη ὁ Ἀχιλλεὺς καὶ εἶπεν· Ἄτρεΐδη, νομίζω ὅτι θά ἀπέλθωμεν ἀπρακτοὶ ὀπίσω, Π. Π. Οἰκονόμου.—Διηγήματα καθ' Ὅμηρον

ἀν σωθῶμεν ὅμως καὶ ἐκ τοῦ θανάτου, ἐπειδὴ καὶ ὁ πόλεμος καὶ ὁ λοιμὸς λυμαίνονται ὁμοῦ τοὺς Ἀχαιοὺς. Ἄλλ' ἄς ἐρωτήσωμεν μάντιν τινα ἡιερέα ἢ καὶ ὄνειροκρίτην, διότι καὶ τὰ ὄνειρα εἶναι ἐκ τοῦ Διός, ἵνα μάθωμεν διὰ τί ὁ Φοῖβος Ἀπόλλων εἶναι ὠργισμένος; ἄρά γε δι' εὐχὴν ἢ δι' ἐκατόμβην; καὶ ἂν εἶναι δυνατὸν νὰ καταπραυνθῆ διὰ κνίσης κριῶν καὶ αἰγῶν;»

Ταῦτα εἰπὼν ὁ Ἀχιλλεὺς ἐκάθισεν. Ἐπειτα ἀνέστη ὁ Κάλχας ὁ Θεστορίδης, ὁ ἀριστος μάντις, ὅστις ἐγίγνωσκε καὶ τὰ παρελθόντα καὶ τὰ παρόντα καὶ τὰ μέλλοντα καὶ εἶπε ταῦτα·

«ὦ Ἀχιλλεῦ, μὲ κελεύεις νὰ ἐξηγήσω τὴν ὀργὴν τοῦ Ἀπόλλωνος. Τοῦτο μὲν θὰ πράξω, ἀλλ' ὁμοσόν μοι ὅτι θὰ μοι παράσχῃς βοήθειαν καὶ διὰ λόγου καὶ δι' ἔργου, ἂν δυσαρροστήσω διὰ τῆς μαντείας ἐκεῖνον, ὅστις ἔχει δύναμιν ἐπὶ τῶν Ἀργείων καὶ εἰς ὃν πείθονται οὗτοι.»

«Μῆδὲν φοβοῦ,» εἶπεν ὁ Ἀχιλλεὺς, «εἰπέ μετὰ θάρρους τὴν μαντείαν, ὅταν ἤξεύρεις. Ὅχι, μὰ τὸν Ἀπόλλωνα, πρὸς ὃν σὺ εὐχόμενος ἀναφαίνεις τὰς μαντείας, εἰς οὐδένα θὰ ἐπιτρέψω, ἐν ὅσῳ ἐγὼ ζῶ, νὰ ἐπιβάλῃ χεῖρας κατὰ σοῦ ἐκ πάντων τῶν Ἑλλήνων, οὐδὲ εἰς αὐτὸν τὸν Ἀγαμέμνονα, ὅστις τώρα καυχᾶται ὅτι εἶναι ὁ ἀριστος τῶν Ἀχαιῶν.»

Τότε ὁ μάντις ἔλαβε θάρρος καὶ εἶπεν· «Οὔτε ἕνεκα εὐχῆς οὔτε ἕνεκα ἐκατόμβης ὀργίζεται ὁ θεός, ἀλλ' ἕνεκα τοῦ ἱερέως, ὃν ἠτίμασεν ὁ Ἀγαμέμνων καὶ δὲν ἀπέλυσε τὴν θυγατέρα του καὶ δὲν ἐδέχθη τὰ λύτρα. Διὰ τοῦτο ἔδωκεν εἰς ἡμᾶς λύπας καὶ ἀκόμη θὰ δώσῃ, καὶ δὲν θὰ ἀπομακρύνῃ τὸν ὄλεθρον, πρὶν ἢ ἀποδώσωμεν εἰς τὸν πατέρα τῆς τὴν ἐλικώπιδα κόρην ἄνευ τιμήματος, ἄνευ λύτρων, καὶ πρὶν ἢ ποιήσωμεν αὐτῷ θυσίαν ἐν Χρύσῃ. Τότε ἴσως ἐξευμενίσωμεν αὐτόν.»

§ 27. Ὁ Ἀγαμέμνων ὑβρίζει τὸν Κάλχαντα καὶ ἄξιοι νὰ λάβῃ γέρας ἄλλου.

Ἐπειτα ἀνέστη ὁ Ἀγαμέμνων. Μεγάλῃ δὲ ὀργῇ ἐπεσκότει τὴν ψυχὴν του, τὰ δὲ ὄμματα του ὠμοίαζον μὲ ἀναφλε-

γόμενον πῦρ. Τὸν Κάλχαντα δὲ πρῶτον μὲ ἄγριον βλέμμα ἰδὼν εἶπε·

« Μάντι κακῶν, οὐδέποτε μέχρι τοῦδε εἶπές μοι καλόν τι. Πάντοτε ἀρέσκεσαι νὰ μαντεύης κακά, ἀγαθὸν τι οὔτε εἶπες οὔτε ἐπραξας. Καὶ τώρα πάλιν λέγεις εἰς τοὺς Δαναοὺς ὅτι ὁ Ἀπόλλων διὰ τοῦτο ἐπέβαλε τὴν νόσον, διότι ἐγὼ δὲν ἀπέδωκα τὴν θυγατέρα του. Τῇ ἀληθείᾳ, ἐπεθύμουν τοιαύτην κόρην, ἥτις καὶ σῶμα καὶ κάλλος ἔχει ἐξαιρετὸν καὶ διαπρέπει κατὰ τε τὸν νοῦν καὶ τὰ ἔργα, νὰ ἔχω ἐν τῷ οἴκῳ μου. Ἀλλὰ χάριν τῆς σωτηρίας τοῦ λαοῦ εἶμαι πρόθυμος νὰ ἀποδώσω αὐτήν. Ἀλλ' ἀντὶ ταύτης ἐτοιμάσατέ μοι εὐθὺς ἄλλο γέρας. Δὲν ἀρμόζει ἐγὼ μόνος τῶν Ἀργείων νὰ εἶμαι ἀγέραςτος. Βλέπετε δὲ πάντες ὅτι τὸ γέρας μου ἔρχεται ἀλλαχοῦ.»

« Μὴ ἔσο ἀπληστος, ἐνδοξότατε Ἀτρεΐδῃ », ἀπεκρίνατο ὁ Ἀχιλλεύς· « πῶς εἶναι δυνατόν νὰ σοι δώσωμεν τώρα ἄλλο γέρας, ἀφ' οὗ πάντα διανεμήθησαν ὅσα ἐκ τῶν πόλεων ἐλάβομεν, οὐδὲ ἤξεύρομεν νὰ κεῖται που ἄλλη λεία. Δὲν εἶναι δὲ πρόπον τὰ διανεμηθέντα νὰ ζητήσωμεν πάλιν παρὰ τοῦ λαοῦ. Καὶ διὰ τοῦτο ἄφες μὲν ταύτην, ἂν δὲ ὁ Ζεὺς δώσῃ νὰ κυριεύσωμεν τὴν εὐτειχὸν Τροίαν, θά σοι ἀποτίσωμεν τότε τοῦτο τριπλάσιον καὶ τετραπλάσιον.»

Πρὸς τοῦτον ἀπεκρίνατο ὁ Ἀτρεΐδης· « Μὴ θέλε νὰ με ἀπατήσης, ἀνδρεῖε Ἀχιλλεῦ. Μὲ κελεύεις νὰ ἀποδώσω τὸ γέρας μου, σὺ δὲ ἐπιθυμεῖς νὰ ἔχῃς τὸ σόν. Οὐχί, ἂν οἱ Ἀχαιοὶ δέν μοι δώσωσιν ἄλλο γέρας ἀντάξιον, τότε ἐγὼ αὐτὸς θὰ ἔλθω καὶ θὰ λάβω ἢ τὸ σόν ἢ τὸ τοῦ Αἴαντος ἢ καὶ τὸ τοῦ Ὀδυσσεύς. Καὶ ἄς ὀργισθῆ, ὅστις ἂν θέλῃ. Ἀλλὰ περὶ τούτου σκεπτόμεθα κατόπιν. Τώρα δὲ ἄς ἐτοιμάσωμεν πλοῖον καὶ ἄς θέσωμεν εἰς αὐτὸ τὴν ὠραίαν Χρυσήδα καὶ τὴν ἑκατόμβην. Ἀρχηγὸς δὲ ἔστω εἰς τῶν ἡγεμόνων ἢ ὁ Αἴας ἢ ὁ Ἴδομενεὺς ἢ ὁ Ὀδυσσεὺς ἢ καὶ σὺ, Πηλεΐδῃ, φοβερῶτατε πάντων τῶν ἀνδρῶν.»

§ 28. Ἔρις Ἀγαμέμνονος καὶ Ἀχιλλεύς.

Πρὸς τοῦτον βλοσυρῶς βλέψας ἀπεκρίνατο ὁ Πηλεΐδης· « Ὁ ἀναιδέστατε, ἰδιοτελέστατε! Πῶς νὰ πειθῆται τις προθύμως

εις τοὺς λόγους σου ἢ νὰ ὑπάγῃ εἰς ἐνέδραν ἢ νὰ πολεμῇ τοὺς ἐχθρούς ; Μετέσχον τῆς μάχης κατὰ τῶν Τρώων οὐχὶ ἀδικηθεῖς ὑπ' αὐτῶν, ἀλλὰ χαρίζομένός σοι, ὦ κυνῶπα, καὶ τῷ Μενελάῳ. Ἄλλὰ περὶ τούτου μὲν οὐδὲν φροντίζεις, ἀπειλεῖς δὲ μόνον νὰ μοῦ ἀφαιρέσης τὸ γέρας, δι' ὃ ἐγὼ πολὺ ἐμόχθησα, μοὶ τὸ ἔδωκαν δὲ οἱ Ἀχαιοί. Καίτοι ἐγὼ οὐδέποτε λαμβάνω ἴσον γέρας μὲ σέ, ὅποτε οἱ Ἀχαιοὶ ἐκπορθήσωσι πόλιν τινά. Τὸ πλεῖστον τοῦ χαλεποῦ πολέμου κατορθοῦσιν αἱ ἐμαὶ χεῖρες. Ἄλλ' ὅταν ἔλθῃ ἡ διανομή, σὺ μὲν λαμβάνεις γέρας πολὺ μείζον, ἐγὼ δὲ μὲ ὀλίγον εὐχαριστημένος ἔρχομαι κατάκοπος ὑπὸ τῆς μάχης εἰς τὰ πλοῖα. Τώρα ἔμωσ θὰ ἐπανέλθω εἰς τὴν πατρίδα μου τὴν Φθίαν. Δὲν ἔχω διάθεσιν νὰ μένω ἔδῳ διὰ νὰ συσσωρεύης σὺ κτήματα καὶ πλοῦτον.

Πρὸς τοῦτον ἀπεκρίνατο ὁ βασιλεὺς Ἀγαμέμνων· «Φύγε εὐθύς, ἐὰν θέλῃς, οὐδὲ παρακαλῶ νὰ μείνης ἐνταῦθα χάριν ἐμοῦ. Παρ' ἐμοὶ εἶναι καὶ ἄλλοι, οἵτινες δύνανται νὰ με τιμῆσωσι, μάλιστα δὲ ὁ πολύβουλος Ζεὺς. Σὺ μοι εἶσαι ὁ ἐχθιστος πάντων τῶν βασιλέων, διότι πάντοτε ἀγαπᾷς τὰς ἐριδας καὶ τοὺς πολέμους καὶ τὰς μάχας. Ἐὰν εἶσαι πολὺ ἀνδρείος, θεὸς σοὶ τὸ ἔδωκεν. Ἀπελθε εἰς τὴν πατρίδα σου μὲ τὰ πλοῖά σου καὶ τοὺς ἐταίρους σου καὶ ἄρχε τῶν Μυρμιδόνων. Περὶ σοῦ οὐδαμῶς ἐξετάζω οὐδὲ φροντίζω ἂν εἶσαι ὠργισμένος. Μάθε δὲ πρὸς τούτοις καὶ τοῦτο ὅτι τὴν μὲν Χρυσήδα θὰ ἀποστείλω εἰς τὴν πατρίδα τῆς, θὰ ἔλθω δὲ μόνος εἰς τὴν σκηνὴν σου καὶ θὰ σοῦ ἀφαιρέσω τὴν ὠραίαν Βρισηίδα, διὰ νὰ ἴδῃς καλῶς πόσον ἐγὼ εἶμαι σοῦ ἀνώτερος καὶ νὰ τρέμη καὶ πᾶς ἄλλος τοῦ λοιποῦ, ὅστις θέλει νὰ ἐξισοῦται μὲ ἐμὲ κατὰ πρόσωπον.»

§ 29. Ὁ Ἀχιλλεὺς πείθεται εἰς τὴν Ἀθηνᾶν
νὰ μὴ φονεύσῃ τὸν Ἀγαμέμνονα.

Οὕτως εἶπε. Μεγάλῃ δὲ ὀργῇ κατέλαβε τὸν Πηλεΐδην καὶ ἡ ψυχὴ του ἐν τῷ λασίῳ στήθει του διελογίσθη ἢ νὰ ἀνασπᾷ τὸ δξύ ξίφος καὶ νὰ σφάξῃ τὸν Ἀγαμέμνονα ἢ νὰ καταπραῦνῃ τὸν βρασμὸν τῆς καρδίας του. Καθ' ὃν δὲ χρόνον ἦτο ἀκόμῃ ἀμφίβολος, εἴλκε δὲ κατὰ μικρὸν ἐκ τῆς θήκης τὸ μέγα ξίφος,

ἦλθεν ἡ Ἄθηνᾶ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ. Ἔστειλε ταύτην ἡ Ἥρα, ἥτις ἠγάπα ἀμφοτέρους ἐξ ἴσου. Ἐστάθη δὲ ὀπισθεν ἀθέατος εἰς τοὺς ἄλλους καὶ ἔλαβεν ἐκ τῆς ξανθῆς κόμης τὸν Ἀχιλλέα. Ὁ Ἀχιλλεὺς ἐξεπλάγη καὶ ἐτράπη ὀπίσω, ἔπειτα δὲ ἀνεγνώρισε τὴν θεάν (δεινῶς δὲ ἤστραπτον οἱ ὀφθαλμοὶ τῆς) καὶ εἶπε· «Διὰ τί ἦλθες, ὦ θεά; ἐπιθυμεῖς ἴτως νὰ ἴδῃς τὴν ἀλαζονίαν τοῦ Ἀτρείδου. Τῇ ἀληθείᾳ, ἡ ἔπαρσις αὐτῆ θὰ τοῦ ἀπολέσῃ τὴν ζωὴν.» Ἡ Ἄθηνᾶ ἀπεκρίνατο· «Ἦλθον ἐξ οὐρανοῦ, ἵνα παύσω τὴν ὀργὴν σου, ἂν θὰ μὲ ἀκούσῃς. Ἄλλ' ἔλα παῦσον τῆς ἔριδος, καὶ μὴ ἔλκε τὸ ξίφος. Διὰ λόγων ὀνειδίζουν αὐτόν, ὅσον εἶναι πρέπον. Τοῦτο δέ σοι λέγω, ὅπερ θὰ ἐκτελεσθῇ ἀφεύκτως. Ἐνεκα τῆς ὕβρεως ταύτης θὰ σοὶ προσφερῶσί ποτε τριπλάσια λαμπρὰ δῶρα.»

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίνατο ὁ Ἀχιλλεὺς· «Πρέπει νὰ ὑπακούσω εἰς τοὺς λόγους σου, θεά, ἂν καὶ εἶμαι πολὺ ὀργισμένος. Διότι, ὅστις ὑπακούει εἰς τοὺς θεοὺς, ἔχει τὴν προστασίαν αὐτῶν.»

Καὶ τὸ μὲν ξίφος, ὅπερ ἐκράτει ἐκ τῆς ἀργυρᾶς λαβῆς, ᾤθησε πάλιν εἰς τὴν θήκην. Ἄλλ' ἦτο ἀκόμη ὀργισμένος καὶ εἶπε τοὺς ἐξῆς ὀνειδιστικούς λόγους πρὸς τὸν Ἀγαμέμνονα.

«Μέθυτε, ἀναιδέστατε, δειλότατε, οὐδέποτε ἔσχαε τὴν τολμῆν ἢ νὰ ὀπλισθῆς μετὰ τοῦ λαοῦ εἰς μάχην ἢ νὰ ὑπάγῃς εἰς ἐνέδραν μετὰ τῶν ἀρίστων Ἀχαιῶν. Τοῦτο σοὶ φαίνεται ὁ θάνατός σου. Τῷ ὄντι εἶναι πολὺ καλλίτερον νὰ κᾄθησαι ἐν τῷ στρατοπέδῳ τῶν Ἀχαιῶν, καὶ νὰ ἀφαιρῆς τὰ δῶρα παρ' ἐκείνου, ὅστις τολμᾷ νὰ σοὶ ἀντείπῃ. Δημοβόρε βασιλεῦ, ὅστις ἄρχεις οὐτιδανῶν ἀνθρώπων, διότι ἄλλως θὰ παρενόμεις τῶρα διὰ τελευταίαν φοράν. Ἐν τούτοις σοὶ λέγω τοῦτο καὶ σοὶ τὸ διαβεβαιῶ διὰ μεγάλου ὄρκου. Ναί, μὰ τοῦτο τὸ σκῆπτρον, τὸ ὅποιον οὐδέποτε πλέον θὰ βλαστήσῃ φύλλα καὶ κλάδους καὶ τὸ ὅποιον ἔχουσιν οἱ βασιλεῖς οἱ υἱοὶ τῶν Ἑλλήνων, θὰ ποθῆσώσι ποτε ἀναμφιβόλως οἱ Ἀχαιοὶ τὸν Ἀχιλλέα, ὅτε οὗτοι ἄθροοὶ θὰ πίπτωσιν ὑπὸ τῆς χειρὸς τοῦ φονικοῦ Ἐκτορος, καὶ ὅτε σὺ δὲν θὰ δύνασαι νὰ τοὺς βοηθήσῃς. Τότε θὰ σοὶ καταφάγῃ τὴν ψυχὴν ὀργὴ καὶ λύπη, ὅτι δὲν ἐτίμησας τὸν ἀρίστον τῶν Ἀχαιῶν.»

§ 30. Συμβουλαὶ Νέστορος.

Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἔβαλε κατὰ γῆς τὸ χρυσιῆλατον σκήπτρον καὶ ἐκάθισεν. Ἄλλ' οἱ λόγοι τοῦ Ἀχιλλέως παρώργισαν τὸν Ἀγαμέμνονα. Τότε ὁ Νέστωρ, γέρον σεβαστός, παρενέβη καὶ ἐζήτησε διὰ λόγων φρονίμων νὰ καταπραύνη τὴν ὀργὴν των καὶ νὰ τοὺς διαλλάξῃ, ὅπως μὴ ἐκ τῆς διχονοίας τῶν πρώτων τοῦ στρατοῦ προκύψῃ βλάβη εἰς πάντας. Συμβουλεύει τὸν μὲν Ἀγαμέμνονα νὰ παύσῃ ζητῶν τὴν Βρισηίδα, τὸν δὲ Ἀχιλλέα νὰ ἀπέχη πάσης φιλονικίας πρὸς τὸν βασιλέα καὶ νὰ μεταχειρισθῇ τὴν ἀνδρείαν του, ἣν οἱ θεοὶ ἐδώρησαντο εἰς αὐτόν, πρὸς ὄφελος τῶν συμπατριωτῶν του. Ἄλλ' οἱ λόγοι οὗτοι κατ' οὐδὲν ἴσχυσαν. « Ἐχεις δίκαιον, γέρον, εἶπεν ὁ Ἀγαμέμνων. Ἄλλ' ὁ ἀνὴρ οὗτος θέλει νὰ πρωτεύῃ πάντων τῶν ἄλλων, πάντας νὰ προστάτῃ καὶ πάντων νὰ ἄρχῃ, ὅπερ δὲν δύνανται πάντες νὰ ὑπομείνωσιν. Ἄν οἱ αἰώνιοι θεοὶ ἐποίησαν αὐτὸν ἀνδρεῖον μαχητὴν, δὲν ἔδωκαν ὅμως αὐτῷ καὶ τὸ δίκαιωμα νὰ ὑβρίζῃ καὶ νὰ λοιδορῇ. » Πρὸς τοῦτον δὲ ἀπεκρίνατο ὁ Ἀχιλλεύς· « Θὰ ἐκαλούμην τῇ ἀληθείᾳ δειλὸς καὶ οὐτιδανός, ἂν ὑπήκουον εἰς πᾶν ὃ, τι σὺ λέγεις. Νὰ προστάτῃς δύνασαι ἄλλους, ἔχι ὅμως καὶ ἐμέ. Μόνον τοῦτο σοὶ λέγω καὶ σκέψθητι καλῶς. Ἐνεκα τῆς κόρης δὲν θὰ πολεμήσω οὔτε κατὰ σοῦ οὔτε κατ' ἄλλου τινός. Σεῖς μοὶ ἐδώκατε ταύτην, σεῖς πάλιν τὴν ἀφαιρεῖτε. Ἐκ τῶν ἄλλων ὅμως πραγμάτων μου δὲν σοὶ ἐπιτρέπω οὐδὲ ἓν νὰ λάβῃς παρὰ τὴν θέλησίν μου. Καὶ ἂν θέλῃς, δοκίμασον, ἵνα ἴδωσι καὶ οὗτοι πῶς τὸ μέλαν αἷμά σου θὰ ρεύσῃ περὶ τὸ δόρυ μου. »

§ 31. Ὁ Ἀγαμέμνων ἀφαιρεῖ τὴν Βρισηίδα.

2-2.1. Οὕτως, ἀφ' οὗ ἤρισαν ἐκατέρωθεν, ἐσηκώθησαν καὶ διέλυσαν τὸν σύλλογον. Καὶ ὁ μὲν Πηλεΐδης μετὰ τοῦ Πατρόκλου καὶ τῶν φίλων του ἐπορεύθη εἰς τὰς σκηνάς, ὁ δὲ Ἀτρεΐδης καθεῖλκεσε ταχὺ πλοῖον εἰς τὴν θάλασσαν καὶ ἐξοπλίσας αὐτὸ ᾤδήγησεν ὁ ἴδιος τὴν Χρυσήδα ἐκεῖ, ἔθηκε τὴν ἐκατόμβην καὶ ἀπέστειλε πάντα εἰς Χρῦσαν. Ἀρχηγὸς δὲ τοῦ πλοίου ἦτο ὁ Ὀδυσσεύς. Μετὰ δὲ τοῦτο προστάτηεν ὁ Ἀτρεΐδης τοὺς λαοὺς νὰ νιφθῶσι καὶ τελέσωσι τῷ Ἀπόλ-

λωνι θυσίαν. Τούτων δὲ γενομένων πέμπει τοὺς δύο κήρυκας, τὸν Ταλθύβιον καὶ Εὐρυβάτην, εἰς τὴν σκηνὴν τοῦ Ἀχιλλέως, ἵνα κομίσωσιν ἐκεῖθεν τὴν Βρισηίδα.

Οἱ κήρυκες ἄκοντες ἐπορευθήσαν εἰς τὰς σκηνὰς τῶν Μυρμιδόνων. Εὗρον δὲ τὸν Ἀχιλλεῖα καθήμενον πλησίον τῆς σκηνῆς καὶ τοῦ πλοίου. Καὶ ὡς εἶδον αὐτὸν ἐταράχθησαν καὶ ὑπὸ αἰδοῦς ἴσταντο οὐδὲν λέγοντες. Ὁ Ἀχιλλεὺς ὄμως ἐνόησε διὰ τί ἤλθον. Καὶ μολονότι οὐδεμίαν χαρὰν ἐποφεί αὐτῶ ἢ ὄψις τῶν, προσεφώνησεν ὄμως αὐτοὺς φιλικῶς ὡς ἐξῆς.

§ 32. Ὁ Πάτροκλος ὁδηγεῖ τὴν Βρισηίδα εἰς τοὺς κήρυκας.

«Χαίρετε, κήρυκες, ἄγγελοι τοῦ Διὸς καὶ τῶν ἀνθρώπων. Ἐλθετε πλησιέστερον. Σεῖς δὲν μοι πταίετε οὐδόλως, ἀλλ' ὁ Ἀγαμέμνων, ὅστις ἔστειλεν ὑμᾶς διὰ τὴν Βρισηίδα. Ἄλλ' ἔλα, Πάτροκλε, ἐξάγαγε αὐτὴν ἐκ τῆς σκηνῆς καὶ δός. Οὗτοι ἔστωσαν μάρτυρες ἐνώπιον καὶ τῶν μακαρίων θεῶν καὶ τῶν θνητῶν ἀνθρώπων καὶ ἐνώπιον σκληροῦ βασιλέως, εἴαν ποτε πάλιν γίνῃ χρεῖα νὰ ἀποκρούσω τὸν δεινὸν ὄλεθρον ἀπὸ τῶν ἄλλων. Ἄλλ' ἀναμφιβόλως ὁ ἄνθρωπος οὗτος μαίνεται μανίαν ὄλεθριαν καὶ δὲν δύναται νὰ εἰκάσῃ ἐκ τοῦ παρελθόντος περὶ τοῦ μέλλοντος, πῶς θὰ δυνηθῶσι νὰ πολεμήσωσιν ἀσφαλῶς οἱ Ἀχαιοί.»

Ὁ Πάτροκλος παρέδωκε τὴν Βρισηίδα εἰς τοὺς κήρυκας, οἵτινες ἔφερον αὐτὴν εἰς τὸ στρατόπεδον. Ἦκολούθει δὲ τούτους ἄκουσα. Ὁ δὲ Ἀχιλλεὺς δακρύσας ἐκάθισεν εἰς τὴν ἀκτὴν τῆς θαλάσσης μακρὰν τῶν φίλων του καὶ βλέπων εἰς τὸν ἀπέραντον πόντον ἐδεήθη μὲ ἀνατεταμέναις χεῖρας πρὸς τὴν μητέρα του. Ἡ Θέτις ἀκούσασα τοῦ υἱοῦ θρηνοῦντος ἐξῆλθεν εὐθὺς ἐκ τῆς θαλάσσης καὶ θωπεύσασα αὐτὸν εἶπε. «Τέκνον, τί κλαίεις; ποῖον πένθος κατέλαβε τὴν ψυχὴν σου; Λέγε, μὴ τὸ κρύψῃς, ἵνα ἡξέυρωμεν τοῦτο ἀμφοτέρωι.» Ὁ Ἀχιλλεὺς διηγήθη τότε ὅσα συνέβησαν καὶ παρεκάλεσε τὴν μητέρα του νὰ πορευθῆ πρὸς τὸν Δία εἰς τὸν Ὀλυμπον, ὅπως παντὶ τρόπῳ πείσῃ αὐτὸν νὰ δώσῃ τὴν νίκην εἰς τοὺς Τρῶας, ἵνα τότε πάντες αἰσθανθῶσι τὸ ἀμάρτημα τοῦ βασιλέως, καὶ ὁ Ἀτρεΐδης αὐτὸς ἀναγνωρίσῃ τὴν ἀδικίαν

πρὸς τὸν κράτιστον τῶν Ἀχαιῶν. Ἡ Θέτις ὑπέσχετο νὰ ἐκτελέσῃ τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ υἱοῦ τάχιστα, ὅταν ἤθελεν ἐπανελθῆ ὁ Ζεὺς εἰς τὸν Ὀλυμπον. Διότι οὗτος χθὲς μετὰ

πάντων τῶν θεῶν εἶχε μεταβῆ εἰς τὸν Ὠκεανὸν πρὸς τοὺς εὐσεβεῖς Αἰθιοπας. Ἐμελλε δὲ νὰ ἐπανελθῆ τῇ δωδεκάτῃ ἡμέρᾳ, ὅτε, λέγει, θὰ ὑπάγῃ πρὸς αὐτὸν καὶ ἀψαμένη τῶν γονάτων αὐτοῦ ἐλπίζει νὰ τὸν πείσῃ. Προτρέπει δ' ὅμως τὸν Ἀχιλλεῖα ἐν τῷ μεταξύ νὰ ἀπέχηται τῆς μάχης.

Οὕτω λαλήσασα ἡ Θέτις ἀπῆλθε καταλιπούσα τὸν Ἀχιλλεῖα σφόδρα λυπημένον διὰ τὴν γενομένην πρὸς αὐτὸν προσβολήν. Ὁ δὲ Ἀχιλλεὺς ἐνθυμούμενος καὶ τοὺς λόγους τῆς μητρὸς του ἐκάθητο ἔκτοτε ἐν τῇ

σκηνῇ, μὴ φοιτῶν μὴ εἰς τὸν πόλεμον μὴ εἰς τὴν δοξάζουσαν τοὺς ἀνδρας συνέλευσιν.

Ἐν τοσούτῳ δὲ ἀφίκετο καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς εἰς Χρῦσαν, ὅπου ἀπέδωκε τὴν κόρην εἰς τὸν ἱερέα καὶ ἐτέλεσε θυσίας τῷ Ἀπόλλωνι. Ὁ δὲ ἱερεὺς ἐδέξατο χαίρων τὴν φίλην κόρην καὶ ἰκέτευσε συντεταμένως τὸν Ἀπόλλωνα, ὅστις εὐθὺς ὑπήκουσεν.

§ 33. Ἡ Θέτις ἰκετεύει τὸν Δία διὰ νὰ νικῶσιν οἱ Τρῶες.

Τῇ δωδεκάτῃ ἡμέρᾳ ἐπανήλθον οἱ θεοὶ πάντες ἐκ τῆς Αἰθιοπίας, ἡγουμένου τοῦ Διός. Ἡ δὲ Θέτις δὲν ἐπελάθετο τῶν δεήσεων τοῦ υἱοῦ, ἀλλὰ πρῶτ' ἀναδύσα ἐκ τῆς θαλάσσης ἀνέβη εἰς τὸν Ὀλυμπον. Εὗρε δὲ τὸν εὐρύσπα Κρονίδην μακρὰν τῶν ἄλλων καθήμενον εἰς τὴν ἀκροστάτην κορυφὴν τοῦ πολυδεϊράδος Ὀλύμπου. Καθίστασα δὲ ἔμπροσθεν αὐτοῦ ἔλαβε διὰ μὲν τῆς ἀριστερᾶς χειρὸς αὐτὸν ἐκ τῶν

γονάτων, διὰ δὲ τῆς δεξιᾶς ἤφατο τοῦ γενείου καὶ οὕτως ἰκέτευε τὸν Δία νὰ τιμῆσῃ τὸν υἱὸν αὐτῆς, εἰς δὲ τοὺς Τρῶας νὰ δώσῃ νίκην, μέχρις οὗ ὁ Ἀγαμέμνων καὶ οἱ Ἄχαιοι τιμῆσωσιν αὐτὸν προσηκόντως. Πολὺν χρόνον ἐκάθητο σιωπῶν ὁ Ζεὺς. Ἡ δὲ Θέτις ἀπτομένη ἀκόμη τῶν γονάτων ἔλεγε· «Φανερῶς ἢ ὑπόσχοι ἢ ἀρνήθητι—σὺ δὲν ἔχεις νὰ φοβηθῆς μηδὲν—ἵνα ἴδω, ἂν ἐγὼ εἶμαι ἡ ἥμισα τιμωμένη θεά.» Ὁ Ζεὺς μέγα στενάξας εἶπε πρὸς τὴν Θέτιν· «Οἴμοι ἔργα δεινά, διότι μὲ ἀναγκάζεις νὰ ἔλθω εἰς ἔχθραν μὲ τὴν Ἥραν, ἣτις θά μὲ ἐρεθίσῃ μὲ οὐνειδιστικῶς λόγους. Αὕτη καὶ τώρα ἐρίζει πρὸς ἐμὲ καὶ λέγει ὅτι βοηθῶ

τοὺς Τρῶας. Ἄλλὰ σὺ φύγε εὐθὺς, ἵνα μὴ σε ἴδῃ, ἐγὼ δὲ θὰ φροντίσω νὰ ἐκτελέσω τὴν ἐπιθυμίαν σου. Καὶ ἂν θέλῃς, ἰδοὺ θὰ κατανεύσω διὰ τῆς κεφαλῆς, ἵνα πιστεύσῃς· διότι τοῦτο μεταξὺ τῶν ἀθανάτων εἶναι ἡ μεγίστη ἐγγύχσις τῶν λόγων μου. Καὶ ὅ,τι ἐγὼ βεβαιώσω διὰ τῆς κατανεύσεως, δὲν ἀνακαλεῖται, οὐδ' εἶναι ψευδές, οὐδὲ μένει ἀτε-

λείωτον.» Οὕτως ἐλάλησεν ὁ Κρονίδης καὶ ἐπένευσε μὲ τὰς μαύρας ὄφρυς του. Ἡ ἀθάνατος κόμη τοῦ ἀνακτος ἀνετινάχθη ἀπὸ τῆς ἀθανάτου κεφαλῆς, ἐσεισθη δὲ ὁ μέγας Ὀλύμπος.

Οὕτω λοιπὸν σκεφθέντες οἱ δύο θεοὶ ἐχωρίσθησαν. Καὶ ἡ μὲν Θέτις ἐπήδησεν ἐκ τοῦ λάμποντος Ὀλύμπου εἰς τὴν βαθεῖαν θάλασσαν, ὁ δὲ Ζεὺς ἐπορεύθη εἰς τὸ δῶμά του. Οἱ θεοὶ πάντες ἀνέστησαν ἐκ τῶν ἐδρῶν των ἐξελθόντες εἰς ὑπάντησιν τοῦ πατρός των, ὅστις ἐλθὼν ἐκάθισεν ἐπὶ τοῦ θρόνου. Ἄλλ' ἢ Ἡρα εἶδεν ὅτι συνεσκέφθη μετὰ τῆς Θετίδος καὶ εὐθὺς ἤρχισε νὰ τὸν μέμφηται ὅτι ἀποφασίζει κρύφα οὐδὲ ἀνακοινοῖ ποτε καὶ εἰς αὐτὴν τὰς σκέψεις του. Πρὸς ταύτην ἀπεκρίνατο ὁ Ζεὺς·

«Ἡρα, μὴ ἐλπίζε νὰ ἡξεύρης πάσας τὰς σκέψεις μου. Διότι δὲν σε ὠφελοῦσι τίποτε. Ἄλλ' ὅ,τι εἶναι πρέπον νὰ ἀκούσῃς, οὐδεὶς οὔτε τῶν θεῶν οὔτε τῶν ἀνθρώπων θὰ τὸ μάθῃ πρότερον σοῦ. Ὅ,τι δὲ ἐγὼ θέλω νὰ σκέπτομαι χωριστὰ τῶν θεῶν, περὶ τούτου μῆτε ἐρώτα μὴδὲ ἐξέταζε.» Ἡ Ἡρα, ὡς ἤκουσε ταῦτα, ἐσιώπησε φρονίμως ποιοῦσα. Ἐπειτα παρετέθη ἡ πλουσία τῶν θεῶν τράπεζα. Καθ' ἄλλην δὲ τὴν ἡμέραν μέχρι τῆς δύσεως τοῦ ἡλίου εὐωχοῦντο οἱ μακάριοι θεοὶ τερπόμενοι ὑπὸ τῆς φόρμιγγος τοῦ Ἀπολλωνοῦ καὶ τῶν ἀσμάτων τῶν καλλιφώνων Μουσῶν. Ὅτε δὲ ὁ ἥλιος ἔδυσεν, ἕκαστος τῶν θεῶν ἐπορεύθη νὰ κοιμηθῆ εἰς τὴν μετὰ πολλῆς τέχνης κατεσκευασμένην κατοικίαν του.

§ 34. Ὁ στρατὸς τῶν Ἑλλήνων θέλει ἀπρακτὸς νὰ ἀπέλθῃ εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Οἱ μὲν ἄλλοι θεοὶ καὶ οἱ ἀνθρώποι ἐκοιμῶντο ὄλην τὴν νύκτα. Τὸν Δία ὅμως δὲν εἶχεν ὕπνος. Ἐλογίζετο καθ' ἑαυτὸν πῶς νὰ τιμήσῃ τὸν Ἀχιλλεῖα καὶ νὰ ἀπολέσῃ πολλοὺς τῶν Ἀχαιῶν. Ἐφάνη δὲ αὐτῷ ἀρίστη βουλή νὰ ἀπατήσῃ δι' ὄνειρου τὸν Ἀγαμέμνονα, ὅτι ἂν ἐπέξῃρχετο κατὰ τῶν Τρώων, ἡ νίκη θὰ ἦτο ἀφεύκτως πρὸς αὐτόν, καθ' ὅσον πάντες οἱ θεοὶ εἶναι σύμφωνοι νὰ ὑπερασπίσωσι τοὺς Ἑλληνας. Ὁ Ἀγαμέμνων ἐπίστευσεν εἰς τὸ ὄνειρον καὶ διὰ

τοῦτο ἐκάλεσε τοὺς ἡγεμόνας εἰς σύσκεψιν πλησίον τοῦ πλοίου τοῦ Νέστορος, καὶ εἶπεν αὐτοῖς τὰ ἑξῆς·

« Ἀκούσατε, φίλοι. Θεῖον ὄνειρον μοι ἤλθεν εἰς τὸν ὕπνον μου τὴν νύκτα ταύτην, ὁμοιάζον καθ' ἔλλα μὲ τὸν Νέστορα. Ἐστάθη δὲ ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς μου καὶ εἶπε· « Κοιμᾶσαι, υἱὲ τοῦ Ἀτρέως ; Δὲν πρέπει νὰ κοιμᾶται δι' ἔλλης τῆς νυκτὸς ἀνὴρ βουλευφόρος, εἰς ὃν οἱ λαοὶ εἶναι ἐμπειπιστευμένοι καὶ ὅστις ἔχει περὶ πολλῶν νὰ φροντίσῃ. Ἀλλὰ τώρα ἀκουσον καὶ ἐκτέλεσον εὐθύς. Σοὶ ἔρχομαι ἄγγελος ἐκ τοῦ Διός, ὅστις καίτοι εἶναι μακρὰν, φροντίζει ὅμως περὶ σοῦ καὶ συναλγεῖ. Ἐκέλευσε δὲ νὰ ἐξοπλίσῃς εἰς μάχην πᾶσαν τὴν στρατιάν, διότι τώρα δύνασαι νὰ κυριεύσῃς τὴν πόλιν τῶν Τρώων. Οἱ Ὀλύμπιοι δὲν διχογνωμοῦσι πλέον. Ἡ Ἥρα μετέπεισε πάντας διὰ τῶν ἰκεσιῶν τῆς, δεῖνὰ δὲ ἐπικρέμανται εἰς τοὺς Τρῶας ἐκ τοῦ Διός. Σὺ δὲ ἔχε ταῦτα κατὰ νοῦν καὶ μὴ τὰ λησμονήσῃς, ὅταν σὲ ἀφήσῃ ὁ γλυκὺς ὕπνος. » Καὶ ταῦτα μὲν εἶπε τὸ ὄνειρον. Ἀλλ' ἔλθετε, ἄς παρασκευάσωμεν τὸν στρατὸν εἰς μάχην. Καὶ ἐγὼ μὲν θέλω πρότερον, δοκιμάζων τὴν διάθεσιν αὐτοῦ, προτείνῃ νὰ φύγωμεν καλλίτερον μὲ τὰ πλοῖά μας εἰς τὴν πατρίδα, σεῖς ὅμως ἀποτρέψατε αὐτούς. »

Οἱ ἡγεμόνες ἀπεδέχθησαν τοὺς λόγους τοῦ Ἀγαμέμνονος, ὅστις διὰ τῶν κηρύκων καλεῖ τοὺς λαοὺς εἰς ἐκκλησίαν. Οὗτοι πανταχόθεν κατὰ τάξιν συνήρχοντο πολλοί, ὡς μέλισσαι κατὰ τὴν ἀνοιξὴν εἰς τὰ ἄνθη. Ἐλθόντες δὲ πάντες ἐκάθισαν. Ἐννεὰ δὲ κήρυκες διέταξαν σιγὴν εἰς πάντας. Τότε ὁ Ἀτρείδης Ἀγαμέμνων ἀναστὰς εἶπεν·

« Ὁ φίλοι ἦρωες Δαναοί, θεράποντες τοῦ Ἄρεως, ὁ Ζεὺς μὲ ἐνέπλεξεν εἰς βαρεῖαν συμφοράν. Πρότερον μοι ὑπέσχετο ὅτι θὰ ἐκπορθήσω τὴν Τροίαν καὶ θὰ ἐπανέλθω νικητὴς εἰς τὴν πατρίδα μου. Ἀλλὰ τώρα ἐβουλευσατο κακὴν ἀπάτην. Μὲ κελεύει νὰ ἐπανέλθω εἰς τὸ Ἄργος δυσκλεῆς, ἀφ' οὗ ἀπώλεσα τόσον λαόν. Εἶναι αἰσχρὸν, τῇ ἀληθείᾳ, νὰ ἀκούσωσι καὶ οἱ μεταγενέστεροι ὅτι λαὸς τοιοῦτος καὶ τοσοῦτος τῶν Ἀχαιῶν ἐπολέμησεν ἀπρακτος κατὰ λαοῦ πολὺ ἀσθενεστέρου. Διότι, ἂν ἠθέλομεν ἡμεῖς Ἀχαιοὶ καὶ Τρῶες ποιησάμενοι σπονδὰς πρὸς ἀλλήλους νὰ ἀριθμηθῶμεν ἀμφοτέρω, καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον ἐθέτομεν τῶν ἐπιχωρίων

Τρώων ἕνα ἕκαστον, ἡμεῖς δὲ οἱ Ἀχαιοὶ ἐτασσόμεθα κατὰ δεκάδας, ἑκάστη δὲ δεκάς ἐλάμβανεν ἕνα τῶν Τρώων οἰνοχόον, πολλαὶ δεκάδες ἡμῶν θά ἐστεροῦντο οἰνοχόου. Τόσῳ ἡμεῖς εἴμεθα πλείοτεροι τῶν Τρώων. Ἄλλ' ἔχουσιν ἐπικούρους ἐκ πολλῶν πόλεων, οἵτινες δὲν με ἀφίνουσι νὰ κυριεύσω τὸ ὀχυρὸν Ἴλιον. Ἐννέα ἔτη παρήλθον τοῦ μεγάλου Διὸς καὶ τὰ ξύλα τῶν νεῶν ἐσάπησαν, αἱ δὲ ἡμέτεραι γυναῖκες καὶ τὰ μικρὰ τέκνα ἡμῶν κἀθηται ἐν τῇ οἰκίᾳ περιμένουσαι ἡμᾶς, ἐν ᾧ ἡμεῖς μάτην καταπονούμεθα διὰ τὸ ἔργον, ἕνεκα τοῦ ὁποῦο ἤλθομεν. Ἄλλ' ἔλθετε νὰ φύγωμεν πάντες εἰς τὴν φίλην γῆν τῆς πατρίδος· διότι δὲν θά δυνηθῶμεν νὰ κυριεύσωμεν τὴν Τροίαν.»

Ταῦτα εἶπεν ὁ Ἀγαμέμνων. Ὁ δὲ λαὸς ἐκινήθη εὐθὺς ὡς κινοῦνται οἱ στάχυες ἀγροῦ ὑπὸ σφοδροῦ ζεφύρου, καὶ ἀλαλάζων ἔτρεχον εἰς τὰ πλοῖα, κοινορτὸς δὲ πολὺς ἀνεφέρετο ὑπὸ τοὺς πόδας αὐτῶν. Καὶ παρεκλείοντο ἀλλήλους νὰ ἐλυθῶσι τὰ πλοῖα εἰς τὴν θάλασσαν, ἐκάθαιρον δὲ καὶ τὰς τάφρους. Αἱ δὲ φωναὶ αὐτῶν ποθούτων τὴν πατρίδα ἔφθανον μέχρι τοῦ οὐρανοῦ, ἀφήρουν δὲ ἐκ τῶν πλοίων καὶ τὰ ἔρματα.

§ 35. Ὁ Ὀδυσσεὺς ἐπαναφέρει τοὺς Ἕλληνας εἰς τὸ καθῆκον.

Ὁ Ἀγαμέμνων καὶ οἱ ἄλλοι οἱ μεμνημένοι εἰς τὸ σχέδιον ἴσταντο ἐν ἀμηχανίᾳ βλέποντες ταῦτα. Καὶ οἱ Ἀχαιοὶ θά ἐπανήρχοντο παρὰ τὸ πεπρωμένον εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἂν ὁ Ὀδυσσεὺς δὲν ἐκώλυεν αὐτούς. Οὗτος βλέπων τὸν λαὸν φεύγοντα ἀποβάλλει τὴν χλαῖναν καὶ δρομαίως διέρχεται διὰ τοῦ στρατοπέδου. Καὶ ὅν τινα βασιλέα ἢ ἔξοχον ἄνδρα συνήντα ἰστάμενος ἠμπόδιζε τοῦτον διὰ λόγων συνετῶν·

«ὦ ἀγαθέ, ἔλεγε, δὲν πρέπει καὶ σὺ νὰ φοβῆσαι ὡς δειλός, ἀλλὰ κἀθισον, ἐμπόδιζε δὲ καὶ τοὺς ἄλλους νὰ μὴ φεύγῃσι. Διότι δὲν γινώσκεις σαφῶς ἀκόμη, τί σκέπτεται ὁ Ἄτρείδης. Τώρα μὲν μᾶς δοκιμάζει, ταχέως ὅμως θά μᾶς τιμωρήσῃ· διότι δὲν ἐνοήσαμεν πάντες τί εἶπε. Φοβοῦμαι μήπως ὀργισθεῖς πράξῃ κακόν τι εἰς τοὺς Ἀχαιοὺς. Ἡ ὀργή

τοῦ βασιλέως εἶναι μεγάλη. Τιμᾶ δὲ καὶ ἀγαπᾶ αὐτὸν ὁ βα-
θύφρων Ζεὺς.»

Ὅντινα δὲ πάλιν κατελάμβανε θορυβοῦντα, τοῦτον ἐ-
πληττε μὲ τὸ σκῆπτρον καὶ ἔλεγεν· Ἄθλιε, κάθου ἤσυχος

καὶ ἀκούε τοὺς λόγους
τῶν ἄλλων, οἵτινες εἶ-
ναι ἀνώτεροί σου. Σὺ
εἶσαι ἀπόλεμος καὶ ἄ-
νακίς, καὶ ἐν τῷ πο-
λέμῳ καὶ ἐν τῇ βουλῇ
ἄσημος. Δὲν ἤλθομεν
ἐδῶ οἱ Ἄχαιοί, ὅπως
γίνωμεν πάντες βασιλεῖς.
Δὲν εἶναι καλὸν ἢ πολυ-
αρχία. Εἰς ἄρχων ἔστω,
εἰς βασιλεύς, εἰς τὸν ὁ-
ποῖον ὁ Κρονίδης ἔδωκε
τὸ σκῆπτρον καὶ τοὺς
νόμους, ἵνα δι' αὐτῶν
βασιλεύῃ.»

Ταῦτα μὲν ἐποίησε ὁ
Ὀδυσσεύς, οἱ δὲ Ἄχαιοί
ἔτρεχον ἀπὸ τῶν πλοίων

καὶ τῶν σκηνῶν θορυβοῦντες, ὡς ὅτε τὸ κύματις πολυ-
φλοίσβου θαλάσσης βρέμεται εἰς τὸν μέγαν αἰγιαλόν, σμα-
ραγεῖ δὲ καὶ ὁ πόντος.

§ 36. Ὁ Θεοσίτης ἐναντιοῦται εἰς τὰς συμβουλάς τοῦ Ὀδυσσεύος.

Καὶ οἱ μὲν ἄλλοι ἐκάθισαν καὶ κατὰ μικρὸν ἤσυχασαν.
Μόνον δὲ ὁ προπετής Θεοσίτης ἐθορύβει ἀκόμη, ὅστις ἤξευρε
πολλά, ἀλλ' ἀνόητα καὶ ἄκοσμα. Οὗτος ἤριξε πρὸς τοὺς
βασιλεῖς καὶ ἔλεγεν ὅ,τι θὰ ἐφαίνετο γελοῖον εἰς τοὺς Ἀρ-
γεῖους. Ἦτο δὲ ὁ δυσειδέστατος πάντων τῶν ἐν Τροίᾳ Ἑλ-
λήνων. Ἦτο ἀλλήθωρος καὶ χωλὸς τὸν ἕτερον πόδα. Οἱ ὤμοι
του ἦσαν κυρτοὶ συμπεπτωκότες πρὸς τὸ στῆθος. Ἐπάνω
ἢ κεφαλῇ του ἦτο δῆξια καὶ ἐκαλύπτετο ὑπὸ λεπτῶν καὶ

ἀραιῶν τριχῶν. Ἦτο δὲ ἐχθιστος μάλιστα εἰς τὸν Ἀχιλλέα καὶ Ὀδυσσεά, διότι μὲ τούτους ἐφιλονίκει. Καὶ τῶρα ἔλεγε μὲ φωνὴν ὀξείαν ὀνειδῆ κατὰ τοῦ Ἀγαμέμνονος.
—Οἱ δὲ Ἀχαιοὶ ὠργίσθησαν σφόδρα κατὰ τούτου.—

« Ἀτρεΐδῃ, ἔλεγε, διατὶ μᾶς μέμφεσαι; τίνος ἔχεις ἀνάγκην; αἱ σκηναὶ σου εἶναι πλήρεις χαλκοῦ, πολλαὶ ἐξαίρετοι γυναῖκες εἶναι ἐντὸς αὐτῶν, τὰς ὁποίας εἰς σὲ πρῶτον πάντων τῶν Ἀχαιῶν δίδομεν ἡμεῖς, ὅταν κυριεύσωμεν πόλιν τινά. Ἦ ἔχεις ἀνάγκην χρυσοῦ, τὸν ὅποιον θά σοι ἔφερε τῶν Τρώων τις λύτρα τοῦ υἱοῦ του, τὸν ὅποιον ἐγὼ δέσας ἢ ἄλλος τις τῶν Ἀχαιῶν ἤθελε φέρῃ ἐνταῦθα; ἢ θέλεις καὶ ἄλλην νέαν γυναῖκα; Δὲν ἀρμόζει σὺ ἀρχηγὸς νὰ ῥίπτῃς τοὺς Ἀχαιοὺς εἰς συμφοράς. Ἡμεῖς δέ, ὡ δειλὰ καθάρματα, γυναῖκες μᾶλλον, καὶ οὐχὶ ἄνδρες, ἔλθετε νὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὰ πλοῖά μας, καὶ ἄς ἀφήσωμεν τοῦτον ἐδῶ μόνον νὰ κορεσθῇ δῶρων, ἵνα ἴδῃ, ἂν ἡμεῖς τὸν ὠφελούμεν ἢ ὄχι, ὅστις ἠτίμασε καὶ τῶρα τὸν Ἀχιλλέα, ἄνδρα πολὺ ἀνώτερόν του. Ἄλλ' ὁ Ἀχιλλεύς δὲν εἶναι θυμώδης, εἶναι ἐπεικῆς· διότι τότε θά ἠδίκεις. Ἀτρεΐδῃ, διὰ τελευταίαν φεράν.»

Ταῦτα εἶπεν ὀνειδίζων τὸν Ἀγαμέμνονα, τὸν ἡγεμόνα τῶν λαῶν, ὁ Θερσίτης. Τοῦτον ὅμως ἐπλησίασεν ὁ Ὀδυσσεύς καὶ ἀγρίως ἰδὼν ἐπετίμησεν αὐτὸν σκληρῶς λέγων·

« Θερσίτα ἀθυρόσταμε, ἀκριτολογε, μὲ τὴν λιγερὴν φωνὴν σου, παῦσον καὶ μὴ θέλε σὺ μόνος νὰ ἐρίξῃς πρὸς τοὺς βασιλεῖς· διότι σοὶ λέγω ὅτι δὲν ὑπάρχει ἄλλος ἄνθρωπος χειρότερός σου ἐκ πάντων τῶν Ἑλλήνων, ὅσοι ἦλθον ἐνταῦθα. Καὶ διὰ τοῦτο δὲν πρέπει νὰ ἔχῃς ἀνά στόμα τοὺς βασιλεῖς, καὶ νὰ ἐπιρρίπτῃς αὐτοῖς ὀνειδῆ καὶ νὰ σκέπτεσαι πάντοτε περὶ ἐπιστροφῆς. Ἄν σὲ καταλάβω καὶ ἄλλοτε μαυρολογούντα ὡς καὶ τῶρα, νὰ μὴ μείνῃ ἡ κεφαλὴ ἐπὶ τῶν ὤμων τοῦ Ὀδυσσεῦς καὶ νὰ μὴ λέγωμαι πατὴρ τοῦ Τηλεμάχου, ἂν δὲν σὲ λάβω καὶ δὲν σὲ ἐκδύσω τὰ ἱμάτια, καὶ τὴν χλαῖναν καὶ τὸν χιτῶνα καὶ πάντα τέλος καὶ δὲν σὲ στελεωθῶ διὰ ῥαβδισμῶν πολλῶν κλαίοντα εἰς τὰ πλοῖα.»

Ταῦτα εἶπε, καὶ ἐπληξέ μὲ τὸ σκῆπτρον τὸν Θερσίτην ἐπὶ τῆς βράχειος καὶ τῶν ὤμων. Οὗτος δὲ ἐκυρτώθη καὶ δάκρυα θαλερὰ ἐξέπεσον ἐκ τῶν ὀφθαλμῶν του. Μῶλωψ δὲ αἱματώ-

δης ἐξυπανέστη ἐκ τῆς πληγῆς. Ἐφοβήθη καὶ ἐκάθισεν. Ἦσθάνθη τὸν πόνον καὶ ἠλιθίως ἰδὼν ἐσπόγγιζε τὰ δάκρυά του. Οἱ δὲ Ἕλληνες καίπερ λυπημένοι, ἐγέλασαν ἐπὶ τούτῳ ἡδὺν γέλωτα μισοῦντες τὸν αὐθάδη πάντες.

Ἐπαύθα δέ τις βλέψας πρὸς τὸν πλησίον του εἶπεν·

« Ἀληθῶς ὁ Ὀδυσσεὺς ἐξετέλεσε μέχρι τοῦδε πολλὰ ἐξαιρετὰ ἔργα. Ἀλλὰ τοῦτο ὅμως εἶναι τὸ ἀριστον εὐεργέτημα εἰς τοὺς Ἀχαιοὺς, καθ' ὅσον τοιουτοτρόπως ἐμπόδισε τὸν βλαβερὸν τοῦτον φλύαρον νὰ ἀγορεύῃ. Βεβαίως δὲν θὰ ἐπιθυμήσῃ καὶ πάλιν νὰ ἐρίξῃ πρὸς τοὺς βασιλεῖς μὲ λόγους ἀπρεπεῖς. »

§ 37. Οἱ Ἕλληνες πείθονται νὰ πολεμήσωσι κατὰ φυλάς.

Καὶ τὸ μὲν πλῆθος τοιαῦτα ἔλεγεν. Ὁ δὲ Ὀδυσσεὺς ἀποταθείς πρὸς τὸν Ἀγαμέμνονα εἶπεν·

« Ἀτρεΐδῃ βασιλεῦ, οἱ Ἕλληνες θέλουσι μοὶ φαίνεται νὰ σὲ καταστήσωσιν ἀτιμότερον εἰς τοὺς ἀνθρώπους, οὐδὲ ἐκτελοῦσι τὴν ὑπόσχεσίν των νὰ μὴ ἐπανέλθωσιν εἰς τὴν πατρίδα των, πρὶν ἐκπορθήσωσι τὴν ὀχυρὰν Τροίαν. Ὡς μικρὰ παιδία καὶ ὡς χῆραι γυναῖκες δδύρονται νὰ ἐπανέλθωσιν εἰς τὴν πατρίδα των. Βεβαίως κακὸν πρᾶγμα εἶναι καὶ ἓνα μῆνα νὰ ζῆ τις μακρὰν τῆς πατρίδος. Καὶ δίκαιον ἔχομεν νὰ λυπώμεθα ἡμεῖς εὐρισκόμενοι ἐννέα ὅλα ἔτη μακρὰν τῶν φιλότατων μας. Ἀλλὰ πάλιν δὲν εἶναι αἰσχρὸν νὰ μείνωμεν ἐνταῦθα τόσον χρόνον καὶ νὰ ἐπανακάμψωμεν ἄπρακτοι; Διὰ τοῦτο καρτερήσατε, φίλοι, ὑπομείνατε ἀκόμη ὀλίγον χρόνον διὰ νὰ μάθωμεν, ἂν ὁ Κάλχας μαντεύεται ἀληθῶς ἢ οὐ. Ἐνθυμεῖσθε βεβαίως πάντες, τί οὗτος ἐν Αὐλίδι ἡμῖν ἐμαντεύσατο, ὅτι δηλαδὴ κατὰ τὸ δέκατον ἔτος θὰ κυριεύσωμεν τὴν Τροίαν. »

Ταῦτα εἶπεν, οἱ δὲ Ἕλληνες ἀνευφήμησαν ἐπαινεσάντες τὸν λόγον τοῦ Ὀδυσσεύς.

Μετὰ ταῦτα ἀνέστη ὁ Γερῆμιος ἱππότης Νέστωρ, ὅστις προτρέπει τὸν Ἀγαμέμνονα νὰ ὀδηγήσῃ τοὺς Ἀχαιοὺς εἰς τὴν μάχην. Ὅπως δὲ ἴδωσιν ὅποιοι εἴτε ἐκ τῶν ἡγεμόνων, εἴτε ἐκ τῶν λαῶν πολεμήσωσιν ἀνδρείως καὶ ὅποιοι ὄχι,

συμβουλεύει νὰ χωρίσῃ αὐτοὺς κατὰ φυλὰς καὶ φατρίας καὶ οὕτω συντεταγμένους νὰ φέρῃ εἰς μάχην.

Πρὸς τοῦτον δὲ ἀπεκρίνατο ὁ Ἄτρεΐδης· «Τῷ ὄντι, γέρον, κατὰ τὰς σοφὰς σκέψεις ὑπερέχεις πάντων ἡμῶν. Εἶθε, ὦ Ζεῦ πάτερ καὶ Ἄθηνά καὶ Ἀπόλλων, νὰ εἶχον δέκα τοιοῦτους συμβούλους ἐκ τῶν Ἑλλήνων. Τότε ταχέως θὰ ἐκυριεύετο ἡ πόλις τοῦ Πριάμου. Ἄλλ' ὁ Κρονίδης ἔδωκέ μοι συμφοράς. Μὲ ἐνέβαλεν εἰς ἀνωφελεῖς ἔριδας καὶ φιλονικίας, καὶ ἔκαμα ἐχθρὸν τὸν Ἀχιλλεῖα. Ἐγὼ δὲ εἶμαι ἡ πρώτη αἰτία τῆς στάσεως ταύτης. Ἄν δὲ ποτε διαλλαγθῶμεν, τότε γεύ-

κώλως θὰ κατορθωθῇ ὁ σκοπὸς ἡμῶν. Ἄλλὰ τώρα, πορεύεσθε, Ἀχαιοί, εἰς τὸ δεῖπνον καὶ ἐτοιμάσθητε εἰς μάχην. Ἐκαστος, ἄς ἀκονήσῃ καλῶς τὸ δόρυ του, ἄς εὐτρεπίσῃ τὴν ἀσπίδα του, ἄς δώσῃ δὲ καὶ τροφήν εἰς τοὺς ἵππους του καὶ ἄς ἐξετάσῃ καλῶς πανταχόθεν τὸ ἄρμα του, ὅπως δυναθῶμεν δι' ὅλης τῆς ἡμέρας ἀδιαλείπτως κατὰ τοῦ ἐχθροῦ νὰ μαχώμεθα. Συμφορὰ δὲ εἰς ἐκεῖνον, ὃν ἴδω ἐκουσίως ἀφιστάμενον τῆς μάχης. Δὲν θὰ δυναθῇ νὰ ἀποφύγῃ τοὺς κύνας καὶ τὰ σαρκοφάγα ὄρνεα.»

Ταῦτα εἶπεν οἱ δὲ Ἕλληνες ἐπευφήμησαν καὶ ἀναστάντες ἔτρεχον διασκεδασθέντες κατὰ τὰ πλοῖα. Ἀνήψαν πῦρ

κατὰ τὰς σκηνάς καὶ παρεσκευάζον τὸ δεῖπνόν των. Ἐθυσία-
ζον δὲ καὶ εἰς τοὺς θεοὺς ἄλλος εἰς ἄλλον εὐχόμενοι νὰ ἀπο-
φύγῃσι τὸν θάνατον. Ὁ δὲ βασιλεὺς τῶν ἀνδρῶν Ἀγαμέ-
μνον ἐθυσίασε βοῦν παχὺν πενταετῆ εἰς τὸν μεγαλοδύναμον
Δία καὶ ἐκάλεσε νέες δεῖπνον τοὺς ἀρίστους τῶν Ἀχαιῶν, καὶ
πρῶτον μὲν τὸν Νέστορα καὶ τὸν Ἴδομενεά, ἔπειτα δὲ τοὺς
δύο Αἰάντας καὶ τὸν Διομήδη, ἔκτον δὲ τὸν Ὀδυσσεά. Αὐτό-
κλητος δὲ ἦλθε καὶ ὁ ἀδελφὸς Μενέλαος. Οὗτοι ἐστάθησαν
πέριξ τοῦ βόου καὶ ἐσκόπισαν τὰς οὐλοχύτας⁽¹⁾ (κριθὴν). Ὁ
Ἀτρεΐδης εἶπε ταῦτα προσευχόμενος: «Ζεῦ ἐνδοξότατε, μέ-
γιστε, μελανοσφῆ, ὁ τὸν αἰθέρα κατοικῶν, νὰ μὴ δύσῃ ὁ ἥλιος
πρότερον καὶ νὰ μὴ ἐπέλθῃ τὸ σκότος, πρὶν ἢ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ
καπνοῦ κατακρημνισθῇ ἡ οἰκία τοῦ Πριάμου καὶ διὰ τοῦ δό-
ρατος διαβῶρξῃ τὸν θώρακα τὸν περὶ τὸ στήθος τοῦ Ἐκτο-
ρος καὶ πολλοὶ τῶν ἑπαίρων του περὶ αὐτὸν πέσωσι πρηγεῖς
ἐν τῷ κοινορῳτῷ δάκνοντες τὴν γῆν.» Ταῦτα ἤρχετο ὁ Ἀτρεΐ-
δης, ἀλλ' ὁ Ζεὺς ἄλλα ἐβουλεύετο.

Ἀφοῦ δὲ πάντες ἐδείπνησαν, τότε ὁ Ἀτρεΐδης ἐκάλεσε
τὸν λαὸν εἰς μάχην, ὅστις τάχιστα συνηθροίσθη. Οἱ δὲ ἡγε-
μόνες τῶν Ἑλλήνων παρέτατον αὐτούς. Μεταξὺ δὲ τούτων
ἐβλεπε καὶ τὴν γλαυκῶπιν Ἀθηνᾶν, ἥτις ἔχουσα ἀσπίδα
πολύτιμον, ἀγήρων, ἀθάνατον, ἀφ' ἧς ἔκρέμαντο ἑκατὸν θύ-
σανοι πάγχρσοι, πάντες καλῶς πεπλεγμένοι, ἀξίας ἑκατὸν
βοῶν ἕκαστος, ἐφέρετο ἀνὰ τὸν στρατὸν θαρρύνουσα αὐτὸν
νὰ ἔλθῃ εἰς μάχην. Ἐνέβαλε δὲ εἰς τὴν καρδίαν ἑκάστου καὶ
δύναμιν, ἵνα πολεμῇ ἀκαταπαύστως. Καὶ αἴφνης ἐγένετο εἰς
τοὺς Ἀχαιοὺς ὁ πόλεμος γλυκύτερος τῆς ἐπανόδου εἰς τὴν
φίλην πατρίδα. Καὶ θαρραλέοι περιεχύθησαν ἐκ τῶν πλοίων
των εἰς τὸ Σκαμάνδριον πεδίον ὡς στίφη πτηνῶν, ὑπὸ δὲ
τοὺς πόδας αὐτῶν καὶ τῶν ἵππων ἐπατάγει ἡ γῆ. Μακρόθεν
δὲ ἐφαίνετο ἡ αἴγλη τῶν ὅπλων ὡς λάμψις μεγάλης πυρᾶς,
ἥτις ἐπιπλέγει δάση ἀπέραντα ἐπὶ τῆς κορυφῆς ὄρους. Ἐπο-
ρεῦοντο δὲ κατὰ τοῦ ἐχθροῦ εὐκόσμως παρατεταγμένοι, τὸν
Ἀγαμέμνονα ἐν τῷ μέσῳ ἔχοντες.

(1) Οἱ ἀρχαῖοι συνεθίζον πρὸ τῆς θυσίας πρῶτον νὰ νίπτωνται καὶ ἔπειτα
νὰ σκοπίζον κριθὰς χονδροκοπανισμένας ἐπάνω εἰς τὸ θῆμα καὶ εἰς τὸν βωμόν.

§ 38. Ὁ Ἔκτωρ πρόμαχος τῶν Τρώων.

Ὁ Πολίτης, ὁ υἱὸς τοῦ Πριάμου, ἐκάθητο ἐπὶ τοῦ ὑψηλοῦ τύμβου τοῦ Αἰσυήτου σκοπὸς τῶν Τρώων. Οὗτος ἰδὼν τὴν προέλασιν τῶν Ἑλλήνων, ἀνήγγειλε μετὰ σπουδῆς τοῦτο εἰς τοὺς Τρῶας, οἵτινες συνεσκέπτοντο ἤδη πρὸ τῶν πυλῶν τῆς βασιλικῆς οἰκίας. Ὁ Ἔκτωρ ἀκούσας παραχρῆμα διέλυσε τὴν ἐκκλησίαν. Ὁ δὲ λαὸς ἤρπασε τὰ ὄπλα καὶ κατὰ στίφη συνωθοῦντο ἄλλοι μὲν ἐπὶ τῶν ἀρμάτων, ἄλλοι δὲ πεζῇ εἰς τὰς πύλας, ἵνα ἀντεπεξέλθωσι κατὰ τοῦ ἐχθροῦ. Φθάσαντες δὲ εἰς τὸν ἀρχαῖον τύμβον τῆς Μυρίνης παρετάχθησαν καὶ Τρῶες καὶ ἐπικούροι εἰς μάχην. Ἐντεῦθεν δὲ τὸν Ἔκτορα ἔχοντες ἀρχιστράτηγον ἐπορεύοντο μετὰ θορύβου καὶ φωνῶν πολλῶν, ὡς στίφη γεράνων πετομένων ὑπεράνω τοῦ Ὠκεανοῦ καὶ ἐπιπιπτόντων κατὰ τῶν μικρῶν Πυγμαίων⁽¹⁾. Οἱ Ἕλληνες ὁμῶς ἐξηκολούθουν νὰ πορεύωνται διὰ τοῦ ἀναφερομένου κοινοροτοῦ ἐν σιγῇ, μεστοὶ θάρρους καὶ ὄντες ἔτοιμοι ἕκαστος νὰ βοηθήσῃ τὸν ἄλλον. Ὅτε δὲ οἱ στρατοὶ ἤλθον πλησιέστερον ἀλλήλων, τότε ὁ Πάρις ἔχων ἐπὶ τῶν ὤμων παρδαλὴν καὶ τόξον καὶ ξίφος προεχώρησε τῶν ἄλλων καὶ πάλλων τὰ δύο δόρατα προεκάλει ὁ θρασυδείλος τοὺς ἀρίστους τῶν Ἀχαιῶν εἰς μονομαχίαν.

Τοῦτον δὲ ὡς εἶδεν ὁ Μενέλαος ἐρχόμενον ἐμπρὸς τῶν ἄλλων ἐχάρη ὡς χαίρει ὁ λέων, ὅταν πεινῶν συναντήσῃ ἐλαφον ἢ αἶγαγρον. Τὴν κατατρώγει, εἰ καὶ διώκουσιν αὐτὸν κύνες ταχεῖς καὶ ἀκμαῖοι. Οὕτως ἐχάρη ἤδη καὶ ὁ Μενέλαος, διότι ἤλπιζε νὰ ἐκδικηθῇ τὸν μιαρὸν. Καὶ εὐθὺς ἐπήδησε κάτω ἐκ τοῦ ἀρματος μὲ τὰ ὄπλα του. Τοῦτον ὡς εἶδεν ὁ εὐμορφος Πάρις φανέντα ἐν τοῖς προμάχοις, κατεπλάγη καὶ περιδείξ ἐτράπη ὀπίσω καὶ ἐκρύβη μετὰ τοῦ στρατοῦ. Καθὼς δέ, ὅταν τις ἐν ταῖς κοιλάσιν ὄρους ἰδὼν δράκοντα πηδᾷ ὀπίσω καὶ πρόμος καταλαμβάνῃ τὰ μέλη του καὶ ὠχρὸς τὰς παρειάς του στρέφεται ὀπίσω, οὕτω καὶ ὁ Πάρις ἐκρύβη πάλιν εἰς τὸν ὄμιλον τῶν Τρώων φοβηθεὶς τὸν υἱὸν τοῦ Ἀτρέως.

(1) Οἱ νάνοι οὗτοι ἐμυθολογεῖτο ὅτι ἔξω κατὰ τὸν ἄνω Νεῖλον καὶ ὅτι ἐξωλοθρεύθησαν ὑπὸ τῶν γεράνων. Καὶ σήμερον εὐρίσκεται ἐν τῇ κεντρικῇ Ἀφρικῇ μικρὸς λαὸς ὁ Ἀκκας.

§ 39. Ὁ Ἔκτωρ ἐπιτιμᾷ τὸν Πάριον.

Ὁ Ἔκτωρ ἰδὼν τοῦτον ἐπετίμησε μὲ λόγους δνειδιστικούς.
 «Κακόπαρι μόνον κατὰ τὴν μορφήν ἄριστε, εἴθε νὰ μὴ
 ἐγενῆσσο ἢ νὰ ἀπέθνησκες ἄγαμος. Τοῦτο θὰ ἦτο καλλίτε-
 ρον ἢ νὰ εἶσαι ὁ περίγελως καὶ ἡ χλεύη τῶν ἀνθρώπων.
 Βεβαίως ἀνακαγχάζουσιν οἱ Ἀχαιοὶ λέγοντες ὅτι παρ' ἡ-
 μῖν πρόμαχος εἶναι ὁ ὦρατος μὲν, ἀλλ' ἔστερημένος δυνά-
 μως καὶ τόλμης. Ἀφ' οὗ ἐτόλμησας νὰ διαπλεύσης το-
 σοῦτον πόντον καὶ νὰ μεταβῆς εἰς ξένους λαοὺς, ἵνα ἀρ-
 πάσης ὦραϊαν γυναῖκα, νύμφην ἀνδρῶν μαχητῶν, καὶ νὰ
 φέρῃς οὕτω μέγα δυστύχημα καὶ εἰς τὸν πατέρα σου καὶ
 εἰς τὴν πόλιν καὶ εἰς ὅλον τὸν λαόν, πῶς δὲν ἔχεις τώρα τὴν
 τόλμην νὰ σταθῆς καὶ νὰ περιμείνῃς τὸν πολεμικὸν Μενέ-
 λαον; Τῇ ἀληθείᾳ, θὰ ἐμάνθανες τώρα ὁποίου ἀνδρὸς γυ-
 ναῖκα ἤρπασας. Καὶ οὐδαμῶς θὰ σὲ ἐβοήθουν οὔτε τὰ
 δῶρα τῆς Ἀφροδίτης, οὔτε ἡ καλὴ κόμη, οὔτε τὸ ὦραϊον
 πρόσωπον, ὅτε θὰ ἐκυλίεσο ἐν τῇ κόνῃ.»

Πρὸς τοῦτον δὲ ἀπεκρίνατο ὁ Πάρις· «Ἔκτωρ, ἔχεις πολὺ
 δίκαιον νὰ μὲ δνειδίξῃς τοιουτοτρόπως. Σοῦ ἡ καρδιά εἶναι
 πάντοτε ἀτάρακτος ὡς πέλεκυς, ὅστις διασχίζει μεθ' ὀρμῆς
 τὸ ξύλον. Ἐν τούτοις μὴ μου κατηγόρει τὰ δῶρα τῆς Ἀ-
 φροδίτης. Οὐδαμῶς ταῦτα εἶναι ἀπόβλητα. Τώρα δέ, ἂν θέ-
 λῃς νὰ πολεμήσω, τοὺς μὲν ἄλλους καὶ Ἀχαιοὺς καὶ
 Τρῶας κάθισον, ἐμὲ δὲ καὶ τὸν Μενέλαον ἀφήσατε νὰ ἀγωνι-
 σθῶμεν. Καὶ ὅστις ἡμῶν τῶν δύο νικήσῃ, οὗτος ἄς λάβῃ
 τὴν Ἑλένην καὶ πάντα τὰ κτήματα. Σεῖς δὲ καὶ οἱ λοιποὶ
 δύνασθε τότε νὰ ποιήσῃτε εἰρήνην, καὶ οἱ μὲν Ἀχαιοὶ νὰ
 ἐπανέλθωσιν εἰς τὴν πατρίδα των, ὑμεῖς δὲ νὰ κατοικήτε ἡ-
 σύχως τὴν Τροίαν.»

§ 40. Οἱ Ἕλληνας καὶ οἱ Τρῶες πλυσίον ἀλλήλων καθήμενοι.

Ὁ Ἔκτωρ ἐχάρη πολὺ ἐκ τῶν λόγων τούτων καὶ ἔλθων
 εἰς τὸ μέσον τῶν Τρῶων ἠμπόδιζε τὰς φάλαγγας αὐτῶν
 διὰ τοῦ δόρατος, ὅπερ ἐκράτει ἐκ τοῦ μέσου. Πάντες δὲ οὗτοι
 ἐστάθησαν. Οἱ δὲ μακρὰν κόμην ἔσχοντες Ἀχαιοὶ ἰδόντες τὸν

Ἔκτορα ἔβαλλον κατ' αὐτοῦ καὶ βέλη καὶ λίθους. Ἄλλ' ὁ βασιλεὺς Ἀγαμέμνων ἐφώνησε δυνατὰ ταῦτα·

« Ἦσυχάσατε, Ἀργεῖοι, μὴ βάλλετε, ἀνδρεῖοι Ἀχαιοί, διότι ὁ Ἔκτωρ θέλει νὰ εἰπῇ ἡμῖν λόγον τινά. »

Οἱ Ἀχαιοὶ ἔπαυσαν καὶ ἐσιώπησαν. Ὁ δὲ Ἔκτωρ ἐν τῷ μέσῳ τῶν δύο στρατιῶν ἰστάμενος, ἐφανέρωσε τὴν γνώμην τοῦ Πάριδος. Βαθεῖα δ' ἐγένετο σιγὴ εἰς πάντας. Τέλος δὲ εἶπεν ὁ Μενέλαος.

« Ἀκούσατε τώρα καὶ ἐμοῦ, οὗ τὴν καρδίαν μάλιστα κατέχει λύπη. Φρονῶ δὲ ἤδη νὰ διαλύσητε τὰς διαφορὰς καὶ Ἀργεῖοι καὶ Τρῶες, ἀφ' οὗ ἐπάθετε πολλὰ κακὰ ἕνεκα τῆς ἔριδος, ἧς αἴτιος εἶναι ὁ Πάρις. Εἰς ἐξ ἡμῶν τῶν δύο, ὅστις εἶναι προωρισμένος εἰς θάνατον, ἄς ἀποθάνῃ. Οἱ δὲ ἄλλοι παύσατε τάχιστα τὸν πόλεμον. Φέρετε δὲ σεῖς οἱ Τρῶες δύο

ἀρνία, τὸ μὲν λευκὸν διὰ τὸν Ἥλιον, τὸ δὲ ἕτερον μέλαν διὰ τὴν Γῆν. Διὰ δὲ τὸν Δία θὰ φέρωμεν ἡμεῖς ἄλλο. Φέρετε δὲ καὶ τὸν Πρίαμον, ἵνα μετ' αὐτοῦ κάμωμεν τὰς συνθήκας, καθ' ὅσον οἱ παῖδες αὐτοῦ εἶναι ὑβρισταὶ καὶ ἄπιστοι καὶ εὐκόλως δύνανται νὰ παραβῶσι τοὺς ὅρκους. Συνήθως ὁ νοῦς τῶν νέων δὲν εἶναι σταθερός. Εἰς ὅσους δὲ μεταξύ ὑπάρχει ὁ γέρον, οὗτος γνωρίζων ἐκ πείρας πολλὰ θὰ φροντίσῃ ὅπως ἀποβῇ τὸ πρᾶγμα πρὸς μεγίστην ὠφέλειαν καὶ τῶν δύο. »

Οὕτως εἶπεν, οἱ δὲ ἐχάρησαν καὶ Ἀχαιοὶ καὶ Τρῶες ἐλ-

πιζόντες νὰ παύσωσιν ἀπὸ τὸν φοινικὸν πόλεμον. Καὶ τοὺς μὲν ἵππους ἔταξαν εἰς γραμμὴν, αὐτοὶ δὲ κατέβησαν ἐκ τῶν ἀρμάτων, ἐξεδύθησαν τὰ ὅπλα τῶν καὶ κατέθηκαν αὐτὰ κατὰ γῆς πλησίον ἀλλήλων. Ὀλίγος δὲ χρόνος διεχώριζε τὰ δύο στρατεύματα.

Ὁ Ἔκτωρ ἔστειλε τότε δύο κήρυκας εἰς τὸ ἄστυ νὰ φέρωσι ταχέως δύο ἀρνία καὶ νὰ προσκαλέσωσι καὶ τὸν Πρίαμον. Ὁ δὲ Ἀγαμέμνων ἔστειλε τὸν Ταλθύβιον εἰς τὰ πλοῖα νὰ φέρῃ ἕνα κριόν.

Ἡ δὲ Ἴρις, ἡ ἀγγελὸς τῶν θεῶν, λαβοῦσα τὴν μορφήν τῆς Λαοδίκης, ἣτις ἦτο ἡ ὠραιότατῃ κόρη τοῦ Πριάμου καὶ σύζυγος τοῦ Ἀντηνορίδου Ἐλικάονος, ἦλθεν εἰς τὴν Ἑλένην. Εὖρε δὲ ταύτην ἐν τῷ μεγάρῳ ὑφαίνουσαν μέγαν ἱστὸν πορφυροῦν, ἐν ᾧ ἐνέπλεκε πολλοὺς ἀγῶνας, οὓς ἔκαμαν χάριν αὐτῆς οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ Τρῶες. Πλησίον δὲ ἱσταμένη εἶπεν ἡ ταχύπους Ἴρις·

« Ἐλα ἐδῶ, φίλη νύμφη, ἵνα ἴδῃς θαυμάσια ἔργα. Οἱ Τρῶες καὶ οἱ Ἀχαιοί, ὅτινες πρότερον ἐμάχοντο κατ' ἀλλήλων ἐν τῷ πεδίῳ, ἤδη κάθηνται ἐν σιγῇ κεκλιμένοι ἐπὶ τῶν ἀσπίδων τῶν, τὰ δὲ μακρὰ τῶν ὀδρατὰ ἔχουσιν ἐμπεπηγμένα ἐν τῇ γῆ, ὁ δὲ πόλεμος ἔπαυσε. Θὰ πολεμήσωσι δὲ μόνον ὁ Ἀλέξανδρος καὶ ὁ Μενέλαος μὲ τὰ μακρὰ ὀδρατὰ περὶ σοῦ. Ὅστις δὲ νικήσῃ, τούτου σὺ θὰ εἶσαι γυνή. » Οἱ λόγοι οὗτοι διήγειραν ἐν τῇ Ἑλένῃ τὸν πόθον πρὸς τὸν πρότερον σύζυγον, πρὸς τὴν πατρίδα καὶ τοὺς γονεῖς. Εὐθὺς δὲ καλυψαμένη μὲ λευκάς θήνας ἐξῆλθε μετὰ

σπουδῆς ἐκ τοῦ θαλάμου ἑνδακρυσ. Ἦκολούθουν δὲ καὶ αἱ δύο θεράπαινοι, ἡ Ἀΐθρα καὶ ἡ Κλυμένη, καὶ ταχέως ἐφθασαν εἰς τὰς Σκαιᾶς πύλας. Ἐνταῦθα ἐπὶ τοῦ πύργου ἐκάθητο ὁ Πρίαμος καὶ οἱ δημογέροντες θεώμενοι τὴν μάχην. Ὡς δὲ εἶδον τὴν Ἑλένην ἀπὸ τὸν πύργον, ἤρχισαν νὰ λέγωσιν·

«Οἱ Τρῶες καὶ οἱ Ἀχαιοὶ δὲν εἶναι ἀξιόμημποι ὅτι ἀποφασίζουσι νὰ υποφέρωσι τόσα κακὰ χάριν τοιαύτης γυναικός. Ὡς πρὸς τὸ κάλλος εἶναι ὁμοία πρὸς τὰς ἀθανάτους θεάς. Ἀλλὰ καὶ τοιαύτη οὔσα ἄς ἐπανεῖθῃ εἰς τὰ πλοῖα τῶν Δαναῶν, πρὶν παρασκευάσῃ εἰς ἡμᾶς καὶ εἰς τὰ τέκνα ἡμῶν συμφορὰν.»

§ 41. Συνδιάλεξις Ἑλένης καὶ Πριάμου.

Ταῦτα ἔλεγον οἱ γέροντες. Ὁ δὲ Πρίαμος ἐκάλεσε παρ' ἑαυτῷ τὴν Ἑλένην. «Ἐλθὲ ἐδῶ, εἶπε, φίλον τέκνον, καὶ κάθισον πλησίον μου, ἵνα ἴδῃς τὸν πρότερον σύζυγόν σου καὶ τοὺς συγγενεῖς καὶ φίλους σου. Ἐλθέ, δὲν μοι εἶσαι σὺ ἡ αἰτία, ἀλλ' οἱ θεοί, ὅτινες μοὶ ἐκίνησαν πολὺδακρυν πόλεμον. Εἰπέ μοι τὸ ὄνομα τοῦ πελωρίου ἐκείνου ἀνδρός, ὅστις εἶναι ἐκεῖ τόσον καλὸς καὶ μέγας. Βεβαίως καὶ ἄλλοι εἶναι αὐτοῦ ὑψηλότεροι, ἀλλὰ τόσον ὠραῖον ἄνδρα καὶ μεγαλοπρεπῆ ἐγὼ ἀκόμη δὲν εἶδον μὲ τοὺς ὀφθαλμούς μου, ὁμοιάζει πρὸς βασιλέα.

Πρὸς ταῦτα ἀπεκρίναντο ἡ Ἑλένη· «Ἀγαπητὲ πενθερέ, εἴθε νὰ ἀπέθνησκον κακῶς, ὅποτε ἤκολούθησα τὸν υἱόν σου, ἀπολιποῦσα καὶ σύζυγον καὶ κόρην φιλότατην καὶ γνωρίμους καὶ τὰς φίλας ὁμηλικάς μου. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἐγένετο. Καὶ διὰ τοῦτο τήκομαι κλαίουσα. Ὁ δὲ ἀνὴρ, περὶ οὗ ἐρωτᾷς, εἶναι ὁ Ἀτρεΐδης Ἀγαμέμνων, βασιλεὺς ἀγαθὸς καὶ μαχητῆς ἰσχυρός. Ἦτο ἀνδράδελφος ἐμοῦ τῆς ἀναισχύντου, ἂν τὸ παρελθὸν δὲν εἶναι ὄνειρον.»

Οὕτως εἶπεν. Ὁ δὲ Πρίαμος θαυμάζων τὸν ἄνδρα ἀνεφώνησεν· «Εὐδαιμονέστατε Ἀτρεΐδη, πόσοι υἱοὶ τῶν Ἀχαιῶν ὑπακούουσιν εἰς σέ. Ἐχω μεταβῆ ἤδη καὶ εἰς τὴν ἀμπελώδη Φρυγίαν, ἔνθα εἶδον παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ Σαγγαρίου πολυά-

ριθμον στρατὸν Φρυγῶν, μεθ' ὧν ἐγὼ ὡς σύμμαχος ἔμελλον νὰ πολεμήσω κατὰ τῶν Ἀμαζόνων. Ἄλλ' οὔτοι δὲν ἦσαν τόσοι, ὅσοι εἶναι οἱ γοργόφθαλμοι Ἀχαιοί.»

Δεύτερον δὲ ἰδὼν τὸν Ὀδυσσεύα ἠρώτα ὁ σεβάσμιος γέρων·
 «Ἐλα εἰπέ μοι καὶ τοῦτον, φίλον τέκνον, ποῖος εἶναι; Οὗτος δὲν ἐξέχει μὲν κατὰ τὴν κεφαλὴν ὡς ὁ Ἀγαμέμνων, ἀλλ' εἶναι κατὰ τοὺς ὤμους καὶ τὰ στέρνα εὐρύτερος. Τὰ ὄπλα αὐτοῦ κείνται ἐπὶ τῆς γῆς. Τὸν παρομοιάζω δὲ πρὸς κριόν· διότι ὡς ὁ κριὸς διέρχεται διὰ τοῦ μεγάλου ποιμνίου λευκῶν προβάτων, οὕτω καὶ οὗτος διέρχεται τὰς τάξεις τῶν ἀνδρῶν.»

Πρὸς τοῦτον ἀπεκρίνατο ἡ Ἑλένη· «Οὗτος εἶναι ὁ Λαερτιάδης Ὀδυσσεὺς ἐκ τῆς πετρώδους Ἰθάκης, ἀνὴρ δραστηριώτατος καὶ σοφώτατος.»

Πρὸς ταύτην ἀπεκρίνατο ὁ σοφὸς Ἀντήνωρ· «Ὁ λόγος οὗτος, ὃν εἶπες, γύναι, εἶναι ἀληθέστατος. Διότι ὁ Ὀδυσσεὺς ἦλθε καὶ ἐδῶ ποτε ἀπεσταλμένος μετὰ τοῦ Μενελάου ἕνεκα σοῦ. Τούτους ἐγὼ ὑπεδέχθην ὡς ξένους κατ' οἶκον καὶ τοὺς ἐφίλευσα. Καὶ ἐγνώρισα ἀμφοτέρων τὴν μορφήν καὶ τὴν μεγάλην φρόνησιν. Ὅτε ἤρχοντο εἰς τὴν συνέλευσιν τῶν Τρώων, ἂν μὲν ἴσταντο, ὁ Μενέλαος ἦτο μεγαλείτερος, ἂν δὲ ἐκάθηντο, ὁ Ὀδυσσεὺς ἦτο σεβαστότερος. Ὅτε δὲ ὠμίλουν, ὁ Μενέλαος ἠγόρευεν ἐπιτροχάδην ὀλίγα μὲν, ἀλλὰ πειστικά, ἐπειδὴ δὲν ἦτο πολυλόγος οὐδὲ ἀμαρτοεπής. Ὅτε ὁμοῦς ἀνίστατο ὁ πολύσοφος Ὀδυσσεὺς, πρῶτον ἴστατο ἔχων τὰ ὄμματα προσηλωμένα κατὰ γῆς καὶ τὸ σκῆπτρον οὔτε ἐμπρὸς οὔτε ὀπίσω κινῶν, ἀείποτε ὡς ἄνθρωπος ἄπειρος καὶ ἀμαθής, καὶ θὰ ἔλεγες αὐτὸν ὠροισμένον σφόδρα ἢ καὶ ἄφρονα. Ἐπειτα ὁμοῦς, ὅτε ἐξήρχετο φωνὴ μεγάλη ἐκ τοῦ στόθους καὶ λόγοι ὡς νιφετὸς χειμερινός, οὐδεὶς τῶν θνητῶν ἠδύνατο νὰ διαγωνισθῇ πρὸς τὸν Ὀδυσσεύα. Ἄλλὰ τώρα θαυμάζομεν αὐτὸν ἐπι περισσώτερον.»

Τὸ τρίτον δὲ ἠρώτησε πάλιν ὁ σεβάσμιος γέρων ἰδὼν τὸν Αἴαντα· «Τίς ἄρα γε εἶναι οὗτος ὁ ἄλλος Ἀχαιὸς ὁ σεμνὸς καὶ μέγας ὑπερέχων τῶν Ἀργείων κατὰ τε τὸ ἀνάστημα καὶ τοὺς εὐρεῖς ὤμους;»

Πρὸς τοῦτον δὲ ἀπεκρίνατο ἡ Ἑλένη· «Οὗτος εἶναι ὁ Αἴας

ὁ πελώριος, τὸ προπύργιον τῶν Ἀχαιῶν. Ἐτέρωθεν δὲ ἴστανται ὁ Ἴδομενεὺς ὡς θεός, περὶ ὃν εἶναι συνηγμένοι οἱ ἡγεμόνες τῶν Κρητῶν. Πολλάκις ἐξένισεν αὐτὸν ὁ φιλοπόλεμος Μενέλαος ἐν τῇ ἡμετέρᾳ οἰκίᾳ, ὅποτε ἤρχετο ἐκ Κρήτης. Τώρα δὲ βλέπω πάντας τοὺς Ἀχαιοὺς, οὓς ἐδυνάμην ἓνα ἕκαστον ὀνομαστὶ νὰ εἶπω. Ἀλλὰ δύο στρατηγούς δὲν βλέπω, τὸν ἵπποδαμαστὴν Κάστορα καὶ τὸν ἀγαθὸν πύκτην Πολυδεύκη, τοὺς αὐταδέλφους μου. Ἡ δὲν ἦλθον ἐκ τῆς φίλης Λακεδαιμόνος ἢ ἐλθόντες ἀφίστανται ἐπίτηδες τῆς μάχης, αἰσχυρόμενοι δι' ἐμέ.» Ταῦτα ἔλεγεν ἡ Ἑλένη καὶ δὲν ἐγίνωσκεν ὅτι οἱ ἀδελφοὶ αὐτῆς ἤδη ἔκειντο νεκροὶ ἐν τῇ φίλῃ πατρίδι.

§ 42. Ἔνορκος συνθήκη τῶν Ἑλλήνων καὶ Πριάμου.

Ἐν τσοῦτῳ οἱ κήρυκες ἔφερον ἀνά τὴν πόλιν τοὺς δύο κριοὺς καὶ τὸν φαιδρύνοντα οἶνον ἐν αἰγίῳ ἀσκῷ. Ὁ κήρυξ δὲ Ἴδαϊος φέρων κρατῆρα λαμπρὸν καὶ χρυσαῖα ποτήρια ἦλθε πλησίον τοῦ Πριάμου καὶ εἶπεν αὐτῷ νὰ καταβῆ εἰς τὸ πεδίον, ὅπως ἐνόρκως ἐπιβεβαιώσῃ τὴν συνθήκην, καθ' ἣν ὁ Πάρις καὶ ὁ Μενέλαος θά μονομαχήσωσιν.

Ὁ Πριάμος ἀκούσας ταῦτα ἐρρήγησεν, ἐκέλευσεν ὁμοῦς τοὺς ἐταίρους νὰ ζεύξωσι τοὺς ἵππους. Ὡς δὲ τοῦτο ἐγένετο, ἀνέβη ὁ γέρον μετὰ τοῦ Ἀντήνορος ἐπὶ τῆς ἀμάξης καὶ διηύθυνε τοὺς ταχεῖς ἵππους διὰ τῶν Σκαιῶν πυλῶν εἰς τὸ πεδίον. Ἀφικόμενοι δὲ εἰς τὰς δύο στρατίας ἐστάθησαν ἐν τῷ μέσῳ μετὰ τούτων. Εὐθὺς ἀνηγέρθη ὁ Ἀγαμέμνων, ὁ Ὀδυσσεὺς καὶ ἄλλοι. Οἱ δὲ κήρυκες ἔφερον εἰς τὸ αὐτὸ τὰ θύματα, ἐμίγνουν τὸν οἶνον μὲ ὕδωρ, καὶ ἔχυνον ὕδωρ εἰς τὰς χεῖρας τῶν βασιλέων. Ὁ δὲ Ἀτρεΐδης ἐλύσας τὴν μάχαιραν, ἣτις ἦτο πάντοτε ἡρτημένη παρὰ τὴν θήκην τοῦ ξίφους, ἀπέτεμεν ἐκ τῶν κεφαλῶν τῶν κριῶν τὰς τρίχας, τὰς ὁποίας διένειμαν οἱ κήρυκες εἰς τοὺς ἀρίστους τῶν Τρώων καὶ τῶν Ἀχαιῶν. Ἐπειτα ἀνατείνας τὰς χεῖρας ἔκαμε τὴν ἐξῆς θερμὴν δέησιν.

«Ζεῦ πάτερ, ἐνδοξότατε, μέγιστε, καὶ σὺ Ἥλιε, ὃς πάντα ὄρας καὶ πάντα ἀκούεις, καὶ σεῖς ποταμοὶ καὶ γῆ, καὶ αἱ

κολάζοντες ὑποκάτω τοὺς ἐπιόρκους, σὺς ἔστε μάρτυρες καὶ φύλακες τῶν ὀρκῶν τούτων. Ἐάν μὲν ὁ Ἀλέξανδρος φονεύσῃ τὸν Μενέλαον, ἃς ἔχη τὴν Ἑλένην καὶ πάντας τοὺς θησαυρούς, ἡμεῖς δὲ θά ἐπανεέλθωμεν εἰς τὴν πατρίδα. Ἄν δὲ ὁ Μενέλαος ἀποκτείνῃ τὸν Ἀλέξανδρον, οἱ Τρῶες τότε νὰ ἀποδώσωσι τὴν Ἑλένην καὶ πάντας τοὺς θησαυρούς, νὰ

μᾶς ἀποτίσωσι δὲ καὶ ἀποζημίωσιν τὴν προσήκουσαν, ἧς ἡ μνήμη νὰ παραμένῃ καὶ εἰς τοὺς ἐπιγιγνομένους. Ἄν δὲ ὁ Πρίαμος καὶ οἱ παῖδες αὐτοῦ δὲν θελήσωσι νὰ ἀποτίσωσι τὴν ζημίαν, ἐγὼ θά μείνω ἐνταῦθα καὶ θά πολεμήσω, μέχρις οὐ ἐκπληρωθῇ ὁ σκοπὸς τοῦ πολέμου.» Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἀπέτεμε τὸν λαίμῳ τῶν ἀρνίων, τὰ ὅποια ἔκειντο κατὰ γῆς ἀσπαίροντα. Ἐπειτα ἀντλήσαντες ἀπὸ τοῦ κρατῆρος οἶνον

μὲ ποτήρια ἔχουνον κατὰ γῆς, εὐχόμενοι ταῦτα εἰς τοὺς θεούς. Τούτων δὲ γινομένων ἔλεγόν τινες τῶν Τρώων καὶ τῶν Ἀχαιῶν·

«Ζεῦ ἐνδοξότατε, μέγιστε, καὶ ἄλλοι ἀθάνατοι θεοί, ὅπό-
τεροι λύσωσι πρότεροι τοὺς ὄρκους, οὕτω νὰ βεύσῃ ὁ ἐγκέ-
φαλος αὐτῶν κατὰ γῆς ὡς ὁ οἶνος.» Ἐπειτα ὠμίλησεν ὁ
Ἡρίαιος ταῦτα.

«Ἀκούσατέ μου, Τρῶες καὶ Ἀχαιοί. Ἐγὼ θὰ ἀναχω-
ρήσω ἤδη εἰς τὸ ὑψηλὸν Ἴλιον ὀπίσω, διότι δὲν δύναμαι νὰ
βλέπω ἔμπροσθέν μου μαχόμενον τὸν φίλον υἱὸν μὲ τὸν φι-
λοπόλεμον Μενέλαον. Ὁ Ζεὺς ἤξεύρει καὶ οἱ ἄλλοι θεοὶ εἰς
ὅπότερον εἶναι πεπρωμένος ὁ θάνατος.» Καὶ εὐθὺς θέσας τὰ
ἄρνια ἐπὶ τοῦ δίφρου, ἐπέστρεψε μετὰ τοῦ Ἀντήνορος εἰς
τὸ Ἴλιον.

§ 43. Μενελάου καὶ Πάριδος μονομαχία.

— Ὁ Ἔκτωρ καὶ ὁ Ὀδυσσεὺς πρῶτον μὲν διεμέτρουν τὸν
χῶρον, ἔπειτα θέσαντες ἐντὸς χαλκίηρους κράνους κλήρους
ἐπαλλον ταῦτα, ὅπως ἴδωσι τίς τῶν δύο μονομάχων θὰ βῆνῃ
πρότερον τὸ χαλκοῦν ὄρου. Οἱ δὲ στρατοὶ ἀνυψώσαντες τὰς
χεῖρας ἠύχοντο εἰς τοὺς θεούς. Ἐκεῖ ἠκούοντο ταῦτα λεγό-
μενα καὶ παρὰ τῶν Τρώων καὶ παρὰ τῶν Ἀχαιῶν.

«Ζεῦ πάτερ, ἐνδοξότατε, μέγιστε, ὅπότερος ἐγένετο ἡ
αἰτία νὰ συμβῶσι ταῦτα τὰ πράγματα, ὅς οὗτος μὲν νὰ
καταβῆ εἰς τὸν οἶκον τοῦ Ἄδου, ἡμεῖς δὲ νὰ ἔχωμεν εἰρή-
νην καὶ φιλίαν.»

Ταῦτα ἔλεγον. Ὁ δὲ Ἔκτωρ ἐπαλλε τὸ κράνος, ἔρῳν
ὀπίσω. Ἐξεπήδησε δὲ ὁ κλήρος τοῦ Πάριδος. Ἐπειτα ἐκά-
θισαν οἱ στρατοὶ κατὰ τάξεις ἕκαστος παρὰ τὸ ἄρμα του καὶ
τὰ ὄπλα του, οἱ δὲ δύο μονομάχοι παρεσκευάζοντο. Ὅπλι-
σθέντες δὲ καλῶς ἐπορεύοντο εἰς τὸ μέσον τῶν Τρώων καὶ
Ἀχαιῶν μὲ σκοτεινὸν ὄμμα, οἱ δὲ στρατοὶ βλέποντες τούτους
εἰθαύμαζον. Καὶ εὐθὺς ἐστάθησαν ἐν τῇ προσδιωρισμένῃ
τόπῳ σείοντες μετ' ὀργῆς τὰ δόρατα. Καὶ πρῶτον μὲν ὁ
Ἀλέξανδρος ἔβαλε τὸ μακρὸν δόρυ καὶ ἐπέτυχε τοῦ Ἀτρείδου
κατὰ τὴν ἀσπίδα χωρὶς νὰ διατρυπήσῃ ταύτην, διότι ἡ

αίχμη ἀνεκάμφθη ἐν τῇ στερεᾷ ἀσπίδι. Δεύτερος δὲ ὤρμησεν ὁ Ἀτρεΐδης Μενέλαος μὲ τὸ δόρυ εὐχόμενος τάδε·

«Ζεῦ, οὐράνιε βασιλεῦ, δὸς νᾶ τιμωρήσω ἐκεῖνον, ὅστις μὲ ἐβλάψε πρότερον, ἵνα καὶ πᾶς τις τῶν ἐπιγιγνομένων μὴ τολμᾷ νᾶ κακοποιῆ ἐκεῖνον, ὅστις τὸν δέχεται ὡς ξένον καὶ φέρεται πρὸς αὐτὸν φιλοφρόνως.»

Ταῦτα εἶπε καὶ σείσας τὸ μακρὸν δόρυ ἔρριψε τοῦτο κατὰ τοῦ Πάριδος. Τὸ δόρυ διετρώπησε τὴν ἀσπίδα καὶ τὸν θώρακα καὶ ἀντικρὺ παρά τὴν λαγόναν διέκοψε τὸν χιτῶνα. Ὁ δὲ Πάρις ἐκλίνε πρὸς τὰ πλάγια καὶ οὕτως ἐσώθη ἐκ τοῦ θανάτου. Τότε ὁ Ἀτρεΐδης ἐλκύσας τὸ ξίφος ἐπληξε τὸν ἀντίπαλον ἐπὶ τοῦ φάλου τῆς κόρυθος. Ἄλλὰ τὸ ξίφος συνετρίβη εἰς τρία καὶ τέσσαρα τεμάχῃ καὶ ἐξέπεσεν ἐκ τῆς χειρός. Ὁ δὲ Ἀτρεΐδης ἰδὼν τότε εἰς τὸν εὐρὺν οὐρανὸν εἶπεν ὀδυρόμενος·

«Ζεῦ πάτερ ὀλεθριώτατε, διὰ τί μοι φθονεῖς τὴν νίκην;»

Εἶπε καὶ πηδῆσας ἔλαβε τὸν ἀντίπαλον ἐκ τῆς περικεφαλαίας, καὶ ἐπιστρέψας εἴλκεν αὐτὸν πρὸς τοὺς Ἀχαιοὺς. Καὶ ἂν δὲν διερρήγγυτο ὁ πολυκέντητος ἱμάς τῆς περικεφαλαίας, ὅστις ὑπὸ τὸν ἀγχερεῶνα τεταμένος περιέσφιγγε τὸν ἀπαλὸν λαιμὸν τοῦ Πάριδος, ὁ Μενέλαος θά ἔσυρε τοῦτον καὶ θά ἐκτάτο δόξαν μεγάλην. Ἄλλ' ἤδη ἔμεινεν ἡ περικεφαλαία κενὴ ἐν τῇ στιβαρᾷ χειρὶ τοῦ Μενελάου. Ταύτην δὲ ὁ ἥρωες ἔρριψε πρὸς τοὺς Ἀχαιοὺς ἐπιδινήσας. Καὶ οἱ μὲν φίλοι παρέλαβον αὐτήν, αὐτὸς δὲ ὤρμησε πάλιν, ποθῶν ν' ἀποκτείνῃ τὸν ἐχθρὸν αὐτοῦ διὰ τοῦ δόρατος. Ἄλλ' ὁ Πάρις ἀναμιχθεὶς μετὰ τῶν Τρώων ἔφυγεν εἰς τὸ Ἴλιον. Ὁ δὲ Ἀτρεΐδης ὡς θηρίον ἔπρεχε διὰ τοῦ στρατοῦ τῶν Τρώων ζῆτων αὐτὸν πανταχοῦ. Ἄλλ' οὗτος διέτριβεν ἤδη ἐν τῆσικίᾳ ὀβλαβῆς.

§ 44. Παρασπόνδυσις τῶν Τρώων.

Τέλος δὲ εἶπεν ὁ Ἀγαμέμνων· «Ἀκούσατέ μου, Τρῶες καὶ Δάρδανοι καὶ ἐπίκουροι. Πρόδηλον ὅτι ἡ νίκη εἶναι τοῦ ἀνδρείου Μενελάου. Ἀπόδοτε λοιπὸν ἡμῖν τὴν Ἑλένην καὶ τοὺς θησαυροὺς, ἀποτίσατε δὲ καὶ τὴν προσήκουσαν ἀποζημίωσιν.»

Οἱ Τρῶες ἀντὶ νὰ πεισθῶσιν εἰς τοὺς δικαίους λόγους τοῦ Ἀγαμέμνονος ἤρξαντο πρῶτοι νὰ παρασπονδῶσι. Διότι ὁ Πάνδαρος, ὁ περίφημος τοξότης, ἐπιθυμῶν νὰ ἀποκτήσῃ δόξαν μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, νὰ εὐχαριστήσῃ δὲ καὶ τὸν Πάριον καὶ λάβῃ παρ' αὐτοῦ λαμπρὰ δῶρα, ἐντείνας τὸ τόξον καὶ θέσας ἐπ' αὐτοῦ πτερωτὸν βέλος ἐτόξευσεν ὁ ἄφρων κατὰ τοῦ Μενελάου. Μέγα δὲ ἤχησε τὸ τόξον καὶ ἡ νευρά. Ἄλλ' ἢ Ἄθηνά δὲν ἐπελάθετο τοῦ Ἀτρείδου. Ἐστάθη ἔμπροσθεν αὐτοῦ καὶ ἠμπόδισε τὸ βέλος ἀπὸ τοῦ σώματος ὡς ἡ μήτηρ ἐμποδίζει τὰς μυίας ἀπὸ τοῦ παιδός, ὅτε αὐτὸ κοιμᾶται. Τὸ διεύθυνε δὲ ἐκεῖ, ὅπου εἶναι οἱ χροστοὶ ὄγκοι τοῦ ζωστήρος καὶ ὁ θώραξ διπλοῦς. Ἡ αἰχμὴ τοῦ βέλους διεπέρασε τὸν ζωστήρα καὶ τὸν θώρακα καὶ τὴν μίτραν, ἤμυξε δὲ καὶ τὸ σῶμα τοῦ ἥρωος, ὥστε πάραυτα αἷμα μέλαν κατέῤῥεεν ἐκ τῆς πληγῆς ἐπὶ τὸν μηρὸν καὶ ἐπὶ τὰ σφυρὰ τοῦ Μενελάου. Ἐφοβήθη ὁ βασιλεὺς Ἀγαμέμνων, βλέπων αἷμα καταρρέον ἐκ τῆς πληγῆς, ἐφοβήθη δὲ καὶ αὐτὸς ὁ ἥρωος Μενέλαος. Ὅτε ὁμοῦς εἶδε τὸ νεῦρον καὶ τοὺς ὄγκους τοῦ βέλους ἐκτὸς ὄντας συνῆλθεν. Ὁ δὲ Ἀγαμέμνων κρατῶν τὸν Μενέλαον ἐκ τῆς χειρὸς εἶπε βαρέως στεναῶν—ἐστενάζον δὲ καὶ οἱ ἑταῖροι.—τοὺς ἐξῆς λόγους:

« Ἀγαπητέ μου ἀδελφέ, ὄρκους καὶ συνθήκας ἐποιήσαμεν μετὰ τῶν Τρώων, ἀλλ' οὗτοι κατεπάτησαν αὐτούς. Βεβαίως δὲν δύναται τις νὰ παρασπονδῇ ἀτιμωρητί. Θὰ ἔλθῃ ἡμέρα, καθ' ἣν θὰ ἀπολεσθῇ ἡ Τροία καὶ ὁ Πρίαμος καὶ σύμπας ὁ λαὸς αὐτοῦ. Ὁ Ζεὺς δὲν ἀνέχεται τὴν ἀπάτην. Ἄλλ' ἐν μόνον μεγάλως με λυπεῖ. Φοβοῦμαι μὴ ἀποθάνῃς ἐν Τροίᾳ. Καὶ τότε εὐθύς θὰ ἀφήσωμεν τὸ ἔργον ἡμῶν ἀνεκτέλεστον καὶ θὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν πατρίδα ἀπρακτοί. Ὁ δὲ Πρίαμος θὰ χαρῆ πολὺ καὶ οἱ Τρῶες περιφρονητικῶς πατοῦντες τὸν τύμβον τοῦ Μενελάου θὰ λέγωσιν: «Εἶθε οὕτως εἰς ὄλας τὰς περιστάσεις νὰ ἐκτελῇ τὴν ὀργὴν τοῦ ὁ Ἀγαμέμνων, ὅστις στρατεύσας ἐνταῦθα μεθ' ἱκανοῦ στρατοῦ ἐπανῆλθεν εἰς τὴν πατρίδα ἀπρακτος, καταλιπὼν τὸν Μενέλαον. Ἄλλ' εἶθε νὰ μὴ ἐπιζήσω εἰς ταῦτα».

Πρὸς τοῦτον δὲ εἶπεν ὁ Μενέλαος· «Θάρρει καὶ μὴ φόβιζε

τὸν λαόν. Τὸ βέλος δὲν εἰσέδου βαθέως· διότι ἠμποδίσθη ὑπὸ τοῦ θώρακος.»

«Εἴθε οὕτω νὰ εἶναι, ἀγαπητὲ Μενέλαις,» εἶπεν ὁ Ἀγαμέμνων. Καὶ παρευθὺς μετεπέμψατο τὸν ἀρίστον ἰατρὸν Μαχάονα. Ἐλθὼν δὲ οὗτος ἐξέβαλε τὸ βέλος καὶ ἐκμυζήσας τὴν πληγὴν ἐπέπασεν ἐπὶ ταύτης ἥπια φάρμακα.

§ 43. Οἱ Ἕλληνας ἐξοπλίζονται εἰς μάχην.

Ἐν ᾧ δὲ ὁ Μαχάων καὶ οἱ φίλοι ἐνησχολοῦντο μὲ τὸν τετραυματισμένον Μενέλαιον, ὁ στρατὸς ὠπλίσθη καὶ προεχώρει εἰς μάχην. Τότε ὁ Ἀγαμέμνων ἐνθους καὶ πλήρης φρονήματος διήρχετο τὰ τάγματα τῶν ἀνδρῶν θαρρύνων αὐτοὺς εἰς μάχην. «Μὴ βραδύνετε, ἔλεγεν, Ἕλληνας, ἡ νίκη εἶναι εἰς ἡμᾶς. Ἄδύνατον εἶναι ὁ Ζεὺς νὰ βοηθῇ τοὺς ψεύστας. Μὴ στέκεσθε, ὀρμήσατε ἐπὶ τὸν ἐχθρὸν μετὰ θάρρους, διότι ὁ θεὸς βοηθεῖ τοὺς ἀδικουμένους.» Μετὰ χαρᾶς εἶδε τὸν ἐκ Κρήτης Ἰδομενεά παρασκευαζόμενον εἰς μάχην, ἔπειτα ἦλθε πρὸς τοὺς δύο Αἴαντας, οὓς πλῆθος πολεμιστῶν ἠκολούθει. Ὡς ὁ αἰπόλος ἀπὸ τῆς σκοπιᾶς βλέπει νέφος ἐρχόμενον ὑπὸ τοῦ Ζεφύρου εἰς τὴν θάλασσαν, ὅπερ μακρόθεν φαίνεται μαυρότερον καὶ αὐτῆς τῆς πίσεως, φοβεῖται δὲ ἐκ τούτου φοβεράν λαίλαπα καὶ ἐλαύνει τὰ πρόβατά του ὑπὸ τὸ σπήλαιον, οὕτω καὶ περὶ τοὺς Αἴαντας ἐκινουῦντο αἱ πυκναὶ φάλαγγες φρίκην προξενούσαι ἐκ τῶν ἀσπίδων καὶ τῶν δοράτων. Ὁ δὲ Ἀγαμέμνων ἰδὼν τούτους ἐχάρη καὶ εἶπεν·

«Αἴαντες, ἡγεμόνες ἀνδρείων Ἑλλήνων, σεις βεβαίως δὲν ἔχετε ἀνάγκην παρακλεύσεως. Εἴθε, ὦ Ζεῦ πάτερ καὶ Ἀθηναῖ καὶ Ἀπόλλων, νὰ εἶχομεν πάντες τοιοῦτον φρόνημα. Ταχέως τότε θὰ ἐκυριεύετο ἡ πόλις τοῦ Πριάμου καὶ θὰ ἠφανίζετο.»

Ἐντεῦθεν ἐπορεύθη ὁ Ἀγαμέμνων πρὸς τοὺς ἄλλους ἡγεμόνας, οὓς εὗρε καταγινόμενους εἰς τὴν παράταξιν τῶν ἀνδρῶν. Ὁ Νέστωρ παρατάξας τοὺς ἰδικούς του συνεβούλευσεν αὐτοὺς νὰ μάχωνται μετὰ φρονήσεως, νὰ μὴ προέρχωνται τῶν συμπολεμιστῶν των, νὰ μὴ καταβαίνωσιν ἐκ

τῶν ἀρμάτων καὶ μάχωνται πεζῇ, διότι τοῦτο ἐξασθενοὶ τὸν στρατόν, ἀλλ' ἕκαστος νὰ μάχηται ἀνδρείως ὅπου ἐτάχθη καὶ νὰ μὴ συμπαρασύρηται ὑπὸ τῆς ἀνδρείας του εἰς ἀπενενοκλήμενας πράξεις. Ὁ δὲ Ἀγαμέμνων πλήρης χαρᾶς εἶπεν· «Εἶθε, ὦ γέρον, ὅπως ἔχεις πάντοτε γενναίαν ψυχὴν, νὰ εἶχες καὶ γόνατα ἰσχυρὰ καὶ ἡ βόμη σου νὰ παρέμενε πάντοτε. Ἀλλὰ τώρα σε καταπονεῖ τὸ γῆρας. Εἶθε νὰ ἔφευγε τοῦτο ἀπὸ σὲ εἰς ἄλλον καὶ σὺ νὰ ἠδύνατο ἤδη νὰ μάχησαι μετὰ τῶν νεωτέρων.»

Πρὸς τοῦτον ἀπεκρίνατο ὁ γέρον· «Καὶ ἐγὼ πολὺ ἐπεθύμουν, Ἀτρεΐδῃ, νὰ ἤμην τοιοῦτος, οἷος ἤμην, ὅτε ἐφένευστα τὸν Ἐρευθαλίωνα, ἀλλ' οἱ θεοὶ δὲν δίδουσι συγχρόνως πάντα εἰς τὸν ἄνθρωπον. Πρῶτερον ἤμην νέος, τώρα ὅμως εἶμαι γέρον. Ἀλλὰ καὶ οὕτως ἔχων θά ταχθῶ μετὰ τῶν στρατιωτῶν καὶ θά ζητήσω νὰ φανῶ αὐτοῖς χρήσιμος καὶ διὰ λόγων καὶ διὰ συμβουλῶν. Διότι οἱ γέροντες ἔχουσι τοῦτο τὸ δῶρον. Τὸ δόρυ ἀνήκει εἰς τοὺς νεωτέρους, οὐς βοηθεὶ ἡ δύναμις.»

§ 46. Τρεῖς ἡγεμόνες τῶν Ἑλλήνων ἀπρακτοῦσιν.

Ὁ Ἀτρεΐδης περιχαρῆς ἐπορεύθη περαιτέρω. Ἄλλ' οἱ Κεφαλλῆνες ὑπὸ τὸν Ὀδυσσεῆα καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ὑπὸ τὸν Μενεσθέα μὴ ἀκούσαντες τὸ παράγγελμα εἰς μάχην ἔμεινον ἀκίνητοι. Καὶ διὰ τοῦτο ὠργίσθη ὁ Ἀτρεΐδης, διότι ἐνόμιζεν ὅτι ὑπὸ δειλίας ἀπρακτοῦσι καὶ ἐπέπληξε τούτους λέγων· «Διατί, ὦ Μενεσθεῦ καὶ Ὀδυσσεῦ, ἀρίστασθε καὶ περιμένετε τοὺς ἄλλους; Σεῖς, οἵτινες ἀπολαύετε παρὰ τῷ βασιλεῖ τῶν πρώτων τιμῶν συνευωχούμενοι καὶ συμποσιάζοντες, πρέπει νὰ μάχησθε καὶ ἐν τοῖς πρώτοις. Ἄλλ' ἤδη φαίνεσθε ὅτι ζητεῖτε νὰ ἐξασφαλισθῆτε μαχόμενοι ὀπισθεν δέκα φαλάγγων Ἑλλήνων.» Τοῦτον ἰδὼν ἀγρίως ὁ Ὀδυσσεὺς εἶπε· «Τί λέγεις, Ἀτρεΐδῃ; Ἡμεῖς ἀποφεύγομεν τὸν πόλεμον; Ὅτε Τρῶες καὶ Ἀχαιοὶ θά συνάψωσι μάχην σφοδράν, τότε, ἂν θέλῃς καὶ διαφέρῃσαι, θά ἴδῃς τὸν πατέρα τοῦ Τηλεμάχου πῶς ἀναμειγνύεται ἐν τοῖς προμάχοις τῶν Τρῶων. Ταῦτα, ὅσα λέγεις τώρα, εἶναι ἀνεμιαῖα.»